

DEN EUROPÆISKE UNIONS
DOMSTOL

Flersprogetheden ved Den Europæiske Unions Domstol

Flersprogetheden ved Den Europæiske Unions Domstol

Forord af Domstolens præsident, Koen Lenaerts 7

1. - Flersprogethed og mangfoldighed

1.1 - Betydningen af flersprogethed i Den Europæiske Union – In varietate concordia	11
1.2 - De officielle EU-sprog og medlemsstaternes officielle sprog	15

2. - Flersprogethed i centrum for retsforhandlingerne ved Den Europæiske Unions retsinstanser

2.1 - Flersprogethed – en integrerende del af retsforhandlingerne	20
2.2 - Retsforhandlingernes skriftlige del	22
2.2.1 - Præjudicielle procedurer	22
2.2.2 - Direkte søgsmål og appelsager	27
2.2.3 - Udtalelsessager	33
2.2.4 - Fremskyndelse af procedurer	33
2.2.5 - Afslutningen af retsforhandlingernes skriftlige del	34
2.3 - Retsforhandlingernes mundtlige del	34
2.3.1 - Mundtlig forhandling	34
2.3.2 - Fremsættelse af generaladvokaternes forslag til afgørelse	36
2.4 - Afgørelser og udtalelser	39
2.5 - Retspraksis fra Domstolen vedrørende flersprogethed	46
2.5.1 - Overensstemmelse mellem de forskellige sprogversioner af EU-retsakter: acte clair-doktrinen	46
2.5.2 - Retspraksis vedrørende sprogordningen for udvælgelsesprøver med henblik på ansættelse og meddelelser om ledige stillinger	49
2.5.3 - Det særlige tilfælde med sprogordningen for det europæiske patent med ensartet retsvirkning	53

3. - Forvaltning af flersprogetheden ved Domstolen

3.1 - Organisation af Generaldirektoratet for Flersprogethed	55
3.2 - Arbejdsområder ved Generaldirektoratet for Flersprogethed	59
3.2.1 - Juristlingvister	59
3.2.2 - Tolke	63
3.2.3 - Korrekturlæsere/sprogrevisorer	65
3.2.4 - Administrative assistenter og sekretariaterne	66
3.2.5 - Specifikke faggrupper	68
3.3 - Eksterne samarbejdspartnere	68
3.3.1 - Juristlingvister og freelanceoversættere	69
3.3.2 - Freelancetolke eller kontraktansatte konferencetolke	73
3.4 - Betydningen af kvaliteten af juridiske oversættelser og tolkning ved Domstolen	74
3.4.1 - Kvaliteten af juridiske oversættelser	74
3.4.2 - Kvaliteten af tolkning	78
3.5 - Rekruttering og efteruddannelse	78
3.5.1 - Udvælgelsesprøver med henblik på rekruttering af tjenestemænd	78
3.5.2 - Udvælgelsesprocedurer for midlertidigt ansatte	79
3.5.3 - Efteruddannelse af medarbejdere, der er beskæftiget med flersprogethed	79
3.6 - Rationalisering af flersprogethed	82
3.6.1 - Voteringssproget	82
3.6.2 - Pivotsprog (oversættelse)	84
3.6.3 - »Relæ«-sprog og »retur«-sprog (tolkning)	89
3.6.4 - Oversættelsesbesparelser	92
3.6.5 - Flersprogethedens andel i sagsbehandlingstiden	95

4. - Oversættelse og tolkning: strategier, metoder og værktøjer

4.1 - Juridisk oversættelse	99
4.1.1 - Juristlingvistens arbejde med sin oversættelse	102
4.1.2 - Den særlige beskaffenhed, som juridisk oversættelse ved Domstolen har	107

4.1.3 - Terminologiske overvejelser i en juridisk sammenhæng	108
4.1.4 - Valg af strategi – en teleologisk tilgang	112
4.1.5 - Dialog mellem ophavsmænd og oversættere	115
4.2 - Tolkning under retsmøder	117
4.2.1 - Tolkeprincipper og -metoder	117
4.2.2 - Særlige udfordringer i forbindelse med simultantolkning ved Domstolen	118
4.2.3 - Strategier og taktikker	120
4.2.4 - Forberedelse af retsmødet	122
4.2.5 - Tolkens kvalifikationer og forpligtelser	123
4.2.6 - Inddragelse af talerne	124
4.3 - Sprog og oversættelsesværktøjer	127
4.3.1 - Terminologi	127
4.3.2 - Værktøjer til flersproget søgning	132
4.3.3 - Oversættelsesværktøjer	134
4.3.4 - Tolkeværktøjer	139
4.3.5 - Tolkning af indlæg afgivet ved fjernindtagelse	139
4.3.6 - Teletolkning	142

5. - Hvilken fremtid er der for flersprogethed?

5.1 - Forudsætningen om, at der er dygtige kandidater til rådighed	145
5.2 - Bevidsthed om problemerne: kort eller langt sigt?	148
5.3 - Finansieringen af flersprogethed vs. omkostningerne ved ikke at have flersprogethed	150
5.3.1 - Omkostningerne ved flersprogethed	153
5.3.2 - Omkostningerne ved ikke at have flersprogethed	154
5.3.3 - Konsekvenserne af en ikke-flersproget funktionsmåde ved Domstolen	156
5.3.4 - Decentral understøttelse af retsforhandlingerne	159

Konklusion	161
-------------------	------------

Ordliste	164
-----------------	------------

»Kærlighed til demokratiet er kærlighed til ligheden« –
Montesquieu, Om Lovenes Ånd, 1748, Bog V, Kapitel III

Forord af Domstolens præsident, Koen Lenaerts

I begyndelsen af den europæiske integrationsproces blev der kun anvendt 4 sprog ved Domstolen. I dag lyder 24 officielle sprog i retssalene, og langt størstedelen af Domstolens og Rettens afgørelser oversættes til disse sprog. I dette »lingvistiske kor«, som er vokset i takt med de successive udvidelser af Den Europæiske Union, har hvert sprog samme status, hvilket følger af forordning nr. 1/58, som i 65 år har indeholdt sprogordningen for EU's institutioner.

Dette »princip om ligestilling mellem sprogene«, der afspejler den store sproglige og kulturelle mangfoldighed, som skal respekteres i henhold til artikel 22 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, udgør samtidig en kontinuerlig operationel udfordring og et vigtigt aktiv i Domstolens praksis.

Det kræver således store menneskelige og tekniske ressourcer at sikre, at retsafgørelserne foreligger på EU's 24 officielle sprog, men det er prisen for at garantere, at retspraksis er transparent og tilgængelig i de forskellige nationale retsordener. Denne garanti er afgørende for et velfungerende demokratisk system i EU og bidrager til at bringe det europæiske retssystem tættere på borgerne, virksomhederne og forvaltningerne i de 27 medlemsstater.

For at imødegå denne sproglige udfordring støtter Domstolen sig på professionelle tolke og oversættere, som med deres dedikation og aldrig svigtende indsats bestræber sig på at sikre et ensartet indhold af EU-retten på alle EU's officielle sprog til gavn for den overordnede sammenhæng og kvaliteten i retspraksis.

I 2023 indvies Haven for Flersprogethed foran Den Europæiske Unions Domstol, og i denne bog beskrives de forskellige facetter af Domstolens forvaltning af et retsvæsen, som er tilgængeligt på EU's 24 sprog, under hensyntagen til de begrænsninger (bl.a. omkostnings- og tidsmæssige), som udførelsen af arbejdet er underlagt.

Bogen slutter med nogle tanker om flersprogethedens udfordringer og fremtid i forbindelse med globaliseringen og den digitale revolution. Den er også en hyldest til dem, som hver dag – oftest bag scenen – arbejder for, at denne pragtfulde multikulturelle mosaik kan fungere på harmonisk vis.

1. - Flersprogethed og mangfoldighed

Flersprogetheden ved Domstolen – havens symbolik

Indvielsen af en Flersprogethedens Have foran Domstolen, som finder sted den 9. maj 2023, ligger i forlængelse af det, som Den Europæiske Unions Justitspalæ allerede symboliserer gennem sin arkitektur: en søgen efter gennemsigtighed og tilgængelighed. Institutionel flersprogethed, som giver borgerne mulighed for at kommunikere med Domstolen på deres eget lands sprog eller et af deres eget lands sprog, er nemlig en af betingelserne for en nem og gennemsigtig adgang til domstolene.

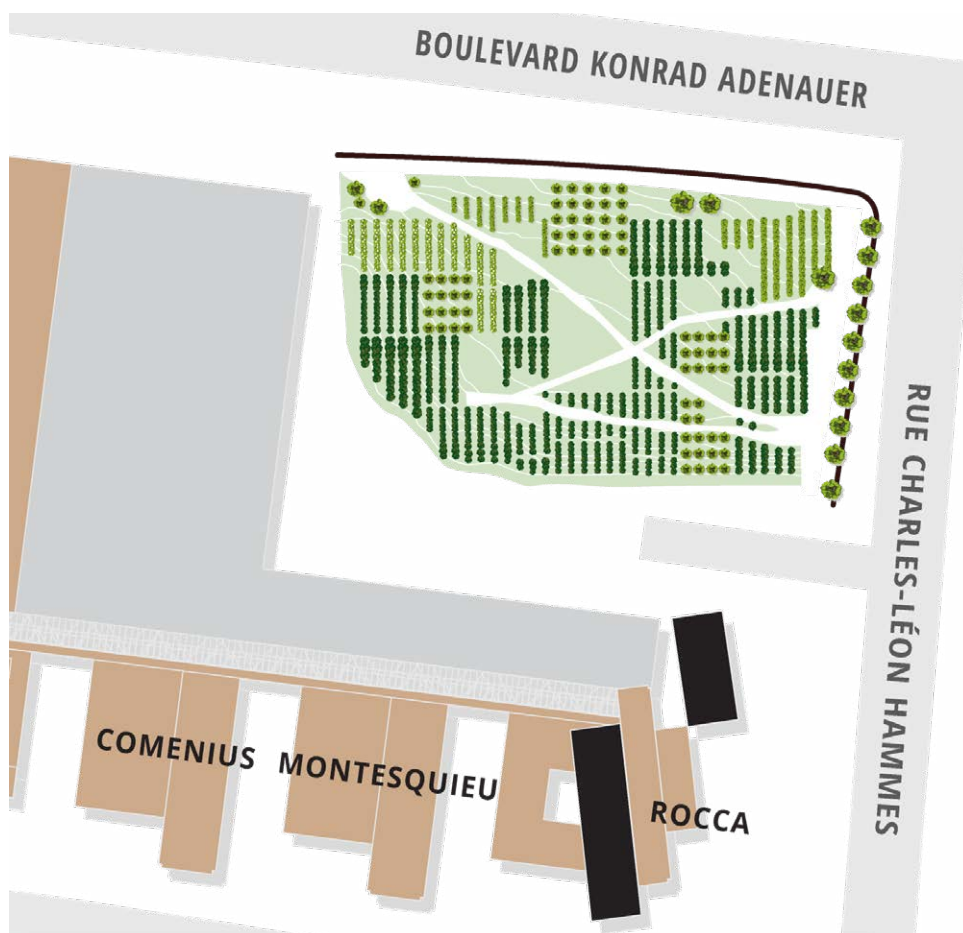
Haven er på én gang et resultat af et fortsat ønske om at give institutionens værdier konkret, fysisk form netop dér, hvor den er beliggende, og et sammentræf af omstændigheder: frigørelsen af et areal på lidt over én hektar ved foden af de tårne, der er udtænkt af arkitekten Dominique Perrault. Dette areal, som står tomt efter nedrivningen af Europa-Kommissionens gamle bygninger på grund af nedslidning, er således blevet omdannet til en have, der fremhæver flersprogethed som et symbol på de europæiske kulturers mangfoldighed. Sammenhængen mellem beskyttelse af biodiversiteten og respekt for de sproglige identiteter er tydeliggjort i havens indretning og i valget af buskarter i forbindelse med blomstrende og aromatiske planter. Der er ligeledes blevet plantet en Flersprogethedens Lund bestående af lige så mange træer, som der er officielle sprog i Den Europæiske Union, og luxembourgsk, ikke at forglemme, som er det historiske sprog i storhertugdømmet, hvor institutionen har sæde.

Denne have er skabt i et tæt samarbejde mellem Domstolen, som udtrykker sig på 24 sprog, og de luxembourgske myndigheder. Luxembourg er selv et »mangesproget« land og en ivrig forkæmper for den kulturelle og sproglige mangfoldighed, der opleves som en frugtbar jordbund. Mens det generelt forøgede tempo, der er uadskilleligt forbundet med globaliseringen af samhandelen, hele tiden trækker lidt mere i retning af en »effektivitetens enkeltsprogethed«, vidner haven om den faste, iboende værdi af flersprogethed. Den institutionelle flersprogethed, der er nedfældet i traktaterne, og Luxembourgs mangesprogethed, som gør dette lille, kosmopolitiske land til en sand »sprogenes have«, bliver på denne måde anerkendt.

Lighed mellem sprogene, respekt for de sproglige identiteter og fri adgang til domstolene er værdier, som Domstolen virkeliggør gennem flersprogethed i retsforhandlingerne og gennem sin praksis. Institutionen og dens luxembourgske partnere på det ejendomspolitiske område er således stærkt opsat på at gøre Flersprogethedens

Have til et levende sted, hvor naturens og kulturernes mangfoldighed kan komme til udtryk. Heinz Wismann, der er filosofihistoriker og forfatter til *Penser entre les langues*¹, har i denne forbindelse mindet om, at »livets princip er differentiering«, hvilket står i modsætning til såvel monokultur som enkeltsprogethed.

Haven udgør et rum til afslapning foran Justitspalæet, men også til kultur, idet den vil være egnet til at afholde arrangementer i sprogenes og mangfoldighedens tegn. Domstolen, der er forpligtet til at værne om, beskytte og fremme flersprogethed, kan kun glæde sig over, at der i dens umiddelbar nærhed er skabt et sådant levende rum, der er inspireret af de europæiske kulturers mangfoldighed.

1| Heinz Wismann, *Penser entre les langues*, Éditions Albin Michel, Paris, 2012.

Flersprogethedens Have er således en genklang af en udtalelse fra Olga Tokarczuk, der er polsk forfatter og modtager af Nobelprisen i litteratur i 2018. I en hyldest til de formidlere, som oversættere og tolke er, udtalte hun i 2019: »Oversættelse er ikke kun overgangen fra et sprog til et andet eller fra en kultur til en anden, men bringer ligeledes i erindring en havebrugsteknik, der består i at tage et rodsrud fra en oprindelig rodsrud og pøde det på en anden plante, hvorfra denne fremkalder nye rud, der vokser i styrke og bliver til grene«².

2| Uddrag fra åbningsforelæsnngen ved det fjerde litteraturtræf i Gdansk (Polen), 2019.

1.1 - Betydningen af flersprogethed i Den Europæiske Union – In varietate concordia

Gennem de seneste århundreder og endda årtusinder har de europæiske folk sønderrevet hinanden, og det ene herskesyge folk har udnyttet det andet folks frygt og uvidenhed på bekostning af fred, velstand og lige adgang til muligheder for såvel befolkninger som enkeltpersoner. Anden Verdenskrigs rædselsscener fik nationerne til at indse, i hvor høj grad det var blevet absolut nødvendigt med instanser for dialog og samarbejde, endog regulering. På denne måde blev Folkeforbundet, der havde vist sine begrænsninger, efterfulgt af De Forenede Nationer (FN).

Særligt i Europa gjorde behovet for sådanne instanser sig gældende, hvortil kommer, at ophavsmændene til de europæiske traktater havde en yderligere vision om økonomisk og politisk integration blandt de europæiske nationer. De ønskede ikke blot, at instanserne for dialog skulle have et permanent virke, men også at interesserne skulle forenes, og samhandelen vare ved, således at ethvert tilløb til konflikt ville forekomme åbenbart kontraproduktivt. Dette betød, at de nationale barrierer skulle nedbrydes, og den åndelige protektionisme mindskes, efterhånden som den økonomiske protektionisme blev udryddet.

Efter det første skridt i form af Beneluxtraktaten fra 1948, efterfulgt i 1951 med oprettelsen af et fælles kul- og stålmarked og samtidig med, at Euratom-traktaten om iværksættelse af den fælles forskning på atomenergiområdet blev undertegnet, blev der med Romtraktaten af 25. marts 1957 om oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab (EØF) ³ gennemført en generel åbning af markederne, ledsaget af stadig større friheder med hensyn til bevægelighed for personer, varer, tjenesteydelser og kapital. Sammen med indførelsen af den fælles valuta tjente disse grundlæggende skridt visionen om fred gennem velstand. Gennem internationale traktater og, af organisatorisk nødvendighed, legitime institutioner, der blev oprettet ved traktaterne, skulle der sikres en retlig ramme for alle disse fremskridt.

Institutionerne har arbejdet sammen med medlemsstaterne for at bringe de europæiske folk stadig tættere sammen, idet et af højdepunkterne har været det direkte valg af medlemmer til Europa-Parlamentet fra og med 1979. Disse fremskridt er blevet stadig

3| Traktaten om oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab, der blev undertegnet i Rom den 25.3.1957, og som trådte i kraft den 1.1.1958.

mere håndgribelige i EU-borgernes dagligdag alene af den grund, at en stor del af den lovgivning, der gælder i medlemsstaterne, har sin oprindelse i EU-lovgivningen ⁴. Den Europæiske Unions virkefelt er gradvist blevet udvidet til områder, der er centrale for medborgerskabet, som f.eks. grundlæggende rettigheder, sociale rettigheder og politiske rettigheder.

Unionen og dens institutioner har således deres virke i hjertet af ca. 450 mio. EU-borgernes dagligdag (efter Brexit), og for at bevare deres legitimitet skal de forblive faktisk og åbenlyst lydhøre over for de enkelte borgere og til stadighed bevise over for disse, at de ikke er sat uden for indflydelse i en stor helhed, som de kun kan betragte på afstand, men at de derimod deltager i denne helhed på lige fod med andre borgere og befolkninger i Europa.

Den europæiske konstruktion er først og fremmest et kulturelt og civilisatorisk projekt, der er kendetegnet ved fælles værdier og en mangfoldighed af kulturelle udtryk, især sproglige. Sproget er på én gang et kommunikationsredskab, en identitetsmarkør og et kulturelt byggemateriale. Sprog definerer ikke blot personlige identiteter, men er også en del af en fælles arv.

Det er derfor vigtigt, at borgeren respekteres i alle facetter af sin identitet, det være sig nationalt, religiøst, filosofisk, etnisk, kønsmæssigt, politisk eller på anden vis. Da sprogene er centrale for identiteten, skal de behandles ligeværdigt, idet borgerne ellers vil opleve en følelse af, at deres identitet er mindre respekteret end andre sproglige eller

4| Der er af politiske personligheder blevet anført forskellige, ofte for højt skønnede procentandele, i den hensigt at lovprise eller tværtimod revse den måde, hvorpå EU-retten præger vores retssystemer. I virkeligheden er det hverken formålstjenligt eller muligt at måle denne påvirkning, navnlig eftersom der i de samme lovtekster indgår normer af forskellig oprindelse, der griber ind i hinanden, og da der ikke findes et referencesystem, som gør det muligt at vægte normerne i forhold til deres faktiske retlige indvirkning over tid.

nationale fællesskabers identiteter ⁵, dvs. at de på en måde er »mindre ligeværdige« end andre. Sproglig ulighed kan kun føre til, at borgeren fremmedgøres i forhold til institutionerne og i forhold til det nationale eller europæiske projekt som helhed. Dette er, hvad der søges opnået med den institutionelle flersprogethed, som sikrer borgernes inddragelse og søger nationernes fred. Stadig flere EU-borgere behersker mere end ét sprog på forskellige niveauer, og denne mangesprogethed bør hilses velkommen. Den institutionelle flersprogethed er dog mere end det. Den er resultatet af en indsats for at sikre, at borgerne altid og uden forskelsbehandling vil kunne få adgang til information, henvende sig til institutionerne og få svar på deres eget sprog. Enhver borger har nemlig ret til udelukkende at bruge sit eget sprog, og vedkommendes forståelse vil, selv hvis han eller hun taler mere end et sprog, sjældent være lige så fuldstændig og detaljeret på et andet sprog som på vedkommendes modersmål. Det fremgår af en analyse foretaget af Eurostat i 2016, at ingen af EU's officielle sprog tales meget godt af et flertal af befolkningerne. Ca. 20% af de voksne unionsborgere kan kommunikere på et sådant niveau på tysk, 16% på fransk, 14% på italiensk og 13% på engelsk. Niveauet for sproglig inklusion, hvis der udelukkende anvendtes engelsk, ville være på mellem 13 og 45% for voksne i de 27 medlemsstater. Samme inklusion ville være på 43-45%, hvis en tresprogsordning blev anvendt (tysk, engelsk og fransk). En fuld flersproget ordning gør det derimod muligt at omfatte 97-99% af den voksne befolkning ⁶.

5] Princippet herfor er desuden nedfældet i artikel 3, stk. 3, sidste afsnit, i traktaten om Den Europæiske Union (TEU): »[Unionen] respekterer medlemsstaternes rige kulturelle og sproglige mangfoldighed og sikrer, at den europæiske kulturarv beskyttes og udvikles«, og i artikel 22 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder: »Unionen respekterer den kulturelle, religiøse og sproglige mangfoldighed.« Domstolen har desuden ofte i sin praksis mindet om, i hvor høj grad Unionen bestræber sig på at bevare flersprogetheden. Den fremhævede dette i en dom afsagt af Store Afdeling den 2.10.2018, C-73/17, Frankrig mod Parlamentet, [EU:C:2018:787](#), præmis 41: »Parlamentet er altså på dette område forpligtet til at handle med den hensyntagen og beslutsomhed samt det engagement, som et sådant ansvar kræver (jf. i denne retning dom af 13.12.2012, Frankrig mod Parlamentet, C-237/11 og C-238/11, [EU:C:2012:796](#), præmis 68), hvilket indebærer, at den parlamentariske debat og afstemning er støttet på en tekst, der er sendt til medlemmerne i god tid, og som er oversat til alle de officielle EU-sprog. Unionen bestræber sig nemlig på at bevare flersprogetheden, hvis betydning er anført i artikel 3, stk. 3, fjerde afsnit, TEU (jf. i denne retning dom af 5.5.2015, Spanien mod Rådet, C-147/13, [EU:C:2015:299](#), præmis 42, og af 6.9.2017, Slovakiet og Ungarn mod Rådet, C-643/15 og C-647/15, [EU:C:2017:631](#), præmis 203).«

6] The EU's approach to multilingualism in its own communication policy, [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU\(2022\)699648](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU(2022)699648) (september 2022); pressemeddelelse: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_ATA\(2022\)733096](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_ATA(2022)733096) (oktober 2022).

Denne borgerrettighed kommer til udtryk i adskillige retsakter og henter sit retsgrundlag i artikel 20, stk. 2, litra d), i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF), som lyder således: »Unionsborgerne [...] har ret til [...] at henvende sig til [...] Unionens institutioner og rådgivende organer på et af traktaternes sprog og få svar på samme sprog.« Denne ret gennemføres i forordning nr. 1 om den ordning, der skal gælde for Det Europæiske Økonomiske Fællesskab på det sproglige område ⁷, og i artikel 41, stk. 4, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, hvori det hedder, at »[e]nhver kan henvende sig til Unionens institutioner på et af traktaternes sprog og skal have svar på samme sprog«.

Flersprogethed muliggør et unionsborgerskab, som er afgørende for interkulturel dialog, da enhver europæer gennem flersprogethed opfordres til at betragte andre som medborgere og ligeværdige. Institutionernes oversættelseseksperter (juristlingvister og oversættere) sikrer, at dokumenterne er tilgængelige på alle de officielle sprog.

Den europæiske konstruktions foregangsmænd var opmærksomme på denne nødvendighed, hvilket resulterede i, at den første forordning, som blev vedtaget af EØF, nærmere bestemt forordning nr. 1/58, som stadig er i kraft, og som selv videreførte den sproglige ordning, der gjaldt for Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab (EKSF), definerer Unionens officielle sprog og regulerer anvendelsen heraf. I denne forordnings artikel 1, som ændret ved de efterfølgende tiltrædelsesakter, fastsættes det, at »[d]e officielle sprog og arbejdsprogene for Unionens institutioner er bulgarsk, dansk, engelsk, estisk, finsk, fransk, græsk, irsk, italiensk, kroatisk, lettisk, litauisk, maltesisk, nederlandsk, polsk, portugisisk, rumænsk, slovakisk, slovensk, spansk, svensk, tjekkisk, tysk og ungarsk«. Artikel 2 har følgende ordlyd: »Dokumenter, som en medlemsstat eller en person, der er undergivet en medlemsstats jurisdiktion retter til Fællesskabets institutioner, kan efter afsenderens valg affattes på et af de officielle sprog. Svaret skal affattes på det samme sprog.« Af artikel 7 fremgår det, at »[d]en sproglige ordning for sagerne ved Domstolen fastlægges i dennes procesreglement«. Den nærmest forfatningsmæssige betydning, som den sproglige ordning har, forklarer, hvorfor denne forordning kun kan ændres ved enstemmighed blandt medlemsstaterne, på samme måde som de bestemmelser, der i procesreglementerne for Den Europæiske Unions Domstol og Den Europæiske Unions Ret er forbeholdt sprogordningen (artikel 36-42 i Domstolens

7) Rådets forordning nr. 1 af 15.4.1958 om den ordning, der skal gælde for Det Europæiske Økonomiske Fællesskab på det sproglige område (EFT 1952-1958 I, s. 59, herefter »forordning nr. 1/58«).

procesreglement og artikel 44-49 i Rettens procesreglement). Denne grundlæggende betydning bekræftes af artikel 21 (princippet om forbud mod forskelsbehandling, herunder på grund af sprog) og artikel 22 (princippet om respekt for mangfoldighed, herunder sproglig mangfoldighed) i chartret om grundlæggende rettigheder, idet disse bestemmelser forankrer princippet om sproglig ligeberettigelse i Unionens retsorden.

1.2 - De officielle EU-sprog og medlemsstaternes officielle sprog

De 24 officielle EU-sprog, som der i forordning nr. 1/58 er opregnet en liste over, må ikke forveksles med medlemsstaternes officielle sprog. Enkelte sprog som f.eks. luxembourgsk (der er officielt sprog i Luxembourg sammen med tysk og fransk) er nemlig ikke officielle EU-sprog.

Rådet for Den Europæiske Union, hvori alle medlemsstaterne er repræsenteret, træffer afgørelse med enstemmighed på dette område. Enhver kommende medlemsstat angiver inden tiltrædelse af Unionen, hvilket sprog den ønsker at anvende som officielt sprog i EU-sammenhæng. Enhver senere ændring, uanset om der skal tilføjes eller fjernes et officielt sprog, skal godkendes ved enstemmighed af samtlige medlemsstater i Rådet.

Listen over officielle sprog er således under udvikling. Der er blevet tilføjet sprog i forbindelse med nye tiltrædelser, men også undertiden som i tilfældet med irsk under hensyn til den betydning, som et sprog, der er officielt i den pågældende medlemsstat, opnår, selv om det ikke var opført som et af EU's officielle sprog på tidspunktet for den pågældende stats tiltrædelse. Det engelske sprog er stadig med på listen til trods for Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands udtræden af Unionen, navnlig fordi det fortsat er et officielt sprog i to andre medlemsstater: Irland og Malta.

Det er i den samme inkluderende ånd, at artikel 55, stk. 1, TEU blev vedtaget: »Denne traktat, der er udarbejdet i ét eksemplar på bulgarsk, dansk, engelsk, estisk, finsk, fransk, græsk, irsk, italiensk, kroatisk, lettisk, litauisk, maltesisk, nederlandsk, polsk, portugisisk, rumænsk, slovakisk, slovensk, spansk, svensk, tjekkisk, tysk og ungarsk, idet hver af disse tekster har samme gyldighed, deponeres i arkiverne hos Den Italienske Republiks regering, som fremsender en bekræftet genpart til hver af de øvrige signatarstaters regeringer.« Det samme gælder artikel 24, stk. 4, TEUF: »Enhver unionsborger kan skrive til enhver af de institutioner eller organer, der er nævnt i denne artikel eller i artikel 13 i traktaten om Den Europæiske Union, på et af de i artikel 55, stk. 1, i nævnte traktat nævnte sprog og få svar på samme sprog.«

Heraf følger, at enhver borger kan henvende sig til Unionens institutioner på et officielt sprog efter eget valg og få svar fra disse på samme sprog ⁸. Al generel EU-lovgivning offentliggøres i *Den Europæiske Unions Tidende* på alle de officielle sprog. Dette bekræftede Domstolen f.eks. i sag C-108/01, da den fastslog, at »[k]ravet om en klar retstilstand indebærer [...], at fællesskabsbestemmelserne skal gøre det muligt for de berørte at få et nøjagtigt kendskab til omfanget af de forpligtelser, der herved pålægges dem«, og dermed tiltrådte sagsøgernes argument, hvorefter »[e]n fællesskabsordnings rækkevidde og virkning bør være klar og forudseelig for borgerne for ikke at stride mod principperne om retssikkerhed og gennemsigtighed. De fastsatte regler bør gøre det muligt for de berørte personer nøjagtigt at få kendskab til rækkevidden af de forpligtelser, der påhviler dem. Det forhold, at en retsakt ikke er offentliggjort, er til hinder for, at de forpligtelser, som denne retsakt opstiller, kan gøres gældende over for en borger. Desuden bør en forpligtelse pålagt i medfør af fællesskabsretten være let tilgængelig på det sprog, der tales i den medlemsstat, hvor den skal gælde« ⁹.

Domstolens praksis offentliggøres ligeledes i *Samling af Afgørelser* på alle de officielle sprog ¹⁰.

Traktater indgås på alle de officielle sprog, og retsakter i den afledte ret er autentiske på hvert af disse sprog, idet selve deres anvendelighed er betinget heraf.

8| Isabelle Pingel, »Le régime linguistique de l'Union européenne. Enjeux et perspectives«, i *Revue de l'Union européenne*, juni 2014, s. 328-330.

9| Dom af 20.5.2003, Consorzio del Prosciutto di Parma og Salumificio S. Rita, C-108/01, [EU:C:2003:296](#), præmis 85 og 89.

10| Undtagelsen for det irske sprog blev gradvis ophævet og forsvandt helt den 31.12.2021 (jf. Rådets forordning (EF, Euratom) 2015/2264 af 3.12.2015 om forlængelse og afvikling af de midlertidige undtagelsesforanstaltninger fra forordning nr. 1/58, EUT 2015, L 322, s. 1).

Juridisk flersprogethed – linedanserkunst og tvingende nødvendigheder

Som det fremgår, kræver opretholdelsen af flersprogethed for at respektere såvel borgernes som medlemsstaternes behov og identitet ikke kun de rette midler, men også en konstant intellektuel og vedvarende indsats ¹¹.

Unionen bygger nemlig på retsregler, idet denne ret skal være lige for alle og således have retsvirkninger, der er forståelige for enhver, til trods for, at der er en mangfoldighed af sprog og retssystemer ¹². Uanset på hvilket sprog direktiverne og forordningerne er udarbejdet, skal disse retsakter kunne forstås på samme måde på alle sprogene og i alle de nationale ordninger ¹³. De juridiske begreber er imidlertid ikke ens fra et retssystem til et andet ¹⁴. Nogle begreber findes kun i et eneste eller i enkelte retssystemer, uden at der findes et tilsvarende begreb i de øvrige retssystemer. Andre begreber findes i alle retssystemer, men har ikke helt samme betydning, enten fordi de rummer nogle indholdsmæssige forskelle, eller fordi de har en bredere eller snævrere rækkevidde ¹⁵.

11 | Dorina Irimia, »Pour une nouvelle branche de droit? La traduction juridique, du droit au langage«, i *Revue Études de linguistique appliquée (ELA)*, nr. 183, 2016, s. 329-341.

12 | Sylvie Monjean-Decaudin, »La juritraductologie, où en est-on en 2018?«, flere forfattere, i *La traduction juridique et économique. Aspects théoriques et pratiques*, Classiques Garnier, s. 17-31.

13 | Jf. f.eks. bidrag fra Christoph Sobotta, »Die Mehrsprachigkeit als Herausforderung und Chance bei der Auslegung des Unionsrechts. Praktische Anmerkungen aus der Perspektive des Kabinetts einer Generalanwältin«, *Zeitschrift für Europäische Rechtslinguistik (ZERL)*, 2015.

14 | Caroline Reichling, »Terminologie juridique multilingue comparée«, i C. Mauro og F. Ruggieri (red.), *Droit pénal, langue et Union européenne*, i serien Droit de l'Union européenne – Colloques, Éditions Bruylant, Bruxelles, Bruylant, 2012.

15 | Udtrykket »crime« [(o.a.: forbrydelse)] dækker en væsentlig bredere vifte af straffelovsovertrædelser i engelsk ret end i f.eks. fransk eller belgisk ret, i den grad, at et så almindeligt ord i virkeligheden er en juridisk falsk ven.

Det bliver derved vanskeligt eller endog umuligt at oversætte dem ¹⁶. Desuden kan en enkelt term på et givet sprog dække over flere begreber på andre sprog og i andre retsordener ¹⁷. Barbara Cassin fra Académie française har foreslået at »betegne som »uoversætteligt« ikke det, som man ikke oversætter, men det, som man ikke ophører med (ikke) at oversætte. Disse tegn på forskellighed – oversætteres fodnoter – er en kilde til læring. [...] At oversætte er at være behændig med forskelle, og det er det, vi har brug for som borgere, som europæere« ¹⁸.

Til trods for disse hindringer jonglerer oversættere, juristlingvister og tolke med alle begreberne for at sikre, at retsakter og deres virkninger bliver forstået på samme måde i alle staterne. Dette indebærer undertiden, at der må skabes nye juridiske orddannelser eller anvendes termer, der, selv om de svarer til et begreb i national ret, får en selvstændig betydning i EU-retten ¹⁹. Sprogmedarbejderne bestræber sig således konstant på at frembringe ikke blot en oversættelse, men også den formidling, som i hver enkelt givne situation gør det muligt at gøre specifikke retsvirkninger forståelige, alt imens der i mange tilfælde hverken i sproget eller i lovgivningen er fuldstændig overensstemmelse, vel at mærke samtidig med, at de opretholder en tværgående og diakron terminologisk kohærens ²⁰.

16| Den berømte forfatter, Umberto Eco, hævdede, at oversættelseskunsten i almindelighed består i at »sige næsten det samme«.

17| Det tyske ord *Vertrag* kan på fransk betyde »kontrakt« eller »traktat«.

18| Barbara Cassin, »La langue de l'Europe?«, bind 160 og 161, nr. 2-3, Éditions Belin, Po&sie, 2017, s. 154-159, 2017.

19| F.eks. er begrebet »effektiv virkning« typisk et EU-retligt begreb; begreberne »umiddelbar virkning« (dom af 5.2.1963, van Gend & Loos, 26/62, [EU:C:1963:1](#), s. 3) eller »arbejdstager« (dom af 19.3.1964, Unger, 75/63, [EU:C:1964:19](#), s. 347) er selvstændige EU-retlige begreber.

20| Thierry Fontenelle, »La traduction au sein des institutions européennes«, i *Revue française de linguistique appliquée*, bind XXI, nr. 1, 2016, s. 53-66.

Flersprogethed og mangesprogethed

Begreberne »flersprogethed« og »mangesprogethed« er blevet defineret af Europarådet i den fælles europæiske referenceramme for sprog (CEFR).

Med udgangspunkt i disse definitioner forstås termen »flersprogethed« i dette værk som sameksistens af flere sprog inden for en institution, hvad enten det drejer sig om en nation som f.eks. Belgien eller Schweiz, en international organisation som f.eks. Den Europæiske Union eller endog en offentlig eller privat virksomhed.

»Mangesprogethed« forstås derimod i dette værk som det enkelte menneskes evne til at udvide sin sproglige erfaring i vedkommendes kulturelle sammenhæng, fra familiens sprog til den sociale gruppes sprog og videre til andre gruppers sprog uden for den familiære sammenhæng. En person, der – selv ufuldstændigt – taler flere sprog, er mangesproget.

Det er i denne forstand, at Alfredo Calot Escobar, Domstolens nuværende justitssekretær, skal læses, når han skriver:

»Har Europa været i stand til at opfinde et sprog, som ikke er en kunstig dialekt? Umberto Eco, der mener, at Europas sprog er oversættelse, ville svare, at det første er lykkedes netop ad oversættelsens vej. Udsagnet fortjener i virkeligheden at blive tilpasset: Europas sprog er flersprogethed, dvs. respekt for princippet om lighed mellem alle de officielle sprog, hvilket ikke blot er en naturlig konsekvens af Unionens anerkendelse af princippet om lighed mellem medlemsstaterne og af respekten for deres nationale identiteter, men tillige den afgørende forudsætning for unionsborgerskabet. Det kunne sikkert tilføjes, at Europas sprog, mere end oversættelse, også er mangesprogethed, dvs. evnen til i et flersproget miljø at udtrykke sig på flere af de sprog, der er repræsenteret, og dermed slå bro mellem disse og de kulturer, som de er grundlag for«²¹.

21 | Alfredo Calot Escobar, »Le multilinguisme à la Cour de justice de l'Union européenne: d'une exigence légale à une valeur commune«, i *Le multilinguisme dans l'Union européenne*, redigeret af Isabelle Pingel, Editions A. Pedone, Paris, 2015, s. 55-71.

2. - Flersprogethed i centrum for retsforhandlingerne ved Den Europæiske Unions retsinstanser

Retlig flersprogethed – et funktionelt krav ved Domstolen

Flersprogethed, som er et retligt krav, har ved den daglige gennemførelse heraf ligeledes og frem for alt karakter af et funktionelt krav. Domstolen, der som led i sin opgave er forpligtet til at beherske alle de officielle sprog, skal i forbindelse med sin daglige tilrettelæggelse give flersprogetheden gyldighed²². Dette er for institutionen en anledning til at omdanne den normative dimension af flersprogethed til en fælles værdi, der sætter stærkt præg på hele institutionen.

2.1 - Flersprogethed – en integrerende del af retsforhandlingerne

Den sprogordning, der gælder for Domstolen, og hvis retlige ramme er fastsat i Domstolens og Rettens respektive procesreglementer, sikrer flersproget adgang til domstolene. Det er således, i præjudicielle sager ved Domstolen, de forelæggende retter og, i direkte søgsmål ved begge retsinstanser, sagsøgeren, der fastlægger processproget i den enkelte sag: Det drejer sig om sproget i det indledende processkrift. Når Den Europæiske Unions institutioner – som ikke har deres eget sprog, eftersom alle de sprog, der er opregnet i artikel 1 i forordning nr. 1/58, er institutionens sprog – indleder en sag, affatter disse det indledende processkrift, i det foreliggende tilfælde stævningen eller appelskriftet, på den sagsøgte sprog, uanset om der er tale om en fysisk eller juridisk person eller en medlemsstat.

Derfor kan ethvert af Den Europæiske Unions officielle sprog være processprog²³. De skriftlige indlæg skal i princippet være affattet på dette sprog, som ligeledes vil være det sprog, der anvendes under retsmødet. Endelig vil den afgørelse, hvorved sagens behandling afsluttes, blive underskrevet af dommerkollegiet på det samme sprog.

22| Hubert Legal, »La traduction dans les juridictions multilingues: le cas de la Cour de justice des Communautés européennes«, i *Langues et procès*, redigeret af Marie Cornu og Marie-Eugénie Laporte-Legeais, Droit & Sciences sociales, LGDJ-Lextenso, Poitiers, 2015, s. 143-147.

23| Domstolens procesreglement, kapitel 8, »Regler om sprog«, artikel 36 ff., og Rettens procesreglement, andet afsnit, »Regler om sprog«, artikel 44 ff.

Domstolen skal som følge heraf til enhver tid være forberedt, således at de indkomne processkrifter hurtigst muligt kan oversættes til et sprog, som dommerkollegiet behersker; således at de konferencetolke, der er til stede under retsmødet, kan varetage tolkning fra processproget til de øvrige sprog, der indgår i sagen, samt til de sprog, som medlemmerne af dommerkollegiet behersker, og omvendt; og således at der er juristlingvister til rådighed til at oversætte den afgørelse, som dommerkollegiet træffer, til processproget med henblik på den faktiske vedtagelse heraf²⁴.

Mangesprogethed er en realitet i institutionen, da der ikke findes nogen, som ikke taler flere sprog. Flersprogethed i den judicielle virksomhed og i institutionen som helhed er et andet begreb (*jf. punkt 1.2*), der naturligvis hovedsageligt hviler på Generaldirektoratet for Flersprogethed (DGM), som varetager juridisk oversættelse og tolkning. Det understøttes imidlertid også af mange andre tjenestegrene, som inden for deres aktivitetsområde, og så vidt ressourcerne tillader det, i videst muligt omfang tilstræber flersprogethed og en samtidig tilstedeværelse af flere retssystemer, f.eks. i Direktoratet for Kommunikation, på de to justitskontorer eller i Direktoratet for Forskning og Dokumentation (DRD). Disse tjenestegrene er i øvrigt organiseret omkring både juridiske og sproglige kompetencegrupper.

Som det fremgår, er flersprogethed en del af hele processen ved Domstolen, og adgangen til passende oversættelses- og tolkerressourcer med hensyn til volumen, sprogdekning og kvalitet er afgørende for, at det i det hele taget er muligt at gennemføre den retslige procedure. Den retlige flersprogethed er med andre ord ikke længere blot en rigdom og en værdi: Den er et retligt og funktionelt krav, eftersom den i procesreglementerne er ophøjet til et uundværligt arbejdsredskab, der står i centrum for den enkelte procedure²⁵.

24| Juristlingvisterne oversætter også afgørelserne til de andre officielle sprog med henblik på offentliggørelse, medmindre den pågældende afgørelse ikke offentliggøres i *Samling af Afgørelser* af sparehensyn som led i institutionens politik om selektiv offentliggørelse.

25| Marc-André Gaudissart, »Le régime et la pratique linguistiques de la Cour de justice des Communautés européennes«, i *Cahiers du Collège d'Europe*, nr. 10, Editions Peter Lang, Bruxelles, 2010, s. 137. Selv om denne artikel er skrevet før ikrafttrædelsen af Lissabontraktaten, er den stadig aktuell hvad angår forudsætningerne for artiklen og hvad angår beskrivelsen af flersprogethed under retsforhandlingerne.

2.2 - Retsforhandlingernes skriftlige del

Enhver sag omfatter en skriftlig del, uanset om der er tale om en præjudiciel procedure, et direkte søgsmål, en appel eller en udtalelse i henhold til artikel 218, stk. 11, TEUF.

2.2.1 - Præjudicielle procedurer

Den præjudicielle procedure er det vigtigste instrument for samarbejdet mellem de nationale retter og Unionens retsinstanser og sikrer en ensartet anvendelse af EU-retten. Der er tale om en konstant dialog, der står åben for de nationale retter, som er i tvivl om gyldigheden af en retsakt eller om fortolkningen af EU-retten. Denne procedure, der i øjeblikket er fastsat i artikel 267 TEUF ²⁶, har spillet en central rolle i udviklingen af EU-retten med en lang række grundlæggende domme, hvorved borgernes rettigheder og forpligtelser er blevet fastlagt – rettigheder, der ofte er blevet bekræftet i forbindelse med senere ændringer af traktaterne. Finder den nationale ret – uanset om denne træffer afgørelse i sidste instans eller ej – at et eller flere af anbringenderne vedrørende ugyldigheden af en afledt EU-retsakt, som parterne har påberåbt sig for den, eller i givet fald er rejst ex officio af den nationale ret, er begrundede, påhviler det den at udsætte sagen og forelægge Domstolen et præjudicielt spørgsmål vedrørende gyldigheden ²⁷. Desuden kan en national ret, der er i tvivl om et spørgsmål vedrørende fortolkningen af EU-retten, forelægge Domstolen et eller flere præjudicielle spørgsmål, hvorimod samme nationale ret, såfremt den skal træffe afgørelse i sidste instans, er pligtig at indbringe sagen for Domstolen. Årsagen hertil er indlysende. Det er utænkeligt, at retspraksis fra de højere retsinstanser i en medlemsstat skulle være i strid med EU-retten og samtidig opnå retskraft uden nogen mulighed for appel.

Det skal nævnes, at på tidspunktet for færdiggørelsen af dette værk i starten af 2023 er Rådet blevet forelagt et forslag til ændring af protokol nr. 3 vedrørende statuten for Den Europæiske Unions Domstol med henblik på at overføre en del af de præjudicielle sager til Retten for Den Europæiske Union. Der vil være tale om anmodninger, der udelukkende henhører under et eller flere af følgende specifikke sagsområder: moms, punktafgift, toldkodeksen og tarifiering af varer i den kombinerede nomenklatur,

26 | Jf. Domstolens procesreglement, tredje afsnit med overskriften »Præjudicielle forelæggelser«, artikel 93 ff.

27 | Dom af 10.1.2006, IATA og ELFAA, C-344/04, [EU:C:2006:10](#), præmis 30 (jf. ligeledes pressemeddelelse nr. 1/06).

komensation og assistance til flypassagerer og ordningen for handel med kvoter for drivhusgasemissioner.

Alle anmodninger på grundlag af artikel 267 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde vil imidlertid fortsat skulle indgives til Domstolen. Efter at have undersøgt, om anmodningen om præjudiciel afgørelse udelukkende hører under et af de nævnte områder, vil Domstolen overføre denne anmodning til Retten.

Anmodningen om præjudiciel afgørelse – et indledende processkrift

Præjudicielle sager indledes ved en afgørelse, kendelse eller, efter omstændighederne, dom fra en national ret, der forelægger Domstolen et spørgsmål om gyldigheden eller fortolkningen af EU-retten. Denne anmodning om præjudiciel afgørelse affattes på den nationale rets sprog og er afgørende for processproget. Hvis Domstolen beslutter at forene ²⁸ sager med forskellige processprog, bliver alle disse sprog processprog.

Så snart anmodningen om præjudiciel afgørelse er registreret på Domstolens Justitskontor, oversendes den til de forskellige tjenestegrene, der vil være involveret i proceduren, til præsidentens kabinet, til DRD og naturligvis til den juridiske oversættelsestjeneste ²⁹. Anmodningen om præjudiciel afgørelse eller det sammendrag heraf, som den juridiske oversættelsestjeneste udarbejder i henhold til artikel 98 i Domstolens procesreglement, skal nemlig oversættes til de andre officielle sprog. Justitskontoret skal herefter forkynde den ikke blot for parterne i den nationale sag, men også for alle medlemsstaterne, for Europa-Kommissionen og i påkommende tilfælde for den institution, det organ, det kontor eller det agentur i Unionen, der har vedtaget den retsakt, hvis gyldighed eller fortolkning er omtvistet, samt, når der er tale om et af anvendelsesområderne for aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS), da for de stater, der er parter i denne aftale, og for EFTA-Tilsynsmyndigheden ³⁰. Særligt de nationale instanser

28| Artikel 54 i Domstolens procesreglement og artikel 68 i Rettens procesreglement.

29| Marjolaine Roccati, »Translation and Interpretation in the European Reference for a Preliminary Ruling«, i *Études de linguistique appliquée (ELA)*, bind 183, nr. 3, 2016, s. 297-307.

30| Jf. artikel 23 i protokollen vedrørende statuten for Den Europæiske Unions Domstol. Det skal ligeledes noteres, at det i tilfælde af anmodninger, der undergives den præjudicielle hasteprocedure (artikel 107 i Domstolens procesreglement), gælder, at andre medlemsstater end den forelæggende rets medlemsstat ikke kan indgive skriftlige indlæg, men kan gøre deres argumenter gældende under den mundtlige forhandling, som er obligatorisk i forbindelse med sådanne procedurer.

har imidlertid brug for en version af anmodningen på et sprog, som de behersker fuldt ud, således at de under de bedst mulige betingelser og inden for den fastsatte frist (to måneder) kan udøve deres ret til at fremsætte skriftlige bemærkninger og dernæst til at fremføre deres synspunkter i retsmødet. Den juridiske oversættelsestjeneste sørger således for, i de fleste tilfælde inden for 20 arbejdsdage, at oversætte anmodningen eller sammendraget heraf fra *kildesproget* til alle de andre officielle EU-sprog. Da en anmodning om præjudiciel afgørelse kan forelægges på et hvilket som helst af de 24 officielle EU-sprog, skal den juridiske oversættelsestjeneste kunne håndtere samtlige 552 mulige sprogkombinationer (24 x 23 sprog). Selv om anmodningerne om præjudiciel afgørelse i praksis fuldt ud oversættes fra maltesisk eller irsk ³¹, oversættes de i øjeblikket ikke til disse sprog, da de pågældende lande kan støtte sig på den engelske sprogversion, eftersom engelsk er officielt sprog i begge disse stater. Det skal anføres, at den juridiske oversættelsestjeneste ud over selve anmodningen om præjudiciel afgørelse tillige oversætter en meddelelse med angivelse af de forelagte spørgsmål til alle de officielle sprog, herunder irsk og maltesisk, som vil blive offentliggjort i EU-Tidende (EUT). Den afgørelse, hvorved sagens behandling afsluttes, vil også blive oversat til disse sprog og vil ligeledes blive offentliggjort i en meddelelse i EUT.

Skriftlige indlæg

De parter, der har ret til at indgive skriftlige indlæg, har en frist på to måneder hertil. Det drejer sig om parterne i den hovedsag, der afvikles ved den nationale forelæggende ret, og, bortset fra i tilfældet med den præjudicielle hasteprocedure (jf. *punkt 2.2.4*), de øvrige parter som omhandlet i artikel 23 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol, dvs. medlemsstaterne, Kommissionen og i påkommende tilfælde den institution, det organ, det kontor eller detagentur i Unionen, der har vedtaget den retsakt, hvis gyldighed eller fortolkning er omhandlet. Det kan også i de tilfælde, der er omhandlet i artikel 267 TEUF, dreje sig om de stater, som er parter i EØS-aftalen, bortset fra medlemsstaterne, samt EFTA-Tilsynsmyndigheden, såfremt sagen hører under aftalens anvendelsesområde. Tredjelande kan ligeledes indgive sådanne skriftlige udtalelser, når der af Rådet for Den Europæiske Union er indgået en aftale med et eller flere tredjelande vedrørende

31 | Den første anmodning om præjudiciel afgørelse på irsk blev indgivet i 2020 af Ard-Chúirt (ret i første instans, Irland). Denne sag, som blev afgjort af Domstolen i dom af 17.3.2021, *An tAire Talmhaíochta Bia agus Mara m.fl., C-64/20, EU:C:2021:207* (jf. ligeledes pressemeddelelse nr. 42/21), vedrørte bl.a. retten til at modtage oplysninger på ens eget sprog. Det drejede sig specifikt om oplysninger angivet på veterinærlægemidlers emballage.

et nærmere bestemt sagsområde, og det deri er bestemt, at disse tredjelande kan indgive indlæg eller skriftlige udtalelser i tilfælde, hvor en ret i en medlemsstat har forelagt Domstolen et præjudicielt spørgsmål, der vedrører den pågældende aftales anvendelsesområde ³².

Indlæggene forkyndes for de samme parter som anmodningen om præjudiciel afgørelse. De skal være affattet på et af de officielle EU-sprog, hvorefter de oversættes af Domstolens juridiske oversættelsestjeneste, ikke til alle de officielle sprog, men alene til et sprog, som samtlige Domstolens medlemmer behersker, det såkaldte voteringssprog, i det foreliggende tilfælde fransk (jf. punkt 3.6.1). De oversættes ligeledes til processproget, såfremt de ikke er affattet på dette sprog. Flere mulige situationer kan komme på tale:

Indlæg på processproget fra parterne i hovedsagen i den medlemsstat, som den forelæggende ret henhører under, og fra institutionerne

Indlæg fra parterne i hovedsagen er altid og nødvendigvis affattet på processproget. De behøver derfor kun at blive oversat til fransk for at imødekomme institutionens interne behov. Disse indlæg vil blive forkyndt på processproget og på fransk for alle de øvrige parter. Indlæg fra Kommissionen og fra enhver anden institution skal indgives på processproget og være vedlagt en oversættelse til fransk i henhold til artikel 57, stk. 3, i Domstolens procesreglement.

32 | Jf. artikel 23, stk. 4, i protokollen vedrørende statuten for Den Europæiske Unions Domstol.

Indlæg fra de øvrige parter på et andet sprog end processproget

Visse parter kan i henhold til et særligt privilegium indgive bestemte skriftlige indlæg på et andet sprog end processproget (artikel 38, stk. 4-6, i Domstolens procesreglement). Dette gælder bl.a. for medlemsstaterne, som i præjudicielle sager har ret til at indgive indlæg på deres eget sprog. Disse indlæg skal derfor oversættes, naturligvis til processproget, men også til fransk af hensyn til Domstolen. Disse oversættelser varetages af Domstolens juridiske oversættelsestjeneste. Det er nemlig vigtigt, at medlemsstaterne er i stand til at dele deres retlige bedømmelse af en præjudiciel sag med Domstolen, da sagen vil resultere i en afgørelse, som vil have fortolkningens retskraft og være bindende for de pågældende medlemsstaters lovgivende, udøvende og dømmende magt.

Antallet af sprog i en sag er ofte en vigtig indikator for medlemsstaternes interesse i sagen.

På samme måde kan indlæg fra stater, der er parter i EØS-aftalen, eller fra tredjelande i de tilfælde, der er omhandlet i artikel 23, stk. 4, i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, indgives på et andet officielt sprog end processproget. Disse indlæg vil ligeledes blive oversat af Domstolens juridiske oversættelsestjeneste til processproget og til fransk med henblik på sagens behandling ved Domstolen.

Den juridiske oversættelsestjeneste bestræber sig på at levere en oversættelse af de indlæg, der indgives i præjudicielle sager, senest to måneder efter tidspunktet for indgivelsen heraf, idet målet er, at alle de oversættelser, der er nødvendige for sagens behandling, er tilgængelige senest to måneder efter afslutningen af retsforhandlingernes skriftlige del, som er kendetegnet ved indgivelsen af de sidste indlæg i sagen.

2.2.2 - Direkte søgsmål og appelsager

Både Domstolen og Retten træffer afgørelse i direkte søgsmål ³³.

Domstolen træffer afgørelse i direkte søgsmål i følgende sammenhænge:

- Traktatbrudssøgsmål, som indledes af Kommissionen eller i sjældnere tilfælde af en medlemsstat, giver Domstolen mulighed for at kontrollere, at medlemsstaterne overholder de forpligtelser, der påhviler dem i henhold til EU-retten. Fastslår Domstolen, at der foreligger et traktatbrud, er den pågældende stat forpligtet til straks at bringe dette til ophør. Hvis Domstolen, efter at Kommissionen har indbragt sagen på ny, fastslår, at den pågældende medlemsstat ikke har efterkommet dens dom, kan den pålægge den betaling af et fast beløb eller en tvangsbøde. I tilfælde af, at en medlemsstat ikke har meddelt Kommissionen gennemførelsesforanstaltninger til et direktiv, kan Domstolen imidlertid på forslag af Kommissionen pålægge den pågældende medlemsstat en bødestraf allerede ved den første traktatbrudsdom ³⁴.
- Annullationssøgsmål ved Domstolen giver en medlemsstat mulighed for at anlægge sag mod Europa-Parlamentet eller mod Rådet (undtagen i forhold til sidstnævntes retsakter vedrørende statsstøtte, dumping og gennemførelsesbeføjelser) eller en EU-institution mulighed for at anlægge sag mod en anden institution med påstand om annullation af en retsakt ³⁵ vedtaget af en af Unionens institutioner, organer, kontorer eller agenturer. Retten har kompetence til som første instans at træffe afgørelse i alle øvrige sager af denne type, herunder bl.a. sager, der anlægges af privatpersoner ³⁶.
- Passivitetssøgsmål giver mulighed for at prøve lovligheden af en undladelse begået af Unionens institutioner, organer, kontorer eller agenturer. Såfremt det

33| Jf. Domstolens procesreglement, fjerde afsnit med overskriften »Direkte søgsmål«, artikel 119 ff., og Rettens procesreglement, tredje afsnit med overskriften »Direkte søgsmål«, artikel 50 ff.

34| Jf. artikel 258-260 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF).

35| Herunder forordninger, direktiver og afgørelser.

36| Jf. artikel 263 TEUF og artikel 256, stk. 1, TEUF samt artikel 51 i protokollen vedrørende statuten for Den Europæiske Unions Domstol.

fastslås, at undladelsen er ulovlig, tilkommer det den omhandlede institution at bringe den manglende overholdelse til ophør gennem passende foranstaltninger. Kompetencen i forhold til passivitetssøgsmål er delt mellem Domstolen og Retten efter samme kriterier som for annullationssøgsmål ³⁷.

- Appeller giver mulighed for at nedlægge påstand om, at Domstolen ophæver en dom eller en kendelse afsagt af Retten, idet anbringenderne skal begrænses til retsspørgsmål. Hvis sagen er moden til påkendelse, kan Domstolen selv træffe afgørelse. I modsat fald hjemviser den sagen til Retten, som er bundet af den afgørelse, som Domstolen har truffet inden for rammerne af appellen ³⁸. Appelproceduren behandles ikke specifikt i det efterfølgende, eftersom denne procedure gennemføres på samme måde som proceduren i direkte søgsmål, herunder for så vidt angår udarbejdelse og udbredelse af oversættelser.

Retten træffer afgørelse i følgende direkte søgsmål:

- klager indgivet af fysiske eller juridiske personer med henblik på annullation af retsakter vedtaget af Unionens institutioner, organer, kontorer eller agenturer, der er rettet til disse personer, eller som berører disse umiddelbart og individuelt, samt af regelfastsættende retsakter, der berører de pågældende umiddelbart, og som ikke omfatter gennemførelsesforanstaltninger, og klager indgivet af samme personer med henblik på, at det fastslås, at disse institutioner, organer, kontorer eller agenturer har undladt at træffe afgørelse ³⁹
- søgsmål, som en medlemsstat anlægger mod Kommissionen, og søgsmål, som en medlemsstat anlægger mod Rådet vedrørende retsakter udstedt på statsstøtteområdet, vedrørende handelspolitiske beskyttelsesforanstaltninger (dumping) og vedrørende retsakter, hvorved Rådet udøver gennemførelsesbeføjelser ⁴⁰

37| Jf. artikel 265 TEUF og artikel 256, stk. 1, TEUF samt artikel 51 i protokollen vedrørende statuten for Den Europæiske Unions Domstol.

38| Jf. artikel 56-58 og 61 i protokollen vedrørende statuten for Den Europæiske Unions Domstol. Jf. ligeledes femte afsnit i Domstolens procesreglement vedrørende »Appeller«.

39| Jf. artikel 51 i protokollen vedrørende statuten for Den Europæiske Unions Domstol.

40| Jf. artikel 51 i protokollen vedrørende statuten for Den Europæiske Unions Domstol.

- søgsmål med henblik på at opnå erstatning for skader forvoldt af Unionens institutioner, organer, kontorer eller agenturer eller af disses ansatte
- søgsmål, der er støttet på aftaler indgået af Unionen, hvori Rettens kompetence er fastsat udtrykkeligt
- søgsmål på området for intellektuel ejendomsret, der er rettet mod Den Europæiske Unions Kontor for Intellektuel Ejendomsret (EUIPO) og mod EF-Sortsmyndigheden
- sager mellem Unionens institutioner og deres ansatte vedrørende arbejdsforholdene og den sociale sikringsordning ⁴¹.

Afgørelser afsagt af Retten kan inden for en frist på to måneder appelleres til Domstolen, idet en sådan appel skal være begrænset til retsspørgsmål ⁴².

Stævningen – et indledende processkrift

Det indledende processkrift i et direkte søgsmål er stævningen (eller appelskriftet), og det sprog, som det pågældende processkrift er affattet på, bliver automatisk processprog ⁴³. Så snart stævningen er indleveret til Justitskontoret ved den berørte retsinstans, forkyndes den for den sagsøgte og oversendes til den juridiske oversættelsestjeneste med henblik på, at der udarbejdes en version på voteringssproget. I de sjældne tilfælde, hvor en medlemsstat anlægger et direkte søgsmål mod en anden medlemsstat ⁴⁴, skal

41 | Jf. henholdsvis artikel 268 TEUF, 270 TEUF og 272 TEUF.

42 | Jf. artikel 56-58 i protokollen vedrørende statuttten for Den Europæiske Unions Domstol og artikel 167 f. i Domstolens procesreglement (femte afsnit med overskriften »Appel af afgørelser truffet af Retten«).

43 | Privatpersoner og medlemsstater indgiver stævningen på et sprog efter eget valg, og Unionens institutioner, organer, kontorer eller agenturer på den sagsøgte sprog.

44 | Dette var tilfældet i den vanskelige sag Ungarn mod Slovakiet, C-364/10, [EU:C:2012:630](#), som blev afgjort ved dom af 16.10.2012 (jf. ligeledes pressemeddelelse nr. 131/12), i sagen Slovenien mod Kroatien, C-457/18, [EU:C:2020:65](#), som blev afgjort ved dom af 31.1.2020 (jf. ligeledes pressemeddelelse nr. 9/20), eller i sag C-121/21 R, Den Tjekkiske Republik mod Polen, som førte til to kendelser afsagt af Domstolens vicepræsident i maj og september 2021 (jf. ligeledes pressemeddelelse nr. 89/21, 159/21 og 23/22).

det sikres, at stævningen og efterfølgende de øvrige skriftlige indlæg, der udveksles, ligeledes oversættes til den anden medlemsstats sprog ⁴⁵.

I forbindelse med stævninger og appelskrifter offentliggøres der i EU-Tidende en meddelelse med en sammenfatning af de i stævningen eller appelskriftet anførte anbringender, væsentligste argumenter og påstande. Denne offentliggørelse fastsætter den frist på seks uger ⁴⁶ (artikel 130 i Domstolens procesreglement og artikel 143 i Rettens procesreglement), inden for hvilken enhver interesseret part kan anmode om at intervenere i sagen.

Skriftlige indlæg

De skriftlige indlæg, der udveksles i forbindelse med direkte søgsmål, er stævningen og svarskriftet ⁴⁷. Der er fastsat endnu en udveksling af indlæg i forbindelse med direkte søgsmål for Domstolen (procesreglementets artikel 126) og for Retten (procesreglementets artikel 83), medmindre den pågældende retsinstans finder, at denne anden udveksling ikke er nødvendig, f.eks. i tilfælde af anvendelse af den fremskyndede procedure, eller medmindre parterne selv giver afkald herpå. I tilfælde af, at der finder endnu en udveksling af indlæg sted, kan der indgives en replik og en duplik, og den pågældende retsinstans kan præcisere, hvilke spørgsmål disse indlæg bør omhandle.

Derimod finder der ikke automatisk endnu en udveksling af indlæg sted i forbindelse med appeller anlagt ved Domstolen eller direkte søgsmål anlagt ved Retten i sager om intellektuel ejendomsret. I medfør af artikel 175 i Domstolens procesreglement er indgivelse af replik nemlig betinget af en udtrykkelig tilladelse fra Domstolens præsident, der, såfremt der gives tilladelse, kan præcisere emnet og sideantallet for dette indlæg og for duplikken.

45| Der henvises imidlertid til undtagelsen i artikel 45, stk. 4, i Rettens procesreglement, hvori det fastsættes, at det i de søgsmål til prøvelse af afgørelser fra appelkamrene ved EUIPO, som vedrører anvendelsen af reglerne om intellektuel ejendomsret, gælder, at processproget vælges af sagsøgeren. Hvis imidlertid en anden part i sagen for det pågældende appelkammer gør indsigelse herimod inden for de fastsatte frister, bliver sproget i den appellerede afgørelse processproget. Stævningen oversættes i så fald til dette sprog, ligeledes af den juridiske oversættelsestjeneste.

46| Denne frist er i forbindelse med appeller fastsat til en måned (jf. artikel 190, stk. 2, i Domstolens procesreglement).

47| Der tales om »svarskrift« i tilfælde af direkte søgsmål i sager om intellektuel ejendomsret og i forbindelse med appeller.

Anmodninger om intervention, indlæg vedrørende anmodninger om intervention og selve interventionsindlæggene samt indlæg vedrørende kontrasøgsmål eller kontraappeller og de dertil svarende svarskrifter behandles i sproglig henseende på samme måde som de indlæg, der er indgivet inden for rammerne af hovedsøgsmålet eller hovedappellen.

Da alle sådanne skriftlige indlæg skal indgives på processproget, skal Domstolens juridiske oversættelsestjeneste kun oversætte dem til vootingssproget, undtagen i tilfælde, hvor en medlemsstat intervenserer. Denne intervenserer nemlig på et af sine nationale sprog ⁴⁸, hvilket gør det nødvendigt at oversætte anmodningen om intervention og selve interventionsindlægget ikke blot til vootingssproget, men også til processproget. Den juridiske oversættelsestjeneste bestræber sig på at gøre dette inden for en frist, som normalt ikke bør overstige to måneder, i det mindste for så vidt angår stævninger, svarskrifter, replikker og duplikker.

48| Artikel 38, stk. 4, i Domstolens procesreglement og artikel 46, stk. 4, i Rettens procesreglement.

Intervention

Intervenienter

Flersprogethed som garant for, at sagens parter behandles lige, er begrænset til hovedparterne i præjudicielle procedurer og direkte søgsmål. Denne garanti omfatter ikke intervenienter ⁴⁹, der, selv hvis de kommer fra en medlemsstat, hvis officielle sprog ikke er processproget i sagen, alligevel skal intervenere på dette sprog, også selv om det betyder, at de først skal gøre brug af private oversættelsestjenester ⁵⁰.

Der gælder imidlertid en undtagelse til denne undtagelse. Medlemsstaterne kan nemlig i henhold til artikel 38, stk. 4, i Domstolens procesreglement og artikel 46, stk. 4, i Rettens procesreglement anvende deres eget officielle sprog, når de indtræder i en sag, der verserer for Domstolen eller Retten. I henhold til samme princip kan de stater, som er parter i EØS-aftalen, samt EFTA-Tilsynsmyndigheden i henhold til artikel 38, stk. 5, i Domstolens procesreglement og artikel 46, stk. 5, i Rettens procesreglement vælge ikke at anvende processproget, men et andet af de officielle sprog i Unionen. Disse interventionsindlæg oversættes i så fald til processproget, således at hovedparterne også kan få kendskab hertil og, hvis de måtte ønske det, fremsætte bemærkninger til interventionen. Oversættelsen af interventionsindlæggene varetages af Domstolens juridiske oversættelsestjeneste.

49| Bestemmelserne om intervention fremgår af artikel 40 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol:

»Medlemsstaterne og Unionens institutioner kan indtræde i retstvister, der er indbragt for Domstolen.

Samme ret tilkommer Unionens organer, kontorer og agenturer samt alle andre personer, hvis de kan godtgøre, at de har en berettiget interesse i afgørelsen af en for Domstolen indbragt retsvist. Fysiske eller juridiske personer kan ikke indtræde i sager mellem medlemsstater, mellem Unionens institutioner eller mellem medlemsstater på den ene side og Unionens institutioner på den anden side.

Med forbehold af stk. 2 kan de stater, som er parter i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, bortset fra medlemsstaterne, samt den i aftalen omhandlede EFTA-Tilsynsmyndighed indtræde i retstvister, der er indbragt for Domstolen, når disse tvister vedrører et af aftalens anvendelsesområder.

Påstande, der fremsættes i en begæring om intervention, kan kun gå ud på at understøtte en af parternes påstande.«

50| Artikel 38, stk. 1, i Domstolens procesreglement og artikel 46, stk. 1, i Rettens procesreglement.

2.2.3 - Udtalelsessager

Den udtalelsesprocedure⁵¹, der er fastlagt i artikel 218, stk. 11, TEUF, og som ligger i forlængelse af en anmodning fra en medlemsstat, Europa-Parlamentet, Rådet eller Kommissionen om foreneligheden af en påtænkt aftale mellem Unionen og tredjelande eller internationale organisationer eller om Unionens eller dens institutioners kompetence til at indgå den, antager en ganske særlig karakter med hensyn til sproglige ordning. Alle de officielle EU-sprog er nemlig automatisk processprog. Dette betyder, at de spørgsmål, der fremgår af anmodningen om udtalelse, skal oversættes til alle de officielle sprog med henblik på offentliggørelse i EUT. I betragtning af den betydning og den mediebevågenhed, som sådanne sager har, vil den juridiske oversættelsestjeneste sørge for at levere sine oversættelser endnu hurtigere, således at Domstolen kan undgå at blive forsinket i sit arbejde.

2.2.4 - Fremskyndelse af procedurer

Oversættelsesfristerne er nævnt ovenfor. Det skal imidlertid noteres, at disse frister, uagtet hvilken procedure der er tale om, kan forkortes betydeligt af retsplejehensyn eller af hensyn til beskyttelsen af de grundlæggende rettigheder.

Denne fremskyndelse, som er fastsat i procesreglementerne, kræver i praksis en til tider drastisk forkortelse af oversættelsesfristerne:

- Fremskyndede procedurer (artikel 105, 133 og 190 i Domstolens procesreglement og artikel 151 i Rettens procesreglement). Retsinstansen kan beslutte at anvende en fremskyndet procedure enten efter anmodning fra en af parterne eller, i forbindelse med præjudicielle forelæggelser, efter anmodning fra den forelæggende ret, eller af egen drift. En sådan beslutning indebærer, at fristerne forkortes i alle faser, herunder i oversættelsesfasen.
- Den præjudicielle hasteprocedure (artikel 107-114 i Domstolens procesreglement). Domstolen kan efter anmodning fra den nationale ret eller af egen drift beslutte at anvende den præjudicielle hasteprocedure på de områder, der er omhandlet i tredje del, afsnit V, TEUF, nærmere bestemt området med frihed, sikkerhed

51 | Jf. Domstolens procesreglement, syvende afsnit med overskriften »Anmodninger om udtalelse«, artikel 196 ff.

og retfærdighed. En særlig omstændighed ved denne procedure, ud over forkortelsen af fristerne på alle trin, er begrænsningen af det antal aktører, der kan indgive skriftlige indlæg: Andre medlemsstater end den forelæggende rets medlemsstat, undertiden tillige den medlemsstat, hvis nationale retssag er omhandlet i anmodningen, kan ikke indgive skriftlige indlæg, men kan derimod gøre deres argumenter gældende i retsmødet. Den udpegede afdeling kan endda i yderst hastende tilfælde beslutte helt at udelade retsforhandlingernes skriftlige del. Beslutningen om at iværksætte den præjudicielle hasteprocedure udøver et paradoksalt pres på den juridiske oversættelsestjeneste, idet den på den ene side forpligtes til at oversætte anmodningen om præjudiciel afgørelse til fransk yderst hurtigt, men på den anden side fritages for at oversætte indlæg fra andre medlemsstater end den forelæggende rets medlemsstat.

- Det kan ligeledes i særlige tilfælde besluttes, at bestemte sager skal pådømmes forud for andre (artikel 53 i Domstolens procesreglement og artikel 67 i Rettens procesreglement). En sådan afgørelse indebærer ligeledes en forkortelse af oversættelsesfristerne.

2.2.5 - Afslutningen af retsforhandlingernes skriftlige del

Retsforhandlingernes skriftlige del afsluttes:

- i forbindelse med præjudicielle forelæggelser efter indgivelsen af de sidste skriftlige indlæg
- i forbindelse med direkte søgsmål og appeller efter indgivelsen af det sidste skriftlige indlæg, almindeligvis svarskriftet eller, hvis der er to udvekslinger af indlæg, duplikken, eller i påkommende tilfælde af svarskriftet i et kontrasøgsmål eller af et interventionsindlæg, som indgives efter de sidste skriftlige indlæg.

2.3 - Retsforhandlingernes mundtlige del

2.3.1 - Mundtlig forhandling

Den mundtlige forhandling sikrer, at der er plads til mundtlighed under retsforhandlingerne. Alle parter i hovedsagen eller alle intervenienter samt de medlemsstater, der er repræsenteret, kan fremføre deres argumenter mundtligt for dommerkollegiet, som, efter omstændighederne, er ledsaget af generaladvokaten.

Dette er samtidig en anledning til for sidstnævnte og for medlemmerne af dommerkollegiet at stille spørgsmål med henblik på en afklaring af den sag, der er indbragt for dommerkollegiet.

Retsmødet afholdes i reglen med deltagelse af aktører (parter, dommere, generaladvokat, repræsentanter for medlemsstaterne m.fl.) med forskellige modersmål. Selv om de fleste af disse aktører er i stand til at tale og forstå andre sprog, er forståelsen og den sproglige formulering bedst på modersmålet, særligt i en juridisk sammenhæng. Det er her, at institutionens konferencetolke kommer ind i billedet. Der tolkes altid til fransk, som er voringssproget, både af hensyn til de medlemmer af dommerkollegiet, som har valgt at klare sig uden tolkning til deres modersmål, og af hensyn til lydoptagelsen af retsmødet. Der tolkes ligeledes til og fra processproget og til og fra sproget i de medlemsstater, der har meddelt, at de deltager i retsmødet. Fastlæggelsen af, hvilke sprog der tolkes til og fra under retsmødet, tjener nogle særdeles praktiske overvejelser. Der tages hensyn til de faktiske behov, som dommerkollegiets medlemmer, generaladvokaten og repræsentanterne for institutionerne og medlemsstaterne har givet udtryk for. Som anført i det foregående fremgår det nemlig af artikel 38, stk. 4, i Domstolens procesreglement, at navnlig medlemsstaterne kan udtrykke sig på et andet sprog end processproget. Der tages ligeledes hensyn til den tolkekapacitet, der er til rådighed, hvad angår antal interne eller eksterne tolke samt sprogdekning, så meget desto mere, som der sædvanligvis afvikles flere mundtlige forhandlinger samtidig i forskellige retslokaler ved Domstolen og ved Retten. Det er ligeledes vigtigt at have for øje, at der er behov for at opnå besparelser, når det er muligt, ved at undlade at gøre brug af freelancetolketjenester, som vil skulle tilkaldes som forstærkning, såfremt der er et ønske om fuld tovejstolkning under samtlige retsmøder. Tolkning er nemlig ikke altid tovejs (eller symmetrisk): Det kan f.eks. forekomme, at der tolkes fra et bestemt sprog, men ikke til det samme sprog.

Der er imidlertid en procedure, som forudsætter en maksimal kapacitet med hensyn til simultantolkning under retsmødet til og fra alle sprog. Det er den ovenfor nævnte udtalellesprocedure (jf. punkt 2.2.3), hvor alle de officielle sprog er processprog. Under krisen i forbindelse med covid-19-pandemien, hvor hver tolk optog én *kabine* selv, blev det nødvendigt at træffe ret spektakulære foranstaltninger, bl.a. ved teknisk at koble flere retslokaler sammen for at have et tilstrækkeligt antal tolkekabiner til rådighed.

Fra april 2022 er retsmøderne ved Domstolens Store Afdeling blevet sendt via *webstreaming*.

2.3.2 - Fremsættelse af generaladvokaternes forslag til afgørelse

Domstolen tæller 11 generaladvokater. Fem faste stillinger som generaladvokat er forbeholdt henholdsvis Tyskland, Spanien, Frankrig, Italien og Polen ⁵²; de resterende seks stillinger som generaladvokat fordeles mellem de øvrige medlemsstater efter en rotationsordning. Generaladvokaterne fremsætter forslag til afgørelse i et stort antal sager, der er indbragt for Domstolen. Førstegeneraladvokaten beslutter, hvilken generaladvokat en sag skal fordeles til ⁵³. En generaladvokat kan i princippet også udpeges blandt Rettens medlemmer i forbindelse med sager, der er indbragt for denne retsinstans ⁵⁴; i de sjældne tilfælde, hvor dette er sket ⁵⁵, er det et medlem af Retten, der ikke er medlem af dommerkollegiet, som er blevet udpeget.

Generaladvokaternes forslag til afgørelse indgår formelt set i retsforhandlingernes mundtlige del. Det er nemlig generaladvokaternes praksis ved afslutningen af den mundtlige forhandling at meddele, hvornår de i et forestående, offentligt retsmøde forventer at fremsætte deres forslag til afgørelse, i hvilken forbindelse den afsluttende del af forslaget vil blive læst op. Generaladvokaterne intervenserer som *amicus curiae*, hvilket vil sige, at de stiller deres retlige bedømmelse til rådighed for dommerkollegiet og foreslår en retning med henblik på en løsning af sagen. Hele deres tekst oversættes derfor til fransk af hensyn til dommerkollegiet og til processproget med henblik på forslagets forkyndelse for parterne; teksten oversættes ligeledes til de andre officielle sprog, da forslaget til afgørelse rundsendes og offentliggøres i sin helhed i *Samling af Afgørelser fra Domstolen* på lige fod med den afgørelse, som dommerkollegiet efterfølgende træffer.

Af praktiske årsager affatter alle generaladvokaterne deres forslag på et af de seks sprog, der i videst mulig udstrækning er dækket af den juridiske oversættelsestjeneste (fransk, spansk, tysk, engelsk, italiensk og polsk, som i øjeblikket er henholdsvis vateringsprog og denne tjenestes pivotsprog, *jf. punkt 3.6.2*). Af denne grund opbygger og vedligeholder hver

52| Inden Brexit var én af de fem faste stillinger som generaladvokat forbeholdt Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland.

53| Artikel 16 i Domstolens procesreglement.

54| Artikel 30 og 31 i Rettens procesreglement.

55| F.eks. i sagen *Stahlwerke Peine-Salzgitter mod Kommissionen*, T-120/89.

af den juridiske oversættelsestjenestes sprogkontorer tilstrækkelig oversættelseskapacitet til at varetage direkte oversættelse til sit eget sprog fra hvert af disse seks sprog.

Den juridiske oversættelsestjeneste bestræber sig på, at så mange sprogversioner som muligt gøres tilgængelige til den dag, hvor forslaget til afgørelse fremsættes; de sprogversioner, som det ikke har været muligt at gøre tilgængelige til fremsættelsesdagen, vil dog være tilgængelige senest på dagen for den afgørelse, hvorved sagens behandling afsluttes. For at sætte den juridiske oversættelsestjeneste i stand til at nå disse mål rådfører generaladvokaterne sig med den juridiske oversættelsestjenestes centrale planlægningsafdeling. De begrænser endvidere principielt længden af forslag til afgørelse til gennemsnitligt 40 sider, med undtagelse af forslag til afgørelse i appelsager, da disse i almindelighed omfatter behandling af flere, mere tekniske retsspørgsmål.

Generaladvokaterne affatter deres forslag til afgørelse efter den mundtlige forhandling i den pågældende sag. De, der har affattet det på et andet sprog end deres eget, kan rette henvendelse til den juridiske oversættelsestjeneste for at få gennemset den originale version og få finpudset kvaliteten af denne. Når kvaliteten af originalen er sikret, herunder ved hjælp af korrekturlæsernes og juristlingvisternes medvirken, oversender generaladvokatens kabinet forslaget til afgørelse til den juridiske oversættelsestjenestes centrale planlægningsafdeling. Denne afdeling varetager to opgaver sideløbende:

- Den første opgave består i at varetage korrekturlæsning af originalen (ikke at forveksle med det ovennævnte indledende gennemsyn). Sprogkontoret for det sprog, hvorpå forslaget affattes, sender den således korrekturlæste tekst tilbage til kabinettet, som godkender eller afviser de foreslåede rettelser og derefter sender en ny fil til den centrale planlægningsafdeling. Denne fil udgør den første »anmodning om ændringer«.
- Den anden og vigtigste opgave består i at varetage oversættelse af forslaget til afgørelse til hvert af de andre officielle sprog. Der kan fremsættes flere anmodninger om ændringer i løbet af oversættelsesprocessen. Den første anmodning omfatter resultatet af ovennævnte korrekturlæsning. Der kan, når generaladvokaten finder det nødvendigt at forbedre sit udkast, fremsættes yderligere anmodninger om ændringer. Da ændringer er stærkt forstyrrende for oversættelsesarbejdet, søger generaladvokaterne at undgå for mange anmodninger og for mange enkeltstående ændringer i hver enkelt anmodning. Ideelt set søger de at begrænse sig til to anmodninger om ændringer: først efter korrekturlæsningen og dernæst, i slutningen af processen, efter en dialog mellem

deres kabinet og de forskellige sprogkontorers juristlingvister, repræsenteret ved den juristlingvist, der er udpeget som »koordinator« i den pågældende sag. Denne juristlingvist indsamler i sprogkontoret for processproget de spørgsmål, der måtte opstå i de forskellige sprogkontorer under oversættelsesarbejdet, med henblik på at besvare disse spørgsmål direkte eller, efter omstændighederne, fremsende dem samlet til generaladvokatens kabinet, således at dette kan give de nødvendige præciseringer.

I visse tilfælde ønsker generaladvokaterne at gennemse en oversættelse af deres forslag til afgørelse, inden det fremsættes. Dette vil næsten altid være tilfældet for den franske sprogudgave heraf, da denne vil blive oversendt til dommerkollegiet.

Forslaget til afgørelse fremsættes dernæst i et offentligt retsmøde. Generaladvokaten fremsætter ikke forslaget i sin helhed; han eller hun fremsætter alene den afsluttende del. Versionerne på processproget og på voringssproget, som juristlingvisterne på forhånd har oversat, bliver læst op simultant af tolkene.

Generaladvokaternes forslag til afgørelse udgør næsten 27% af den juridiske oversættelsestjenestes samlede arbejdsbyrde, svarende til næsten 306 000 sider i 2020.

Retsforhandlingernes mundtlige del afsluttes med den mundtlige forhandling eller, når der i sagen indgår et forslag til afgørelse fra en generaladvokat, med fremsættelsen af dette. Formanden for dommerkollegiet optager dernæst sagen til dom, en proces, som resulterer i underskrivelse af kendelsen eller underskrivelse og afsigelse af den dom, hvorved sagens behandling afsluttes.

2.4 - Afgørelser og udtalelser

Når retsforhandlingernes skriftlige og mundtlige del er afsluttet, og sagen er optaget til dom, udarbejder den refererende dommer i sagen et udkast til en kendelse, en dom eller en udtalelse og forelægger det for dommerkollegiet med henblik på, at dette træffer afgørelse vedrørende udkastet. Under voteringen når dommerkollegiet frem til en fælles stillingtagen, som vil blive afspejlet i udkastet til en afgørelse eller en udtalelse. Udkastes sendes derefter til den juridiske oversættelsestjeneste med henblik på oversættelse til processproget og, hvis der er tale om en kendelse eller en dom, som skal offentliggøres i *Samling af Afgørelser*, eller en udtalelse, som altid skal offentliggøres, til alle de øvrige officielle sprog.

Hvis afgørelsen antager form af en dom, underskrives denne af alle dommerkollegiets medlemmer og, efter omstændighederne, af Domstolens eller Rettens justitssekretær, hvorefter den afsiges i et offentligt retsmøde. Hvis afgørelsen antager form af en kendelse, underskrives denne af formanden for dommerkollegiet og af den pågældende retsinstans' justitssekretær, men afsiges ikke i et offentligt retsmøde. Den forkyndes derefter for parterne. Udtalelser underskrives af Domstolens præsident, af de dommere, som har deltaget i rådslagningen og afstemningen, samt af justitssekretæren, hvorefter de afsiges i et offentligt retsmøde.

Det er oversættelsestjenestens mål at gøre flest mulige sprogversioner af afgørelsen tilgængelige til den dag, hvor den underskrives (for kendelser) eller afsiges (for domme og udtalelser). Versionen på processproget er pr. definition altid tilgængelig, da der i mangel af en sådan version ganske enkelt ikke ville foreligge en afgørelse, der kunne underskrives og forkyndes for parterne på det sprog, der er retsgyldigt. Til trods for de mange bestræbelser og investeringer er de øvrige sprogversioner ikke altid tilgængelige, eftersom der er et stadig mere ugunstigt forhold mellem den juridiske oversættelsestjenestes ressourcer og dens arbejdsbyrde. Bestræbelserne koncentrerer sig om de vigtigste afgørelser i almindelighed, om de afgørelser, der synes at rejse en særlig interesse for den berørte medlemsstat (f.eks. fordi denne har fremsat bemærkninger eller har interveneret i sagen), og om de afgørelser, som det synes mest uproblematisk at oversætte inden for en kort frist (f.eks. hvis de er korte). Afgørelser, der er mindre principielle, eller hvis sideantal er større, lægges oftere til side og oversættes til de resterende sprog hurtigst muligt med henblik på udbredelse på internettet og offentliggørelse i *Samling af Afgørelser*. Det er tjenestens mål at undgå at lade afgørelser ligge længere end tre måneder efter afsigelsen, men også dette mål bliver stadig vanskeligere at gennemføre.

Oversættelsessprog for de vigtigste dokumenter

Kildesprog

Målsprog

Anmodning om præjudiciel afgørelse

1 af 24
officielle sprog

Alle andre
officielle sprog
(med undtagelse af MT og GA)

Forslag til afgørelse

Generaladvokaten
benytter 1 af de
officielle sprog

Alle andre
officielle sprog

Afgørelser

Voteringsprog

Alle andre
officielle sprog

Processkrifter i direkte søgsmål

1 af 24
officielle sprog

Voteringsprog

Interventionsindlæg

1 af 24
officielle sprog

Voteringsprog
og processprog

Indlæg

1 af 24
officielle sprog

Voteringsprog
og processprog

Den sprogversion, der er retsgyldig

I henhold til artikel 41 i Domstolens procesreglement og artikel 49 i Rettens procesreglement er det de versioner, der er affattet på processproget, som er retsgyldige, uanset om der er tale om kendelser eller domme. Denne sprogversion af derfor af særlig betydning. Den nyligt afsagte kendelse i sag C-706/20 er et glimrende eksempel herpå. I denne sag blev Domstolen forelagt en anmodning om præjudiciel afgørelse bl.a. med henblik på en fortolkning af den i sag C-677/18 afsagte Amoena-dom, hvori ordlyden af præmis 53 i versionen på engelsk, som var processproget, ikke var tilstrækkeligt klar. Domstolen blev anmodet om præcisere, hvilke(t) substantiv(er) de bestemmende led »them«, »their« og »they« henviste til. Domstolen afgjorde sagen ved at foretage en grammatisk analyse af Amoena-dommen i den engelske sprogversion, som var den version, der var retsgyldig.

For så vidt muligt at undgå sådanne situationer er de sprogkontorer, der oversætter til sager på deres eget sprog, særligt opmærksomme, idet de øger niveauet af kvalitetskontrollen så meget, som det er nødvendigt, og undertiden søger råd hos medlemmer af den pågældende retsinstans, der har dette sprog som modersmål.

Domstolen har aldrig fået forelagt præjudicielle spørgsmål, der er begrundet i manglende overensstemmelse mellem de forskellige sprogversioner af en afgørelse. Dette hænger formodentlig bl.a. sammen med, at versionen på processproget er den version, der er retsgyldig. Nogle sager omfatter imidlertid mere end et processprog, og i forbindelse med udtalelser har alle de officielle sprog i øvrigt denne status (jf. *punkt 2.2.3*). Den anden årsag er den høje kvalitet af de juridiske oversættelser, der udføres ved Domstolen, eftersom sprogversionernes kvalitet og indbyrdes overensstemmelse er afgørende for en ensartet anvendelse af EU-retten, selv om det ikke er alle versioner, der har samme værdi, således som det er tilfældet med de regelfastsættende EU-retsakter.

Domstolen har derfor brug for tilstrækkelige ressourcer og specialister på højeste niveau for hvert målsprog, hvad enten der er tale om oversættelse eller tolkning (jf. *punkt 3.1*).

Meddelelse af afgørelser og udtalelser i EU-Tidende

Alle afgørelser og udtalelser, som Domstolen eller Retten vedtager, bekendtgøres i en flersproget meddelelse i EUT, hvilket naturligvis indebærer, at den juridiske

oversættelsestjeneste skal udarbejde sprogversionerne hertil ⁵⁶. I disse meddelelser gengives konklusionen til afgørelser og udtalelser, nærmere bestemt, i præjudicielle sager, Domstolens besvarelse af den forelæggende rets spørgsmål og, i direkte søgsmål eller appelsager, angivelsen af, hvorvidt der gives medhold i søgsmålet eller ej, samt afgørelsen om sagsomkostningerne.

Offentliggørelse og udbredelse af afgørelser og udtalelser

For at den ret, der følger af praksis fra de retsinstanser, der udgør Domstolen, kan anvendes på en ensartet måde, skal denne retspraksis udbredes og offentliggøres. Indtil 2012 kunne der gå lang tid fra offentliggørelsen af en foreløbig udgave af afgørelserne på Domstolens og Den Europæiske Unions Publikationskontors websteder til den officielle bekendtgørelse af disse afgørelser i *Samling af Afgørelser*. Årsagen hertil var, at det var sædvane, at *Samling af Afgørelser* blev offentliggjort i papirformat. Dels kunne et bind af *Samling af Afgørelser* først produceres, når alle tekster i det pågældende bind var tilgængelige, således at en forsinkelse ved oversættelsen af en enkelt tekst, selv et sammendrag af en dom, var til hinder for udgivelsen af hele det månedlige bind på det pågældende sprog. Dels skulle der, når alle teksterne var tilgængelige, stadig foranstalles fysisk produktion og distribution af det pågældende bind. Siden 2012 er Domstolen og Publikationskontoret gået over til at offentliggøre *Samling af Afgørelser* digitalt. Offentliggørelsen foretages dokument for dokument, således at ét manglende dokument ikke længere forsinker offentliggørelsen af de andre dokumenter. Den tid, der går fra offentliggørelsen af en foreløbig udgave på internettet og bekendtgørelsen af den officielle tekst i *Samling af Afgørelser*, er blevet reduceret til blot nogle få uger, et tidsrum, der tjener til at færdiggøre korrekturlæsningen af dokumenterne.

Den digitale offentliggørelse vedrører naturligvis alle dokumenter, der offentliggøres i *Samling af Afgørelser*, og ikke kun kendelser og domme. Det drejer sig også om udtalelser, generaladvokaternes forslag til afgørelse og oplysninger om ikke-offentliggjorte afgørelser.

56| Der er her tale om de meddelelser om afgørelser og udtalelser, der vedtages af disse retsinstanser, hvilket ikke må forveksles med de meddelelser om anlæggelse af søgsmål eller indgivelse af en anmodning om præjudiciel afgørelse, der udarbejdes, så snart en anmodning om præjudiciel afgørelse, en stævning eller en appel er indgivet, og som ligeledes oversættes til alle sprogene med henblik på offentliggørelse i EU-Tidende.

Sammendrag eller resuméer og oplysninger om ikke-offentliggjorte afgørelsesers

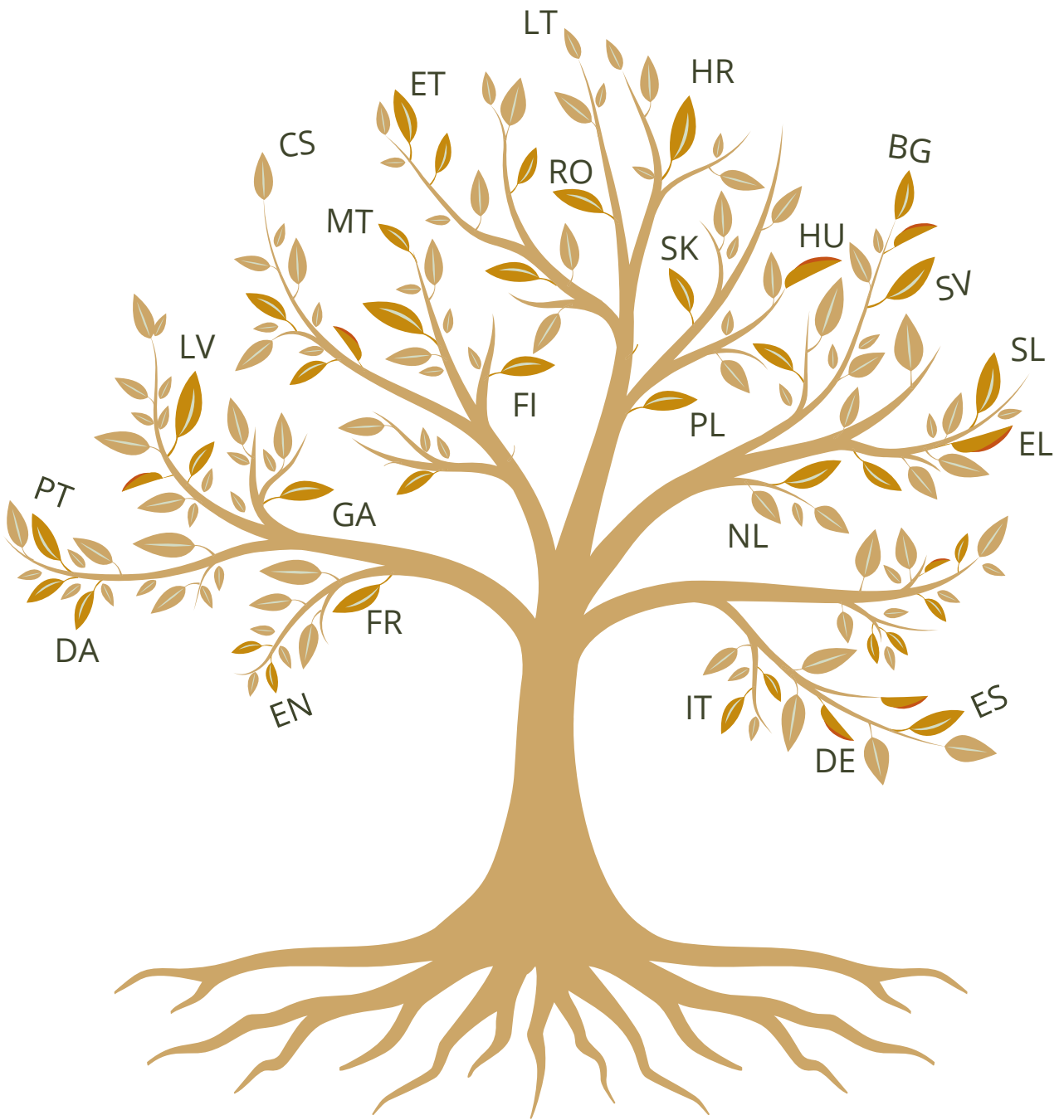
Indtil udgangen af 2018 blev hver enkelt afgørelse, der blev offentliggjort i *Samling af Afgørelser*, ledsaget af et sammendrag, et dokument, der indeholdt en række nøgleord og en sammenfatning af den pågældende afgørelse. Dette dokument, som havde til formål at lette retsforskningen, blev offentliggjort på hvert enkelt af de sprog, der indgik i *Samling af Afgørelser*, sammen med den afgørelse, som det vedrørte.

Siden 2019 er sammendrag blevet erstattet af resuméer, der ligeledes omfatter ordkæder af nøgleord, hvilket indebærer følgende forskelle: På den ene side er resuméer længere og mere analytiske, end det var tilfældet for sammendrag. På den anden side udarbejdes der ikke resuméer for alle afgørelser, der afsiges af retsinstanser, men kun for de afgørelser, som disse anser for at være af størst betydning. Der er for Domstolens vedkommende tale om afgørelser fra Store Afdeling og visse afgørelser fra afdelinger med fem dommere. De øvrige afgørelser fra Domstolen er genstand for et datablad, der omfatter kæder af nøgleord og et link til afgørelsen i *Samling af Afgørelser*. Derimod bliver der lavet resumé af alle afgørelser, der offentliggøres, for så vidt angår Retten.

De afgørelser, der ikke offentliggøres i *Samling af Afgørelser*, beskrives dog kort i form af oplysninger om ikke-offentliggjorte afgørelser.

Alt i alt er der under retsforhandlingerne en potentielt komplet flersproget værktøjskasse til rådighed, der understøttes af eksterne kræfter, som kan træde hjælpende til på ethvert af de officielle sprog. Fra denne værktøjskasse hentes for hver enkelt konkrete sag processproget (som er blevet fastlagt i forbindelse med indgivelsen af det indledende processkrift) og, ad oversættelsens vej, et fælles sprog, som i øjeblikket er fransk, for at muliggøre den interne forvaltning og votering af den pågældende sag. Gennem oversættelse og tolkning udvides værktøjsskassen dernæst yderligere til at omfatte de andre sprog, der måtte være påkrævet i forbindelse med mundtlig forhandling, fremsættelse af forslag til afgørelse og vedtagelse af afgørelser.

Den flersprogede afvikling af retsforhandlingerne kan gengives ved Flersprogethedens Træ som metafor. Træet har rødder i det rige substrat af medlemsstaternes sproglige, juridiske og kulturelle mangfoldighed; substratet nærer den saft, der stiger op ad retsforhandlingernes stamme, den smalle del af træet, gennem hvilken denne mangfoldighed kanaliseres med henblik på en effektiv forvaltning; endelig forgrener stammen sig og giver blade, der næres af mangfoldighedens saft, og som sendes tilbage for at gøre det fælles substrat frugtbart.

Forordning nr. 1/58

2.5 - Retspraksis fra Domstolen vedrørende flersprogethed

Flersprogethed er ikke kun en del af de retslige procedurer i deres helhed, men er også undertiden genstand for tvister for Domstolen eller Retten. Denne gren af retspraksis omfatter domme af afgørende betydning, som f.eks. den berømte Cilfit-dom ⁵⁷.

2.5.1 - Overensstemmelse mellem de forskellige sprogversioner af EU-retsakter: acte clair-doktrinen

I det særlige tilfælde, hvor retsinstanser skal fortolke den primære eller afledte ret, når sprogversionerne af en retsakt ikke stemmer overens, får oversættelsesprocessen endnu større betydning. I henhold til den retspraksis, der fulgte af Cilfit-sagen, kan retsinstanser foretage »en sammenligning af de sproglige versioner« af retsaksen med henblik på fortolkningen heraf. Unionens retsinstanser støtter sig i forbindelse med en sådan analyse ikke kun på oversættelserne af de akter, der er indgivet i sagen, men også på en række andre oplysninger, såsom det forberedende arbejde, karakteren og omfanget af uoverensstemmelserne og juristlingvistens bidrag (navnlig den juristlingvist, der repræsenterer processproget), idet han eller hun er i en særlig god position til at beskrive rækkevidden af denne sprogversion og det forhold mellem EU-retten og den nationale ret, som kan udledes heraf. Den retslige flersprogethed er således også et redskab til juridisk analyse ⁵⁸.

I modsætning til Domstolens og Rettens praksis har regelfastsættende EU-retsakter ikke et processprog, og de er alle retsgyldige. Idet Domstolen har skullet tage stilling til fortolkningen af disse retsakter, når der har været uoverensstemmelser mellem de forskellige sprogversioner, har den udviklet acte clair-doktrinen. I Cilfit-dommen fastslog Domstolen, at hvis der er rejst et EU-retligt spørgsmål under en retssag ved en ret, hvis afgørelser ifølge de nationale retsregler ikke kan appelleres, er retten pligtig at indbringe sagen for Domstolen, medmindre retten har fastslået, at EU-rettens korrekte anvendelse fremgår med en sådan klarhed, at der ikke er plads for fortolkningstvivl, og at denne mulighed imidlertid skal vurderes i forhold til navnlig risikoen for afvigende retspraksis inden for Unionen (præmis 21 og domskonklusionen). Den nationale ret

57| Dom af 6.10.1982, 283/81, [EU:C:1982:335](#).

58| Jean-Marie Gardette, »Éloge et illustration du multilinguisme. En quoi le multilinguisme participe-t-il de la protection juridictionnelle en droit de l'Union?«, i *Revue des affaires européennes*, nr. 3, 2016, s. 345.

kan fastslå, at den korrekte anvendelse af EU-retten fremgår med en sådan klarhed, at der ikke foreligger nogen rimelig tvivl, men først, når den er overbevist om, at hverken de øvrige medlemsstaters retter eller Domstolen vil være i tvivl (præmis 16). Den nationale ret skal imidlertid tage hensyn til den omstændighed, at de EU-retlige bestemmelser er affattet på flere forskellige sprog, og at alle sproglige versioner er autentiske; fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse kan derfor først ske efter en sammenligning af de sproglige versioner (præmis 18).

Domstolen har efterfølgende i sin faste praksis bekræftet, at i tilfælde af uoverensstemmelse mellem de forskellige sprogversioner af en EU-retlig tekst skal den pågældende bestemmelse fortolkes på baggrund af den almindelige opbygning af og formålet med den ordning, som den er et led i, og at den formulering, der er anvendt i en sprogversion af en EU-retlig bestemmelse, ikke kan tjene som eneste grundlag for bestemmelsens fortolkning eller i denne henseende tillægges større betydning end de øvrige sprogversioner. Dette ville være i strid med kravet om en ensartet anvendelse af EU-retten.

I den sag, der blev afgjort ved dom af 17. juli 1997, Ferriere Nord mod Kommissionen⁵⁹, var der tale om manglende overensstemmelse mellem den italienske version af EØF-traktatens artikel 85 og de øvrige sprogversioner af denne bestemmelse. Ifølge den italienske version forudsatte en overtrædelse af traktatens artikel 85, at den pågældende aftale både havde til formål og til følge at begrænse konkurrencen (»per oggetto e per effetto«), mens det af de øvrige sprogversioner fremgik, at disse to betingelser ikke var kumulative, dvs. at det var tilstrækkeligt, at aftalen havde enten til formål eller til følge af begrænse konkurrencen. Domstolen fastslog (præmis 15), at »[det] fremgår [...] af fast retspraksis, at de fællesskabsretlige bestemmelser skal fortolkes og anvendes ensartet i lyset af de versioner, der foreligger på de øvrige fællesskabssprog [...] Denne konklusion afkræftes ikke af, at den italienske version af artikel 85, betragtet for sig, er klar og utvetydig, når det udtrykkeligt fremgår af de øvrige sproglige versioner, at betingelsen i traktatens artikel 85, stk. 1, er alternativ«.

59| C-219/95 P, [EU:C:1997:375](#).

Cilfit II-dommen

I den nyligt afsagte Cilfit II-dom ⁶⁰ fik Domstolen lejlighed til at præcisere sin tidligere praksis.

Domstolen erindrede for det første om, at i en situation, hvor EU-rettens korrekte fortolkning fremgår med en sådan klarhed, at der ikke er plads for nogen rimelig tvivl, skal den omstændighed, at der ikke foreligger sådan tvivl, vurderes i forhold dels til EU-rettens særegenheder, dels de særlige vanskeligheder, fortolkningen heraf frembyder, samt risikoen for afvigende retspraksis inden for Unionen. Inden den nationale ret, der træffer afgørelse i sidste instans, konkluderer, at der ikke foreligger nogen rimelig tvivl, må den være overbevist om, at hverken de øvrige medlemsstaters retter, der træffer afgørelse i sidste instans, eller Domstolen vil være i tvivl om afgørelsen. Det tilkommer de nationale retsinstanser, der træffer afgørelse i sidste instans, uafhængigt og med den fornødne opmærksomhed at vurdere, om de befinder sig i en sådan situation. De har således et skærpet ansvar på dette område (bl.a. præmis 50).

Hvad specifikt angår sammenligningen af forskellige sprogversioner fastslog Domstolen i præmis 44, at selv om en national retsinstans, der træffer afgørelse i sidste instans, ikke er forpligtet til at undersøge hver enkelt sprogversion af den pågældende EU-retlige bestemmelse, følger det ikke desto mindre heraf, at den skal tage hensyn til forskellene mellem de sprogversioner af denne bestemmelse, som den er bekendt med, navnlig når parterne har fremført disse forskelle, og de er fastslået.

60| Dom af 6.10.2021, Consorzio Italian Management og Catania Multiservizi, C-561/19, [EU:C:2021:799](#) (jf. ligeledes pressemeddelelse nr. 175/21).

2.5.2 - Retspraksis vedrørende sprogordningen for udvælgelsesprøver med henblik på ansættelse og meddelelser om ledige stillinger

Spørgsmålet om flersprogethed i meddelelser om udvælgelsesprøver, meddelelser om ledige stillinger og indkaldelser af interessetilkendegivelser har været genstand for en omfattende praksis fra Domstolen og fra Retten, som det er hensigtsmæssigt at beskæftige sig yderligere med. Denne retspraksis illustrerer den betydning, der tillægges flersprogethed som et næsten forfatningsmæssigt princip for EU-institutionernes virksomhed.

Sprogordningen for de udvælgelsesprøver, som Det Europæiske Personaleudvælgelseskontor (EPSO) afholder med henblik på ansættelse, er ved flere lejligheder blevet anfægtet ved Unionens retsinstanser, bl.a. af Spanien og Italien, der har anfægtet EPSO's praksis med kun at offentliggøre meddelelser om udvælgelsesprøver på tysk, engelsk og fransk, hvilket er i strid med de principper, der fremgår af forordning nr. 1/58, og hvorefter alle medlemsstaternes sprog er officielle sprog og arbejdssprog for institutionerne.

Eksempelvis erindrede Domstolen i dommen i sagen Italien mod Kommissionen⁶¹ om, at de 23 sprog, der således var nævnt i forordning nr. 1/58, i Unionens sprogordning var defineret som officielle sprog og arbejdssprog for institutionerne. De anfægtede meddelelser om udvælgelsesprøver blev derfor annulleret. Domstolen opfordrede institutionerne til at fastsætte nærmere regler for anvendelsen af sprogordningen med henblik på at begrunde enhver undtagelse fra forordning nr. 1/58. Valget af sprog i meddelelser om udvælgelsesprøver skal således begrundes. Domstolen bemærkede følgelig i præmis 71, at det »uden at det er nødvendigt at tage stilling til, om en meddelelse om udvælgelsesprøve er et almen gyldigt dokument som omhandlet i artikel 4 i forordning nr. 1 [...], [er] tilstrækkeligt at fastslå, at de omtvistede meddelelser om udvælgelsesprøver i medfør af artikel 1, stk. 2, i bilag III til tjenstemandsvedtægten, sammenholdt med artikel 5 i forordning nr. 1, der bestemmer, at *Den Europæiske Unions Tidende* udkommer på de officielle sprog, skulle have været offentliggjort i deres fulde udstrækning på samtlige officielle sprog«.

»[I]det det forudsættes, at borgerne i Den Europæiske Union læser *Den Europæiske Unions Tidende* på deres modersmål, og at dette sprog er ét af Unionens officielle sprog, skulle en potentiel ansøger, hvis modersmål ikke er et af de sprog, hvorpå de omtvistede

61 | Dom af 27.11.2012, C-566/10 P, [EU:C:2012:752](#) (jf. ligeledes pressemeddelelse nr. 153/12).

meddelelser om udvælgelsesprøver var offentliggjort i deres fulde udstrækning, under alle omstændigheder anskaffe sig EU-Tidende på et af disse sprog og læse meddelelsen på dette sprog, før vedkommende besluttede sig for, om han eller hun ønskede at tilmelde sig en af udvælgelsesprøverne» (præmis 73). »En sådan ansøger var [følgelig] stillet ringere end en ansøger, hvis modersmål er ét af de tre sprog, hvorpå de omtvistede udvælgelsesprøver var blevet offentliggjort i deres fulde udstrækning både for så vidt angår den korrekte forståelse af denne meddelelse og for så vidt angår den tid, der var til at forberede og sende en ansøgning om deltagelse i disse udvælgelsesprøver« (præmis 74). »Det følger heraf, at den [i den pågældende sag omhandlede] praksis, der er etableret med begrænset offentliggørelse, er i strid med proportionalitetsprincippet, og den udgør derfor forskelsbehandling på grund af sprog, der er forbudt i henhold til tjenstemandsvedtægtens [...] artikel 1d« (præmis 77).

I den nævnte dom i sagen Italien mod Kommissionen (præmis 86-88) anerkendte Domstolen imidlertid visse undtagelser fra disse principper:

»Det skal tilføjes, at de institutioner, der er berørt af de omtvistede meddelelser om udvælgelsesprøver, ikke er underlagt en specifik sprogordning (jf. hvad angår KHIM's sprogordning dom af 9.9.2003, Kik mod KHIM, C-361/01 P, [EU:C:2003:434](#), præmis 81-97). Det skal imidlertid efterprøves, om kravet om kendskab til et af de omhandlede sprog, således som Kommissionen har gjort gældende, kunne være begrundet i tjenestens interesse. Herved bemærkes, at [...] tjenestens interesse kan udgøre et legitimt formål, der kan tages hensyn til. Som nævnt i denne doms præmis 82 tillader tjenstemandsvedtægtens artikel 1d begrænsninger i princippet om ligebehandling og i proportionalitetsprincippet. Den pågældende interesse skal imidlertid være objektivt begrundet, og niveauet for de krævede sprogkunderskaber skal stå i et rimeligt forhold til tjenestens reelle behov (jf. i denne retning dom af 19.6.1975, 79/74, Küster mod Parlamentet, [EU:C:1975:85](#), præmis 16 og 20, og af 29.10.1975, 22/75, Küster mod Parlamentet, [EU:C:1975:140](#), præmis 13 og 17.«

Retten har ligeledes truffet afgørelse i denne retning i dommene i sagerne Italien mod Kommissionen af 24. september 2015, T-124/13 og T-191/13, af 17. december 2015, T-275/13, T-295/13 og T-510/13, og af 15. september 2016, T-353/14 og T-17/15.

Sidstnævnte dom har været genstand for en appel, der blev afgjort af Domstolens Store Afdeling. I dom af 26. marts 2019, Kommissionen mod Italien, C-621/16 P, fastslog Domstolens Store Afdeling: »[D]et skal [...] præciseres, at det påhviler den institution, der har indført en forskelsbehandling på grund af sprog, at godtgøre, at denne

forskelsbehandling er egnet til at opfylde de reelle behov for de hverv, som de ansatte personer vil skulle udføre. Enhver betingelse vedrørende specifikke sprogkundskaber skal i øvrigt være proportional i forhold til denne interesse og hvile på klare, objektive og forudsigelige kriterier, der gør det muligt for ansøgerne at forstå begrundelserne for denne betingelse og for Unionens retsinstanser at kontrollere lovligheden deraf (jf. [ligeledes] dom af [26.3.2019,] Spanien mod Parlamentet, C-377/16, præmis 69)« (præmis 93); »forskelsbehandling [kan] for så vidt angår sprogordningen for udvælgelsesprøver godkendes i medfør af tjenstemandsvedtægtens artikel 1d, stk. 6, hvis den er objektivt og rimeligt begrundet i et legitimt formål af almen interesse inden for rammerne af personalepolitikken« (præmis 120); »[s]elv om det [...] ikke er udelukket, at hensyn til tjenestens interesse vil kunne begrunde begrænsningen af valget af udvælgelsesprøvens sprog 2 til et begrænset antal officielle sprog, der er de mest udbredte i Unionen (jf. analogt dom af 9.9.2003, Kik mod KHIM, C-361/01 P, [EU:C:2003:434](#), præmis 94), og tilmed i forbindelse [med] almindelige udvælgelsesprøver, såsom den, der er omhandlet i »Meddelelse om almindelig udvælgelsesprøve – EPSO/AD/276/14 – Administratorer (AD 5)«, skal en sådan begrænsning imidlertid, henset til de i nærværende doms præmis 92 og 93 nævnte krav, nødvendigvis være baseret på objektive kriterier, der kan efterprøves både af ansøgerne til udvælgelsesprøven og af Unionens retsinstanser, der kan begrunde de krævede sprogkundskaber, som skal stå i rimeligt forhold til tjenestens reelle behov« (præmis 124).

Den sprogordning, der gælder for meddelelser om ledige stillinger og indkaldelser af interessetilkendegivelser, har ligeledes været genstand for en retspraksis af et betydeligt omfang.

I Rettens dom af 20. november 2008, Italien mod Kommissionen, T-185/05, var der tale om et søgsmål anlagt af en medlemsstat (Italien) til prøvelse dels af Kommissionens beslutning om at offentliggøre meddelelser om ledige stillinger som seniormanagere på tysk, fransk og engelsk, dels af en meddelelse om en ledig stilling fra Kommissionen offentliggjort på disse tre sprog med henblik på at besætte stillingen som generaldirektør for Det Europæiske Kontor for Bekæmpelse af Svig (OLAF). Italien havde påberåbt sig princippet om forbud mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet og princippet om hensyntagen til den sproglige mangfoldighed med henblik på annullation af meddelelserne om den pågældende ledige stilling.

Kommissionen havde gjort grunde, der vedrørte tjenestens funktion, og som den anså for legitime, gældende.

Retten gav Italien medhold i sine påstande med den begrundelse, at »[n]år Kommissionen [...] beslutter kun at offentliggøre den fulde tekst til en meddelelse om en ledig stilling som seniormanager på visse sprog i *Den Europæiske Unions Tidende*, skal den for at undgå, at de ansøgere, en sådan meddelelse potentielt kan interessere, forskelsbehandles på grundlag af sprog, træffe passende foranstaltninger til at gøre alle de nævnte ansøgere bekendt med, at den pågældende meddelelse om en ledig stilling findes, og i hvilke udgaver den er offentliggjort i sin helhed« (præmis 130), og at der »[l]igeledes i betragtning af, at afgørelsen selv ikke er blevet offentliggjort i *Den Europæiske Unions Tidende* med henblik på at gøre læserne af andre udgaver end den tyske, den engelske og den franske opmærksomme på den væsentlige ændring af praksis, der således er foretaget, er [...] en betydelig fare for, at potentielle ansøgere med et andet modersmål end de tre sprog, hvortil der henvises i afgørelsen, slet ikke bliver oplyst om, at der findes en meddelelse om en ledig stilling, som kunne interessere dem. Selv om sådanne ansøgere behersker mindst et af sprogene tysk, engelsk og fransk, kan det ikke forudsættes, at de læser en anden udgave af *Den Europæiske Unions Tidende* end den, der offentliggøres på deres modersmål« (præmis 138).

I sag C-377/16 mellem Spanien og Parlamentet, som blev afgjort ved dom afsagt af Domstolens Store Afdeling den 26. marts 2019, havde Spanien nedlagt påstand om annullation af en indkaldelse af interessetilkendegivelser i forbindelse med en udvælgelsesprocedure for kontraktansatte (chauffører). Nævnte medlemsstat havde påberåbt sig princippet om forbud mod forskelsbehandling på grund af sprog og princippet om respekt for den sproglige mangfoldighed, idet valget af sprog 2 i udvælgelsesproceduren i den anfægtede meddelelse var begrænset til tysk, engelsk og fransk, ligesom kommunikationssproget. Parlamentet havde derved gjort tjenestens interesse gældende, idet alle nyansatte umiddelbart skulle kunne indgå i det daglige arbejde, og idet de tre pågældende sprog var de mest anvendte i institutionen. Ifølge Parlamentet medførte det forhold, at ansøgningsskemaet af tekniske grunde kun var til rådighed på tysk, engelsk og fransk, desuden ikke en forpligtelse for kandidaterne til at udfylde det på et af disse tre sprog.

Domstolen fandt, at »[det] [u]nder disse omstændigheder [...] ikke [kan] udelukkes, at ansøgere faktisk blev frataget muligheden for at anvende et officielt sprog i Unionen efter deres valg til at indgive deres ansøgninger« (præmis 44). Den bemærkede desuden, at »[det] følger [...] af tjenstemandsvedtægts artikel 1d, stk. 6, at en forskelsbehandling på grund af sprog i medfør af denne vedtægt ikke er tilladt, medmindre denne er objektivt og rimeligt begrundet under henvisning til legitime målsætninger af almen interesse inden for rammerne af personalepolitikken« (præmis 49). Det påhvilede Parlamentet

at godtgøre dette, en forpligtelse, som det imidlertid ikke havde opfyldt. Domstolen annullerede derfor den anfægtede retsakt.

2.5.3 - Det særlige tilfælde med sprogordningen for det europæiske patent med ensartet retsvirkning

Den Europæiske Patentmyndighed (EPO) administrerer det europæiske patent med ensartet retsvirkning, som blev oprettet ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1257/2012 af 17. december 2012 om gennemførelse af et forstærket samarbejde om indførelse af enhedspatentbeskyttelse. For så vidt angår oversættelse anvender EPO rammerne fastsat i Rådets forordning (EU) nr. 1260/2012 af 17. december 2012. EPO har tysk, engelsk og fransk som officielle sprog. Patenter oversættes i øvrigt udelukkende til de førnævnte sprog, hvilket udgør en undtagelse til forordning nr. 1/58. Flere medlemsstater har protesteret mod denne særlige sprogordning og har påberåbt sig princippet om forbud mod forskelsbehandling på grund af sprog.

Domstolens dom (afsagt af Store Afdeling) af 5. maj 2015, Spanien mod Rådet, C-147/13, er et godt eksempel på denne situation. I denne sag havde Spanien nedlagt påstand om annullation af forordning nr. 1260/2012. Belgien, Tjekkiet, Danmark, Tyskland, Frankrig, Luxembourg, Ungarn, Nederlandene, Sverige, Det Forenede Kongerige samt Parlamentet og Kommissionen var indtrådt i sagen til støtte for Rådets påstande.

Domstolen anerkendte i sidste ende en differentieret behandling af de officielle sprog i Unionen, forudsat at en sådan behandling var passende og forholdsmæssig i forhold til det legitime mål, der forfølges med forordningen (nærmere bestemt oprettelsen af en ensartet og enkel oversættelsesordning for europæiske patenter med ensartet retsvirkning med henblik på at gøre det omkostningseffektivt for opfinderne). Målet var ligeledes at sikre retssikkerheden, stimulere innovation og især være til gavn for små og mellemstore virksomheder og endvidere gøre adgangen til det europæiske patent med ensartet retsvirkning og hele patentsystemet nemmere, billigere og retssikkert (præmis 31-48).

Domstolens kommunikation med borgerne på deres eget sprog

Uden for sin retslige virksomhed modtager Domstolen også anmodninger af enhver art fra civilsamfundet. Det kan f.eks. dreje sig om anmodninger om aktindsigt i administrative dokumenter eller om adgang til institutionens historiske arkiver. Det kan ligeledes dreje sig om de mest forskelligartede spørgsmål eller anmodninger om oplysninger, som nogle gange endda er rettet til Domstolen ved en fejl (f.eks. når de vedrører en anden international retsinstans, såsom Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol). Domstolen modtager tillige ansøgninger om praktikophold, ansøgninger, tilbud i forbindelse med udbudsbekendtgørelser, forespørgsler om besøg eller om forskningsseminarer osv.

Da Domstolen kan modtage sådanne anmodninger på et hvilket som helst af de officielle EU-sprog, skal den nødvendigvis internt råde over sprogkundskaber, som sætter den i stand til at forstå samt behandle og besvare sådanne anmodninger på det samme sprog⁶² og, om nødvendigt, tilpasse sit sprogregister og stilleje (juridisk, administrativt, teknisk eller pædagogisk) til den, der henvender sig.

Domstolen skal derudover være i stand til at kommunikere med omverdenen, informere offentligheden, åbne sine døre for alle europæiske borgere, der måtte ønske at besøge Domstolen, og den skal kunne byde dem velkommen på deres eget sprog. Derfor er dens websted, Curia, flersproget. På samme måde tilrettelægges besøg, protokolarrangementer eller udvekslinger med nationale dommere på deltagernes sprog, ofte med støtte fra tolkene fra DGM.

Der udarbejdes ligeledes pressemeddelelser, som efterfølgende oversættes til alle de officielle sprog, der er påkrævet af hensyn til sagens interesse eller det emne, der behandles.

62| Jf. i denne henseende artikel 13 i Den Europæiske Kodeks for God Forvaltningsskik (på Den Europæiske Ombudsmands websted: <https://www.ombudsman.europa.eu/da/publication/da/3510>).

3. - Forvaltning af flersprogetheden ved Domstolen

»Oversættelse er en logisk konsekvens af flersprogetheden og er samtidig ofte den eneste synlige side heraf [...] Oversættelse er ikke desto mindre [...] det, som forbinder, og som sammenvæver – tankens sejr over magtanvendelse. For at udfolde sin fulde virkning kræver oversættelse en uophørlig refleksiv indsats i forhold til både forskning og uddannelse«⁶³.

Ansvar for flersprogetheden i forbindelse med retsforhandlingerne påhviler justissekretæren. Denne støtter sig til dette formål bl.a. på Generaldirektoratet for Flersprogethed (DGM), som samler tolketjenesterne og de juridiske oversættelsestjenester under tilsyn af generaldirektøren.

3.1 - Organisation af Generaldirektoratet for Flersprogethed

DGM blev oprettet den 1. januar 2018. Generaldirektoratet samler to tjenester, der tidligere var adskilte, nemlig den juridiske oversættelsestjeneste og tolketjenesten. Det består af 30 kontorer, hvoraf to er direkte underlagt generaldirektørens tilsyn, mens de 28 andre i princippet er fordelt på tre direktorater. Når et sprogkontor får ny kontorchef, henhører det dog ofte direkte under generaldirektøren i en fastlagt periode.

De tværgående tjenestegrene består af to kontorer, der henhører direkte under generaldirektøren, og et tredje, selvstændigt kontor:

- Kontoret for Sprog- og Oversættelsesværktøjer, der består af 1 kontorchef, 3 administratorer og 23 assistenter, varetager opfølgning på og udvikling af specifikke IT- værktøjer til oversættelsestjenesten, hvad enten der er tale om administrative værktøjer eller oversættelsesværktøjer. I samarbejde med de øvrige tjenestegrene etablerer dette kontor de arbejdsgange, der er nødvendige for at behandle dokumenterne, fra de indgår til oversættelsestjenesten, til de bliver leveret (fremsendelse til den tjeneste, der har anmodet om oversættelsen, eller til offentliggørelse). Kontoret samarbejder ligeledes med Direktoratet for Tolkning med henblik på at koordinere og overvåge tolketjenestens specifikke krav og behov på IT-området og henvise disse til Direktoratet for Informationsteknologi

63| Isabelle Pingel, »Le régime linguistique des institutions de l'Union européenne«, i *Revue des affaires européennes*, nr. 3, 2016, s. 360 og 361.

(DTI). Samarbejde med dette direktorat er af særlig betydning. Kontoret for Sprog- og Oversættelsesværktøjer deltager endvidere i det interinstitutionelle arbejde vedrørende sprog- og oversættelsesværktøjer samt IT-overvågning. Kontoret består af tre afdelinger, nærmere bestemt Afdelingen for udvikling og forvaltning af flersprogede IT-værktøjer, Afdelingen for forudgående elektronisk behandling af dokumenter og opfølgning på offentliggørelser samt Afdelingen for forvaltning og understøttelse af IT-værktøjer. Det tæller ligeledes en enhed, som er ansvarlig for at udarbejde resultattavler og forskellige statistikker. Endelig varetager det forskellige tværgående opgaver på institutionelt og interinstitutionelt plan som f.eks. teknologiovervågning.

- Kontoret for Planlægning og Ekstern Oversættelse, der består af 1 kontorchef, 3 administratorer og 20 assistenter, håndterer flowet af oversættelsesanmodninger samt de administrative, kontraktmæssige og finansielle processer i forbindelse med udsendelse af oversættelser i freelance og finansieringen af interinstitutionelle værktøjer. Kontoret er organiseret i to afdelinger: Den centrale planlægningsafdeling og Freelanceafdelingen. Den centrale planlægningsafdeling er forbindelsesled mellem de tjenestegrene, der anmoder om oversættelser (kabinetter, justitskontorer, Domstolens tjenestegrene), og oversættelsesenhederne. Afdelingen foreslår frister til de anmodende tjenestegrene og planlægger arbejdsgangen frem til den endelige levering af oversættelserne. Den sørger for, at anmodningerne ledsages af de fornødne oplysninger til brug for oversættelsesarbejdet, og håndterer de dertil knyttede arbejdsgange, herunder anmodninger om ændringer af den tekst, der skal oversættes. Freelanceafdelingen sørger i samarbejde med sprogkontorerne for planlægning, udførelse og registrering af freelanceaktiviteterne og påser, at der overholdes en god administrativ og økonomisk praksis. Udsendelse i freelance kan vedrøre oversættelsesarbejde eller korrekturlæsning.

Dette kontor dækker ikke direkte planlægnings- og udbudsaktiviteterne i Direktoratet for Tolkning, som til dette formål har sit eget, tværgående kontor, men forvalter budgetmæssige og finansielle anliggender centralt for hele DGM og deltager i forskellige interinstitutionelle arbejdsgrupper.

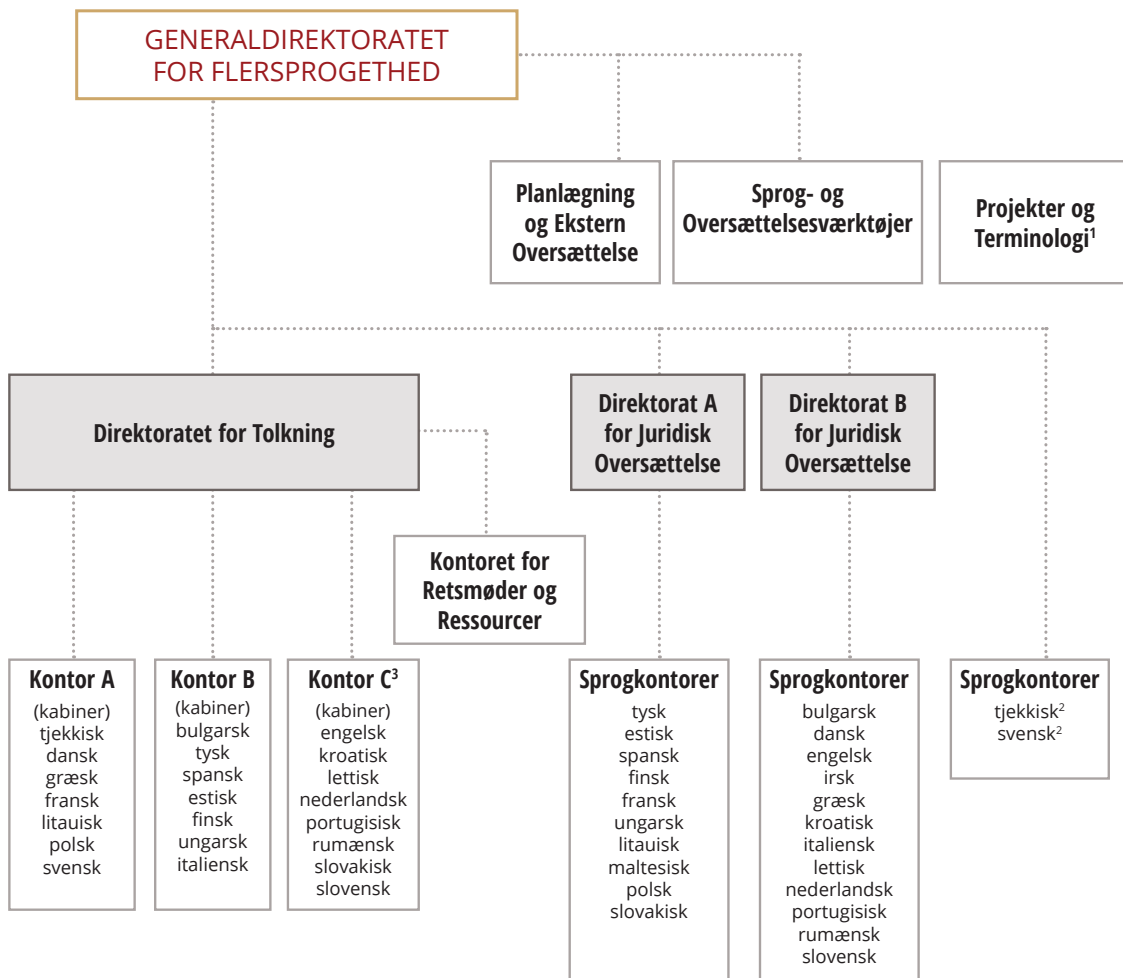
- Et andet kontor, hvis indsats er til gavn for hele DGM på tværs af alle områder, fortjener at blive nævnt på dette stadium, selv om det ikke formelt henhører under DGM. Det drejer sig om Kontoret for Projekter og Terminologi, som leder det terminologiske arbejde (forudgående terminologisk analyse, udvikling

af terminologisamlinger som f.eks. Den flersprogede juridiske ordsamling, terminologien i procesreglementerne og benævnelserne af de nationale domstole). Dette kontor organiserer ligeledes dokumentationsarbejdet (søgninger, vejledninger og dokumentkorporer med henblik på tilførsel i specifikke oversættelseshukommelser), støtter og vejleder sprogkontorerne ved gennemførelsen af kvalitetsmetoden samt forvalter DGM's værktøjer og interne kommunikationsmateriale, såsom intranet, nyhedsbreve og præsentationsmateriale.

De øvrige kontorer er fordelt mellem de tre direktorater.

Hvad det øvrige angår består den juridiske oversættelsestjeneste af to direktorater, som udelukkende samler sprogkontorerne, nærmere bestemt ét kontor for hvert officielt sprog. Sprogkontorerne, der hver især er ledet af en kontorchef, tæller mellem 20 og 57 juristlingvister, alt afhængigt af den arbejdsbyrde, der er forbundet med oversættelse til det enkelte sprog, og juristlingvisterne understøttes af korrekturlæsere/sprogrevisorer og det enkelte kontors sekretariat.

Direktoratet for Tolkning omfatter fire kontorer. Tre af disse kontorer består af 7 eller 8 faste kabiner, hvilket svarer til 22 kabiner i alt (der er i øjeblikket ingen fast kabine for maltesisk eller irsk). Hver kabine består af 2-10 tjenestemandsansatte tolke, ligeledes afhængigt af den arbejdsbyrde, der er forbundet med tolkning til det pågældende sprog. Det fjerde kontor, der er benævnt Retsmøder og Ressourcer, har en tværgående rolle i forbindelse med tolkeplanlægningen og forvaltningen af freelancetolke. Kontoret for Retsmøder og Ressourcer står for planlægningen vedrørende tilknytning af alle faste tolke og freelancetolke til retsmøderne og desuden for den ugentlige rekruttering af tolke, der udvælges fra en interinstitutionel liste med mere end 3 000 freelancetolke. Kontoret er i regelmæssig kontakt med justitskontorerne og institutionens øvrige tjenestegrene. Det specifikke ansvar for den horisontale planlægning af Direktoratet for Tolkning og for rekruttering af freelancetolke tilkommer kontorchefen, der bistås af en fuldtidsansat fuldmægtig, og af fem tolke, de såkaldte »turnustolke«, der deltager på deltid, for at styrke planlægningsteamet. Kontoret fungerer med administrativ støtte af fem alsidige assistenter, som bl.a. er ansvarlige for ansættelse og modtagelse af tolke og forberedelse af sagsmapper til freelancetolke til brug under retsmøder.

1 Kontoret Projekter og Terminologi refererer direkte til Domstolens justitssekretær.

2 Et sprogkontor, for hvilket der netop er blevet udnævnt en chef, er midlertidigt placeret under generaldirektørens direkte ledelse, men vil senere blive tilknyttet et af de to direktorater for juridisk oversættelse.

3 Kontor C dækker ligeledes maltesisk og irsk, da der ikke er selvstændige kabiner for disse sprog i øjeblikket.

3.2 - Arbejdsområder ved Generaldirektoratet for Flersprogethed

Det fremgår af artikel 42 i Domstolens procesreglement, at »Domstolen opretter en sprogjeneste bestående af særligt kvalificerede medarbejdere, som godtgør at have en fyldestgørende juridisk uddannelse og et grundigt kendskab til flere af Unionens officielle sprog«. Den rekrutterer derfor, hovedsageligt gennem udvælgelsesprøver, de tjenestemænd, der har de rette kvalifikationer til at bestride de funktioner, der kræves i forbindelse med tolkning og juridisk oversættelse.

3.2.1 - Juristlingvister

Domstolen har altid med henblik på juridisk oversættelse gjort brug af juristlingvister, dvs. jurister, der har gennemført en komplet juridisk uddannelse i national ret, og som, på det tidspunkt, hvor de rekrutteres, har et godt kendskab til mindst to andre sprog og to andre retssystemer. Det er absolut nødvendigt, at juristlingvister for at kunne oversætte har en perfekt beherskelse (alment og juridisk) af *målsproget*, som i princippet er deres modersmål. Juristlingvisten kan desuden blive bedt om at udarbejde et dokument, der efterfølgende skal oversættes (f.eks. et sammendrag af en anmodning om præjudiciel afgørelse), eller, på anmodning af et af justitskontorerne, en meddelelse til EU-Tidende, eller endog, på anmodning af Direktoratet for Forskning og Dokumentation (DRD), et dokument, der skal tjene til forvaltningen af sagen (indledende analytisk oversigt).

En litterær oversættelse indebærer en »genskabelse«, mens en teknisk oversættelse, samtidig med at den i væsentlig grad er sproglig, er begrænset af de krav, der følger af et relativt fast og universelt, teknisk sprog, hvorimod juridisk oversættelse er en »hybrid« i forhold til de to foregående: Overførslen skal finde sted på to niveauer, det sproglige og det teknisk-juridiske. Graden af sproglig standardisering varierer alt efter teksttype (anmodninger om præjudiciel afgørelse, domme, forslag til afgørelse). Det er nødvendigt med en sammenlignende tilgang: Det gælder om i målsprogets retssystem at finde den naturlige ækvivalent eller, hvis dette ikke er muligt, den funktionelle ækvivalent til det juridiske begreb, som der henvises til i kildeteksten. Dette indebærer ofte omfattende og grundige juridiske undersøgelser samt en analyse og en vurdering af kildernes pålidelighed. Ingen læser en tekst så opmærksomt som dens oversætter.

Et grundlæggende kendetegn ved juridisk oversættelse i Domstolens tilfælde er, at denne oversættelse skaber rettigheder og forpligtelser for samtlige borgere, og oversættelsen skal derfor være upåklagelig med hensyn til substansen.

Teksten er ikke op til den enkelte intervenierende part: Det, som Domstolen udtaler, udtaler den på samme måde på alle sprogene. Juristlingvisten har derfor ikke samme frihed som en forfatter, betragtet enkeltvis, men bærer derimod ansvaret for at sikre pålideligheden af et kollektivt værk.

For juristlingvisten består oversættelse i at finde sproglige og juridiske overensstemmelser (komparativ ret), at formidle EU-retten (eventuelt med dens specifikke begreber) på dens forskellige sprog samt at sørge for at finde den rette balance mellem formuleringer i EU-retten og formuleringer i national ret. Juridisk oversættelse ved Domstolen er en »rekonstruktion« af den originale tekst på grundlag af bindende formelle og indholdsmæssige bestanddele (primærret, afledt ret, henvisninger, citater, fast terminologi og henvisninger til de forskellige nationale lovgivninger) ⁶⁴.

Sammenligningen tager potentielt hensyn til tre forskellige retssystemer: national »kilde«-ret, national »mål«-ret og EU-retten. Ét system kan imidlertid udtrykke sig på flere sprog, aldeles som ét sprog kan anvendes af flere systemer.

Juristlingvister har hovedsageligt til opgave at oversætte:

- normative tekster (statutten for Den Europæiske Unions Domstol, Domstolens og Rettens procesreglementer)
- afgørelser (domme, kendelser og udtalelser)
- resuméer af afgørelser (tidligere sammendrag) og oplysninger om ikke-offentliggjorte afgørelser
- anmodninger om præjudiciel afgørelse af forskellig oprindelse og afspejlende forskellige retssystemer
- øvrige procesdokumenter af ekstern oprindelse og af meget varierende sprog, form og stil

64| Gwénaél Glâtre har i denne forbindelse påpeget, at »Domstolen i sin nuværende form [således] fremtræder som et mægtigt organ for oversættelse mellem nationale lovgivninger. Dens oversættelseskompetencer er grundlaget for fortolkningen af europæisk ret«, L'anti-Babel: la forme »Europe« au défi de ses frontières linguistiques, Le Club de Mediaparts blog, 16.11.2017: <https://blogs.mediapart.fr/gwenael-glatre/blog/161117/l-anti-babel-la-forme-europe-au-defi-de-ses-frontieres-linguistiques>

- generaladvokaternes forslag til afgørelse
- meddelelser til EUT
- pressemeddelelser, dvs. informationstekster, der er skrevet i et enklere sprogregister, men med respekt for originalens juridiske stringens
- diverse dokumenter: breve, internetsider osv.

Juristlingvisten udfører også andre opgaver end juridisk oversættelse. Den vigtigste af disse opgaver er revision. Formålet er at kontrollere overensstemmelsen mellem en originaltekst og en oversættelse af denne, der er udført af en tredjepart, som ligeledes er juristlingvist eller freelancer (fuldstændighed, ingen juridiske misforståelser, overholdelse af reglerne og af korrekt brug af målsproget), under iagttagelse af tre nøgleord: loyalitet (respekt for det stykke arbejde, der er leveret), subsidiaritet (undgå at gribe ind uden en objektiv begrundelse), solidaritet (undgå at fravige kontorets gode praksis). Den juristlingvist, der er ansvarlig for revisionen, foreslår forbedringer og tilføjer samtidig om nødvendigt kommentarer, der gør det muligt at skelne klart mellem rettelser af fejl, indgreb af præcisionshensyn og stilistiske forbedringer. Det er vigtigt, at revisionen følger en harmoniseret tilgang i det enkelte kontor, hvilket kræver formalisering af praksis og regelmæssige møder, men også at der udveksles god praksis mellem kontorerne. Det er ligeledes vigtigt ikke at tynde processen unødvendigt eller på ikke-konstruktiv vis: kvalitetskontrollen, herunder revisionen, skal fokusere på de vanskeligste og vigtigste dele samt på oversættelserne fra de mindre erfarne juristlingvister, eksempelvis fordi de fortsat er under oplæring. Den juristlingvist, der udfører revision, kan også blive bedt om at informere ledelsen om kollegers (eller freelancers) præstationer med henblik på evaluering og frem for alt opretholdelse af et ensartet kvalitetsniveau.

Juristlingvistens øvrige opgaver er hovedsageligt følgende:

- bidrage til dokumenternes samlede kvalitet ved at interagere med ophavsmændene og med kolleger i de andre sprogkontorer (gensidig bistand, gennemlæsning på tværs af kontorerne, besvarelse af spørgsmål om national ret osv.)
- udarbejde sammendrag af særligt lange anmodninger om præjudiciel afgørelse ⁶⁵ under overholdelse af fælles redaktionelle principper, som i reglen giver en bedre struktur; disse sammendrag er bestemt til at blive oversat og forkyndt på samtlige sprog i stedet for den originale anmodning, med undtagelse af oversættelsen til fransk, som af hensyn til retsinstansen og de parter, der har ret til at fremsætte skriftlige bemærkninger, skal være baseret på den originale og fuldstændige anmodning om præjudiciel afgørelse
- bidrage til den juridiske analyse af sagerne ved at yde støtte til Domstolens øvrige tjenestegrene (justitskontorerne og DRD) og udarbejde notater, der fremmer forståelsen og oversættelsen
- fungere som referenceperson med henblik på at give kolleger i andre sprogkontorer alle de fornødne forklaringer vedrørende en sag, der udgår fra juristlingvistens egen medlemsstat
- fungere som »koordinator« ved at indsamle spørgsmål fra kolleger i andre sprogkontorer i forbindelse med oversættelse af forslag til afgørelse eller domme, om muligt besvare disse spørgsmål og, såfremt der er behov for præciseringer, tage kontakt til det kabinet, hvorfra den pågældende tekst hidrører, på en struktureret måde (jf. punkt 2.3.2)
- bidrage til forskning og juridiske eller informationsmæssige projekter, til udvikling af terminologi, navnlig af juridisk karakter, og til harmonisering af sidstnævnte
- bidrage til uddannelse af kolleger eller freelancere
- bidrage til at udbrede tjenestegrenen ved at forestå præsentationer om sprogordningen, om tilrettelæggelsen og karakteren af arbejdet som juristlingvist

65| Artikel 98 i Domstolens procesreglement.

inden for institutionen, på interinstitutionelt plan og for nationale tilhørerkredse, herunder gennem kampagneaktiviteter uden for Domstolen

- fungere som forbindelsesled mellem sit eget sprogkontor og de tværgående tjenestegrene, f.eks. inden for IT, terminologi, uddannelse eller forvaltning af freelance
- deltage i rekrutteringer (udvælgelseskomitéer, grupper til udvælgelse af ansatte og freelancere, rettelse af prøver).

Juristlingvistens fag er under hastig forandring som følge af den stigende og stadig mere krævende brug af nye IT-værktøjer, bl.a. neurale oversættelsesværktøjer (*jf. punkt 4.3.3*).

3.2.2 - Tolke

Domstolens tolke er alle eksaminerede konferencetolke, der kan tolke fra flere officielle EU-sprog, mindst fra to sprog, men oftest fra mellem tre og seks sprog. I løbet af deres karriere lærer tolkene nye sprog med det formål at tilføje disse til deres sproglige portefølje efter en test benævnt »tilføjelsestest«. De fleste af dem er ikke jurister, så det ville være illusorisk at kræve denne dobbelte uddannelse af alle tolke, men tolketjenesten som helhed og de enkelte tolke er stærkt præget af arbejdsmiljøets særlige karakteristika. Den enkelte tolk ender med at specialisere sig og udvikle en ganske særlig forkærlighed og evne for det juridiske. Selv om tolkene skal læse domskonklusionerne og de afsluttende dele af generaladvokaternes forslag til afgørelse under hovedforhandlingen, er det under de mundtlige forhandlinger, at deres færdigheder er mest efterspurgt i hele deres udstrækning. De tolke, der skal varetage kabinetolkning under retsmøderne, skal nemlig i realtid – i almindelighed til deres modersmål – overføre de mundtlige indlæg, som repræsentanterne for parterne afgiver, og de spørgsmål, som medlemmerne af dommerkollegiet stiller. Disse forhandlinger er kendetegnet ved en høj grad af juridisk indhold, de varierer i tempo, og de er ligeledes et resultat af forskelligartede oratoriske færdigheder og en vekslende klarhed i talen. Meget ofte er repræsentanterne for de parter, hvis udtalelser skal tolkes, advokater, der har national bestalling, og som udtrykker sig i overensstemmelse med deres medlemsstats juridiske og sproglige traditioner og anvender juridiske begreber fra deres medlemsstat som led i en argumentation, der sigter mod en fortolkning af EU-retten. Der kan med henblik på simultantolkning være mange udfordringer: Hvordan er det muligt samtidig at koncentrere sig om talerens tale, om det nedskrevne mundtlige indlæg, som er blevet indleveret i kabinen i sidste

øjeblik, om hovedindholdet i argumentationen og om den præsentation, der vises i retslokalet, hvis taleren oven i købet taler italiensk, mens slidene er på engelsk?

Tolkene varetager tolkning af Domstolens 24 officielle sprog under retsmøder ved de to retsinstanser og i forbindelse med andre begivenheder i institutionen, såsom protokolbesøg, møder mellem medlemsstaternes befuldmægtigede, fora for nationale dommere og højtidelige retsmøder. Ud over selve kabinetolkningen er forberedelsen krævende; tolken støtter sig under retsmødet på en meget omhyggelig forberedelse, der ofte er påbegyndt flere dage forinden, og som udgør en stor del af vedkommendes arbejdstid. For at være effektiv skal tolken have den samme sagsmappe til sin disposition som deltagerne i retsmødet, en sagsmappe, der ofte er omfangsrig, ledsaget af bilag på flere hundrede sider og spækket med juridiske begreber, udtryk og argumenter, som vedkommende skal tilegne sig. Løbende uddannelse og vedligeholdelse af sprogfærdigheder er også vigtige aspekter af tolkenes arbejde. Tolkene er underlagt den strengeste tavshedspligt. Siden Domstolen blev oprettet i 1952, har tolketjenesten udviklet sig betydeligt i takt med institutionens voksende behov. Direktoratet for Tolkning tæller i dag ca. 70 faste tolke.

Tolkenes rolle i en flersproget kontekst som Domstolens er at hjælpe hver enkelt taler med at få sit budskab igennem til de andre deltagere i retsmødet på en klar, naturlig og ubesværet måde.

Den fuldstændige flersprogede ordning med 24 sprog, der er forankret i Domstolens og Rettens procesreglementer, anvendes kun undtagelsesvis. Kontoret for Retsmøder og Ressourcer sammensætter skræddersyede tolketeams til hvert retsmøde. Sammensætningen af teams varierer alt efter processprog, sprogene for de medlemsstater, der intervenserer, og de sproglige behov hos medlemmerne af dommerkollegiet. Sprogordningen er specifik for hvert retsmøde og indebærer oftest et begrænset antal aktive kabiner afhængigt af antal sprog, som deltagerne bringer i anvendelse.

Tjenesten benytter sig regelmæssigt af freelancere. Disse rekrutteres fra en fælles liste over tolke, der er akkrediteret af EU-institutionerne. Freelancetolkenes ansættelse er reguleret af aftalen mellem EU-institutionerne og Association Internationale des Interprètes de Conference (A.I.I.C.). Ved Domstolen omfatter kontrakten en forberedelsesdag, der skal afvikles i Domstolens lokaler. Freelancere er under tilsyn af de fastansatte kolleger, der er tilknyttet det samme retsmøde, de integreres i teamet og overholder de samme etiske regler: tavshedspligt, diskretion og kollegialitet.

Tolkefaget er ligeledes under hastig teknologisk forandring, og den seneste udvikling vedrører dels procesparternes fjerndeltagelse i retsmødet, en mødeform, der blev nødvendiggjort af rejserestriktioner under krisen som følge af covid-19-pandemien, men som i et vist omfang synes at ville blive videreført ⁶⁶, dels udsendelse af visse retsmøder ved hjælp af *webstreaming*.

3.2.3 - Korrekturlæsere/sprogrevisorer

Ved at beskytte flersprogetheden sikres ligeledes sprogets kvalitet. Forskellige faggrupper inden for institutionen, såsom korrekturlæsere, er beskæftiget med dette. Deres opgave består bl.a. i at sikre, at de sproglige og retskrivningsmæssige konventioner overholdes, at følge sprogets udvikling, at kontrollere, at sproget anvendes korrekt, og, mere generelt, at værne om deres modersmål.

De pågældende tekster, dvs. hovedsageligt domme, kendelser, generaladvokaternes forslag til afgørelse og resuméer af afgørelser, skal, inden de udbredes eller offentliggøres, gås efter, således at de i enhver henseende er i overensstemmelse med på forhånd fastsatte regler med hensyn til retskrivning og formatering. Dette er korrekturlæsernes opgave.

Dette arbejdsområde har imidlertid forandret sig med tiden. Den fuldstændige digitalisering af arbejdsgangene har i første omgang medført stadig mere komplekse formateringsopgaver. Efter bestræbelser på at systematisere de dokumenter, der udarbejdes i institutionen, og etablering af et oversættelsesmiljø (for nuværende baseret på Trados Studio), som genskaber denne systematisering ved slutningen af oversættelsesarbejdet, er denne opgave imidlertid blevet mindre omfattende og vedrører nu blot enkelte dokumenter, som ikke indebærer en sådan systematisering.

Korrekturlæsningsarbejdet er desuden gradvist blevet udvidet. Samtidig med, at korrekturlæseren gennemser en tekst for at fuldende dens retskrivning eller endog format, skal han eller hun nemlig identificere andre punkter, som kan forbedres. Dette kan

66| Marc-André Gaudissart, »La Cour de justice de l'Union européenne face à la crise sanitaire«, i *Revue des affaires européennes*, nr. 1, 2020, s. 97-107. Artiklen er blevet aktualiseret i 2021 og udgivet i forbindelse med Edouard Dubouts og Fabrice Picods værk, *Coronavirus et le droit de l'Union européenne*, Éditions Bruylant, 2021, s. 573-593. Artiklen er ligeledes blevet opdateret og udgivet på rumænsk: »Funcționarea Curții de Justiție a Uniunii Europene în timpul pandemiei Covid-19«, i *EuRoQuod Revista Rețelei naționale de judecătore-coordonatori în materia dreptului Uniunii Europene*, 2020.

f.eks. indebære at identificere steder, hvor der muligvis under oversættelsesprocessen er blevet udeladt tekst ved en fejl, at foreslå en elegantere eller klarere formulering, at rette visse problemer med hensyn til retskrivning eller grammatik i en sammenhæng, hvor sprogene udvikler sig, og hvor det er korrekturlæsernes ansvar at overvåge denne udvikling. Disse nye opgaver forklarer, at der i dag i højere grad tales om sproglig korrektur end om typografisk korrektur.

Endelig rådgiver og uddanner korrekturlæserne deres kolleger, deltager i de overordnede strategiske overvejelser og foreslår metoder til forbedring af den sproglige kvalitet af de oversatte dokumenter. De bidrager ligeledes til udviklingen af interne og interinstitutionelle, redaktionelle regler på det sprog, som deres kontor er ansvarligt for.

3.2.4 - Administrative assistenter og sekretariaterne

Den administrative assistent gennemfører de forvaltningsmæssige beslutninger, som chefen for sprogkontoret træffer. Han eller hun kan således få til opgave at koordinere sekretariatets opgaver, tilrettelægge udbudsprocedurerne i samarbejde med Kontoret for Planlægning og Ekstern Oversættelse (anmodninger om ordresedler og opfølgning på fakturaer), udarbejde skemaer til brug for opfølgning og administration samt i visse tilfælde fordele oversættelses- og revisionsopgaver til juristlingvisterne i overensstemmelse med de kriterier, som kontorchefen fastsætter.

Efterhånden som maskinskrivning, der traditionelt var den vigtigste opgave i et sekretariat, er forsvundet, beskæftiger sekretariatsmedarbejderne sig i dag hovedsagelig med indtastning af tekster og forudgående behandling af disse, inden de fordeles til juristlingvisterne og, på et senere stadium af informationsprocessen, leveres til brugerne.

Sekretariatsmedarbejderne modtager oversættelsesansøgninger og andre oplysninger via IT-procesovervågningsværktøjet. De udfører ligeledes forudgående behandling af et stort antal dokumenter, dvs. indsamling af alle de tekstdele, der allerede med fordel kan indføres i oversættelsesprojektet, uden at der kræves en juristlingvists medvirken; denne opgave kan bestå i at kopiere og indsætte bestemte uddrag eller, i stadig stigende grad, at færdiggøre oversættelsesmateriale i (for tilfældet Trados Studio) ved at tilføje referencedokumenter eller terminologibaser under hensyn til de specifikke krav, der gælder for det dokument, der skal oversættes.

Som følge af stigningen i antallet af eksterne samarbejdspartnere og i antal sider, der udsendes i freelance, deltager sekretariatsmedarbejderne ligeledes som støtte for den

administrative assistent i opgaver i forbindelse med forvaltningen af freelancere. De sørger for udarbejdelse og indkodning af skemaer til brug for kvalitetskontrol af eksterne oversættelser, varetager kontakt til freelancerne og forbereder korrespondancen med disse. Enkelte sekretariatsmedarbejdere skal desuden kunne varetage den administrative opfølgning på freelancers præstationer under iagttagelse af procedurerne, af rammeaftalen og af finansregulativet.

Den forudgående behandling af teksterne, inden de fordeles til juristlingvisterne, er den mest iøjnefaldende del af den gradvise forandring af sekretariaternes rolle. Denne forudgående elektroniske behandling, der nu er tilgængelig via den *funktionelle oversættelsespakke*, som leveres i oversættelseseditoren Trados Studio, vedrører domme, kendelser, forslag til afgørelse, resuméer af afgørelser, oplysninger om ikke-offentliggjorte afgørelser samt anmodninger om præjudiciel afgørelse. Andre dokumenter kræver stadig traditionel behandling.

Assisterter med ansvar for juridisk oversættelsesmateriale understøtter således i dag juristlingvisterne på en anden måde under oversættelsesprocessen: De leverer oplysninger om bl.a. ændringer samt tilrettelægger planlægningen og dokumentflowet.

Desuden tillægges oversættelsesansøgningerne stor betydning. Sekretariatene er ansvarlige for at kontrollere, at alle de oplysninger, som den anmodende part har angivet, er indeholdt i dokumentet, og at dette opfylder alle kravene med hensyn til form og kvalitet.

DGM's sekretariat og sekretariatene for de tværgående kontorer har til opgave at understøtte alle disse aktiviteter og varetage forskellige operationelle og administrative opgaver under iagttagelse af de procedurer, regler og teknikker, der fastlægges i Generaldirektoratet, og således bidrage til, at sidstnævnte samlet set fungerer efter hensigten. Disse sekretariater sikrer, at oplysningerne deles, at fremdriften i arbejdet konstant overvåges, samt at der kommunikeres med brugerne af Generaldirektoratets tjenester og dets interne og eksterne tjenesteydere.

3.2.5 - Specifikke faggrupper

Til at understøtte personalet i oversættelses- og tolketjenesterne i dets arbejde kan DGM trække på en række specifikke faggrupper, som er organiseret i teams eller i tværgående kontorer (*jf. punkt 3.1*). Disse assistenter og administratorer har bl.a. til opgave at overvåge personaleforbruget, modtage og uddanne de ansatte, udføre visse statistiske analyseopgaver og forvalte administrative sagsakter. På de mere tekniske områder støtter tjenesten sig på specialister, såsom IT-medarbejdere med speciale i udvikling af administrative værktøjer eller oversættelsesværktøjer, administratorer med ansvar for forudgående elektronisk behandling af dokumenter eller administratorer, der beskæftiger sig med flowet af oversættelsesanmodninger og de administrative, kontraktmæssige og finansielle processer i forbindelse med udsendelse i freelance.

DGM nyder også godt af de tjenester, der tilbydes af de specifikke faggrupper i Kontoret for Projekter og Terminologi. De terminologer og dokumentalister – de fleste jurister – som dette kontor består af, bidrager først og fremmest til at definere og lede terminologiprojekter i samarbejde med juristlingvisterne. De medvirker til at udarbejde og forbedre terminologiopslagene og kvalitetskontrollen af disse med henblik på overførsel til EU's terminologidatabase, *IATE*⁶⁷. De understøtter juristlingvisterne i deres arbejde ved at foretage terminologi- og informationssøgninger på anmodning, hvilket hovedsageligt er til gavn for institutionen i forbindelse med behandling af anmodninger om præjudiciel afgørelse. De samme medarbejdere tilbyder desuden en bred vifte af uddannelser om terminologi samt om sproglige og terminologiske ressourcer, informationssøgningsteknikker og værktøjer, ligesom de koordinerer anmodninger fra kabinetterne i forbindelse med sammenlignende sproganalyse. Nogle få mere tekniske profiler udarbejder under tilsyn af kontorchefen og i tæt samarbejde med DGM direktoratets interne kommunikationsmateriale.

3.3 - Eksterne samarbejdspartnere

For at imødekomme alle sine oversættelses- og tolkebehov er DGM stærkt understøttet af eksterne samarbejdspartnere, som i stadig stigende grad samarbejder med det interne personale, naturligvis inden for rammerne af, hvad der er muligt i henhold til

67 | <https://iate.europa.eu/home>

kontrakterne og reglerne om offentlige udbud, og afhængigt af dokumenternes grad af fortrolighed.

3.3.1 - Juristlingvister og freelanceoversættere

Særligt i den juridiske oversættelsestjeneste beror udsendelsen i freelance på en fornuftig forvaltning, for så vidt som et krav om, at der til enhver tid skulle være et tilstrækkeligt antal tjenestemænd til rådighed til at imødegå enhver spidsbelastning i arbejdet, ville lade en stor del af denne arbejdsstyrke underbeskæftiget uden for spidsbelastningsperioderne. Det må dog erkendes, at en sådan risiko i dag i nogen grad er blevet teoretisk, i betragtning af, at direktoratets arbejdsbyrde er af et sådant omfang, at freelancernes bidrag i dag er uundværligt for, at direktoratet kan varetage sine vigtigste opgaver.

Til at rekruttere freelancere gør den juridiske oversættelsestjeneste brug af offentlige udbud. Der foreligger således for hvert målsprog et offentligt udbud. Til gengæld er det ikke alle offentlige udbud, der omfatter alle de mulige kildesprog. Det eneste offentlige udbud, der omfatter alle sprogene, er udbuddet for juridisk oversættelse til fransk, eftersom det franske sprogkontor skal oversætte procesdokumenter direkte fra hvert af de officielle sprog uden nogensinde at oversætte via et *pivotsprog* (jf. punkt 3.6.2). De øvrige sprogkontorer gør brug af udbud med henblik på supplerende oversættelseskapacitet til deres sprog i det mindste fra fransk og fra de fem pivotsprog⁶⁸ og om nødvendigt fra andre sprog, for hvilke der måtte vise sig at være et behov. Især de såkaldte pivotkontorer, dvs. de kontorer, der udarbejder oversættelser, ud fra hvilke andre kontorer skal udarbejde deres egne sprogversioner, sørger for også at dække de sprog, som skal »pivoteres«. I særdeleshed ønsker andre kontorer end det fransksprogede at have en lang liste over kontrahenter, der kan oversætte fra fransk, eftersom størstedelen af de dokumenter, der skal oversættes, er på fransk.

I forbindelse med disse offentlige udbud vedtager den ved subdelegation bemyndigede anvisningsberettigede, i det foreliggende tilfælde kontorchefen eller dennes stedfortræder, efter inddragelse af udvalget til åbning af buddene og af grupperne til bedømmelse af anmodningerne om deltagelse og af buddene for hvert deludbud (idet et deludbud svarer til en sprogkombination) en liste over tilbudsgivere, som skal tilbydes en rammeaftale

68| Det vil erindres, at disse pivotsprog er tysk, engelsk, spansk, italiensk og polsk.

med henblik på tildeling af oversættelsesopgaver i forhold til deres placering på en dynamisk liste over kontrahenter. Rækkefølgen fastlægges på grundlag af et forhold mellem pris (30%) og kvalitet (70%).

I princippet kan freelancere kun deltage i de offentlige udbud, hvis de har en komplet uddannelse i national ret. I lyset af et marked, der reelt har svært ved at skaffe tilstrækkeligt mange jurister, der kan oversætte fra de ønskede sprog, har flere sprogkontorer imidlertid nedjusteret dette krav for bestemte deludbud, for hvilke der ikke er nok tilbudsgivere, og accepterer nu andre uddannelser end en juridisk uddannelse med det forbehold, at tilbudsgiveren skal have erfaring med juridisk oversættelse, samtidig med at tilbudsgivere med juridisk uddannelse har fortrinsret.

For hver oversættelsesanmodning udarbejdes der en ordreseddel med udgangspunkt i en sideoptælling, hvor det antal sider, der er udtrykt ved hjælp af IT-værktøjer til søgning af lignende tekst i de interinstitutionelle oversættelseshukommelser (*Euramis*), holdes ude. Der foretages kvalitetskontrol af alle leverede oversættelser, inden den af freelanceren udstedte faktura kan afsluttes og betales. Oversættelsen skal være af perfekt kvalitet, idet der i modsat fald vil blive anvendt aftalemæssige sanktioner i form af nedsættelse af betalingen eller endog opsigelse af rammeaftalen.

Freelancernes bidrag er blevet uundværligt. Det ligger DGM på sinde at udnytte sine ressourcer mest effektivt i en situation, der er kendetegnet ved en stigende arbejdsbyrde, budgetmæssige begrænsninger og et bindende krav om at overholde tidsfristerne, og direktoratet har derfor siden slutningen af 2015 iværksat et ambitiøst projekt til optimering af eksterne oversættelsesbidrag, idet der forfølges fem hovedformål:

- disponere over et tilstrækkeligt antal eksterne samarbejdspartnere for hvert målsprog til at dække alle de nødvendige kildesprog
- tiltrække eksterne oversættere, der har en komplet juridisk uddannelse, for at mindske brugen af oversættere, der ikke er jurister
- opnå oversættelser af høj kvalitet, der er umiddelbart anvendelige
- drage nytte af den nærhed, som eksterne samarbejdspartnere med juridisk uddannelse har til deres nationale retssystemer, for at sikre, at relevansen af den juridiske terminologi er på et meget højt niveau

- bringe kontrahenterne nærmere i forhold til sprogkontorernes arbejdsmetoder, bl.a. gennem regelmæssige møder og ved at stille IT-, terminologi- og informationsressourcer til rådighed.

For at tiltrække flere freelancesamarbejdspartnere begiver medarbejdere fra alle sprogkontorer sig regelmæssigt til medlemsstaterne som led i en dobbelt mission, som har til formål at tilbyde de nuværende freelancere uddannelse, præsentationer og møder med spørgsmål og svar samt at besøge videregående uddannelser og faglige sammenslutninger og derigennem øge bevidstheden hos målrettede forsamlinger om de karrieremuligheder, der er som freelancer for Domstolen enten som hovedbeskæftigelse eller som bibeskæftigelse. På denne måde blev der i 2019 blandt mange andre tiltag iværksat kampagner for det maltesiske sprogkontor, som gjorde det muligt at mødes med mere end 500 skoleelever og opmuntre disse til at lære sprog, og kampagner for det nederlandske sprogkontor, i forlængelse af hvilke der blev indført kurser i juridisk oversættelse på universiteterne i Nijmegen (Nederlandene) og Gent (Belgien). Der gennemføres ligeledes kampagne- og oplysningsaktiviteter i forbindelse med de offentlige udbud ved hjælp af plakater, brochurer eller indlagte reklamesedler i fagpressen og annoncer på internettet, samtidig med at oplysningerne på Domstolens websted opdateres jævnligt.

Denne investering har allerede nu båret frugt, når man ser på den gradvise stigning i antallet af tilbud, der er blevet behandlet inden for rammerne af freelanceudbud.

Sprogkontorerne fører proaktivt tilsyn med kvaliteten af eksterne oversættelser og afholder adskillige møder med eksterne samarbejdspartnere for at skabe større forståelse for DGM's krav og præsentere arbejdsmetoderne og de værktøjer, der stilles til rådighed, samt de ressourcer, der er tilgængelige via en interinstitutionel platform for sikker udveksling. Disse møder er samtidig en anledning til konstruktiv udveksling, hvor freelanceoversættere kan dele de vanskeligheder, som de støder på i deres arbejde, og få konkrete svar fra sprogkontorerne.

Ved udgangen af 2022 var der 1 425 rammeaftaler om juridisk oversættelse i kraft, som dækkede 195 sprogkombinationer. Der er dog stadig behov for aktivt at søge efter oversættere. Visse sprogkombinationer, der ønskes dækket, har nemlig ikke kunnet opnås på markedet, og for andre sprogkombinationer er den opnåede dækning fortsat utilstrækkelig. Det er ikke nok at annoncere i pressen og i andre medier, da det ikke kun drejer sig om at mobilisere de ressourcer, der er tilgængelige på markedet, men også om at vække interessen.

Projektet til optimering af eksterne oversættelsesbidrag har gjort det muligt gradvist at øge graden af udsendelse i freelance til 42% i 2021, hvilket betyder, at langt størstedelen af de mindre fortrolige dokumenter i dag udsendes i freelance (anmodninger om præjudiciel afgørelse, processkrifter, generaladvokaternes forslag til afgørelse og, i påkommende tilfælde, allerede afsagte domme), hvorved presset på de interne ressourcer mindskes betydeligt, til trods for, at det af såvel aftalemæssige som kvalitetssikringsmæssige hensyn er nødvendigt at kontrollere freelanceoversættelserne.

Oversættelsestjenesten sætter alt i værk for at optimere kvaliteten, bl.a. ved at dele informationsmæssige, terminologiske og metodologiske ressourcer med freelancerne og ved at føre en feedbackpolitik, som både er didaktisk og systematisk. Sideløbende hermed er der blevet oprettet et kvalitetsnetværk inden for DGM med det formål at give interne juristlingvister, der er udpeget som kvalitetsrådgivere for sprogkontorerne, mulighed for at dele erfaringer og idéer vedrørende kvaliteten af oversættelser, herunder eksterne. Der er blevet behandlet flere temaer, bl.a. behovet for at gøre praksis og kriterier for kvalitetskontrol ensartet eller for at systematisere de bedømmelser, der meldes tilbage til freelancerne, bedre.

De tværgående kontorer påtager sig ligeledes en betydelig indsats for at stille reference- og støttemateriale til rådighed for freelancere på den interinstitutionelle platform for sikker udveksling (terminologidatabaser, dokumentation og vejledninger inden for terminologi og informationssøgning osv.). Dette initiativ ledsages af metodologisk og teknisk støtte, der har til formål at lette klargørelsen af oversættelsesmateriale og at sikre, at alle de referencedokumenter, der skal sætte freelanceren i stand til at udføre kvalitetsarbejde, er indeholdt heri.

I betragtning af, at antallet af sider udsendt i freelance er steget med næsten 35% mellem 2015 og 2022, antallet af ordresedler med mere end 61% og antallet af betalinger med mere end 42%, er arbejdet for administratorerne i sprogkontorerne og de tværgående kontorer blevet øget tilsvarende.

Mulighederne for udsendelse i freelance er dog ikke ubegrænsede. Udkast til afgørelser, som udgør langt den største del af arbejdsbyrden for den juridiske oversættelsestjeneste, er nemlig yderst fortrolige dokumenter, der ikke kan udsendes, før afsigelsen har fundet sted. Når afgørelserne er underskrevet og afsagt, er de offentligt tilgængelige dokumenter. Det skal dog erindres, at den juridiske oversættelsestjeneste har som mål at stille så mange sprogversioner af afgørelserne som muligt til rådighed inden

afsigelsesdagen, hvilket således udelukker, at dette arbejde kan udsendes i freelances, medmindre der gives afkald på dette mål.

3.3.2 - Freelancetolke eller kontraktansatte konferencetolke

Direktoratet for Tolkning anvender tolke, der er akkrediteret af EU-institutionerne.

Freilancetolke, også benævnt KKT for »kontraktansatte konferencetolke«, udgør ressourcer, der er af afgørende betydning for, at tolketjenesten kan fungere tilfredsstillende og har kapacitet til konstant at tilpasse sig de specifikke sproglige krav, der gælder for retsmøderne.

Ansættelsen af kontraktansatte konferencetolke er reguleret af den overenskomst, som Europa-Parlamentet, Europa-Kommissionen og Domstolen har indgået med A.I.I.C.

Tilknytning af tolke til retsmøder og ansættelse af freelancere sker ved hjælp af en særlig applikation, der er forbundet til en database, som er hostet af Kommissionen ([*Webcalendar*](#)), og som anvendes af Parlamentet, Kommissionen og Domstolen til at forvalte en fælles liste over kontraktansatte konferencetolke, der har bestået den interinstitutionelle [*akkrediteringstest*](#).

I 2022 gjorde Direktoratet for Tolkning brug af 416 forskellige freelancetolke til i alt 3 396 kontraktdage, hvilket i gennemsnit svarer til 92 kontraktdage pr. uge med juridisk aktivitet. Anvendelse af freelancere gør det ligeledes muligt at opdage dygtige kandidater, der kan tage over efter de fastansatte tolke, og samtidig skabe en lille fast kerne af kompetente kontraktansatte konferencetolke.

Når freelancetolkene skal tolke ved Domstolen, bliver de systematisk modtaget og fulgt af en kollega. De modtager den fuldstændige sagsmappe i den sag, som de er blevet tilknyttet, herunder eventuelle notater til mundtlige indlæg, der allerede er tilgængelige dagen før retsmødet eller samme morgen. På søn- og helligdage er der tjenstemandsansatte tolke til stede for at tage imod dem. Uanset om det er en hverdag eller en helligdag, har freelancetolke altid en forberedelsesdag inden retsmødet til at studere sagens akter. Denne forberedelsestid, som Domstolen er den eneste institution, der tager højde for, er absolut nødvendig for at sikre kvaliteten af tolkningen under de mundtlige forhandlinger, som ofte omfatter spørgsmål med en høj grad af juridisk og teknisk kompleksitet.

Denne forpligtelse til at følge freelancetolkene tæt minder naturligvis om projektet til optimering af ekstern oversættelse og har mange fælles træk med dette. Tolke- og oversættelsestjenesterne finder også her konkrete metoder til synergi, navnlig gennem besøg, kampagner og tiltag med henblik på at søge efter og understøtte freelancekompetencer.

3.4 - Betydningen af kvaliteten af juridiske oversættelser og tolkning ved Domstolen

3.4.1 - Kvaliteten af juridiske oversættelser

Det er afgørende, at oversættelsen til processproget er af højeste kvalitet, da rækkevidden af dommernes afgørelse skal være fuldstændigt klar for parterne og, i en præjudiciel sammenhæng, for den forelæggende ret. Kvaliteten af oversættelsen skal gøre det muligt at træffe en afgørelse, der er lige så klar som den afgørelse, som en medlemsstats øverste domstol ville træffe i en rent national sammenhæng. Selv om afgørelsen teknisk set opnås ved en oversættelse fra voteringsproget, dvs. fransk, er der juridisk set helt og holdent tale om processproget, således at afgørelsen skal være lige så klar og præcis, som hvis den havde været affattet på dette sprog.

Betydningen af oversættelsernes kvalitet rækker dog ud over dette aspekt. Siden dommen i sagen *van Gend & Loos* (*jf. fodnote 18*) og *Costa*-dommen⁶⁹ har EU-retten haft umiddelbar virkning og har haft forrang for national ret. EU-retten finder anvendelse uafhængigt af nationale gennemførelsesforanstaltninger, undtagen når det gælder direktiver. Domstolens retsinstanser anvender eller fortolker EU-retten i deres praksis. Heraf følger, at det højeste kvalitetsniveau er påkrævet, ikke blot for den version, der er affattet på processproget – det sprog, på hvilket Domstolen formelt set træffer afgørelse i sagen – men også for alle de andre sprog, som afgørelsen oversættes til, ikke mindst i præjudicielle sager (*erga omnes*-effekten). En afgørelse eller en fortolkning, der udgår fra Unionens retsinstanser, vil være bindende for samtlige medlemsstater, uanset om det er på det lovgivende, det udøvende eller det dømmende plan. De nationale retter lader konsekvenserne heraf virke tilbage på deres egne afgørelser. Selv ubetydelige juridiske afvigelser kan føre til afvigende retspraksis i medlemsstaterne og dermed være til skade for den ensartede anvendelse af EU-retten. Konsekvenserne heraf kan være særdeles

69| Dom af 15.7.1964, 6/64, [EU:C:1964:66](#).

alvorlige, uanset om det er i henseende til et velfungerende indre marked, international handel, et velfungerende fælles område med frihed, sikkerhed og retfærdighed eller grundlæggende rettigheder. Dertil kommer et betydeligt omdømmetab for Domstolen og for Den Europæiske Union som helhed. Endelig ville en sådan situation give adgang for retsusikkerhed, som dels ville skabe de ovennævnte skadelige virkninger, dels føre til et potentielt stort antal anmodninger om præjudiciel afgørelse for at afklare det, der burde have været klart allerede fra starten.

Kvaliteten er endog en betingelse for sprog tjenesternes formålstjenlighed. Hvis de juridiske oversættelser ikke var af højeste kvalitet, ville brugerne af de pågældende sprogversioner hurtigt opdage det, idet de ville få sværere ved at få adgang til det formidlede indhold og undertiden endda blive vildledt. De ville helt naturligt nå frem til, sideløbende eller udelukkende, at tage udgangspunkt i den sprogversion, som retsakten er affattet på, for så vidt som de havde den ringeste beherskelse af dette sprog, selv om forståelsen ville lide et umådeligt tab med hensyn til detaljerne i forhold til en kvalitetsversion på deres eget sprog. Hvad værre er, ville læseren i nogle tilfælde ikke engang være bevidst om dette tab, idet han eller hun ikke ville have noget sammenligningspunkt.

Oversættelserne ville i så fald miste enhver betydning, og ét sprog ville komme til at erstatte alle de andre: det sprog, hvorpå et dokument er affattet. Uanset, hvilket sprog et dokument er affattet på (ved Domstolen er det fransk, der indtager denne plads, men i de fleste europæiske og internationale institutioner er det engelsk), ville dette sprog imidlertid ikke gøre det muligt for personer, der taler et af de andre sprog, at sætte sig ind i en sag med samme lethed og præcision som på deres modersmål. Det ville i så fald være tale om et brud mod ligestillingen, og flersprogetheden ville være passé.

Men hvad er så kvalitet? Hvordan kan kvalitet defineres?

Det kan anføres, at de væsentlige bestanddele, der udgør kvaliteten af en oversættelse, er loyalitet over for originalteksten, fuldstændighed, kohærens, klarhed, præcision, flydende sprogbrug og sproglig nøjagtighed (retskrivning, tegnsætning, syntaks), et sprogligt register, der er tilpasset dokumenttypen, samt overholdelse af tidsfrister.

Det kan synes indlysende at sikre kohærens, men kohærens i forbindelse med juridisk oversættelse har flere dimensioner. Begrebet skal omfatte juridisk kohærens (sammenhæng i argumentationen), intern kohærens (terminologi, gentagelser, henvisninger osv.), ekstern kohærens (diakronisk, dvs. tidslig sammenhæng, og synkronisk, dvs. sammenhæng

med andre sprogversioner), terminologisk kohærens (undgå at »genopfinde den dybe tallerken«), fraseologisk kohærens (juridisk fraseologi er et supplement til terminologien) og formel kohærens (overholdelse af de standarder, som kontoret har vedtaget) ⁷⁰.

Selv om det kan ses som en omstændighed, der er ekstern i forhold til oversættelsens iboende kvalitet, er overholdelse af tidsfrister ligeledes et væsentligt aspekt af ydelsens kvalitet. Det er faktisk vanskeligt at forestille sig en oversættelse, der er mindre nyttig end den oversættelse, der ikke foreligger på det afgørende tidspunkt. En for sent leveret oversættelse af et processkrift kan forsinke hele den retslige procedure; en for sent leveret oversættelse af en afgørelse til processproget forhindrer ganske enkelt, at afgørelsen kan vedtages; en for sent leveret oversættelse af en afgørelse, der oversættes alene med henblik på offentliggørelse, forsinker visse grupper af borgeres mulighed for at få kendskab til den nye retspraksis lige så hurtigt som andre sproggrupper, hvorved der ville være tale om et brud mod ligestillingen mellem disse grupper.

Derfor har oversættelsestjenesten for lang tid siden udviklet det, som den benævner sin »kvalitetsmetode«, som den aktivt udfolder og konstant forbedrer i overensstemmelse med de krav og de forskellige omstændigheder, der kan påvirke oversættelserne (arbejdsbyrde og budgetmæssige begrænsninger, men også udvikling i Domstolens praksis og kompetencer, udvikling i restinstanser osv.). Denne kvalitetsmetode tager udgangspunkt i den idé, at teksternes endelige kvalitet skal forberedes så tidligt i processen som muligt, i de faser, der går forud for, og som ledsager oversættelsesarbejdet, om nødvendigt i samarbejde med ophavsmændene.

Nævnte tjeneste har iværksat en række foranstaltninger for at hjælpe juristlingvisterne med at beskytte kvaliteten af oversættelser, der foretages i forbindelse med præjudicielle forelæggelser, herunder oversættelser, der foretages med udgangspunkt i et pivotsprog.

Behandlingen af anmodninger om præjudiciel afgørelse hviler først og fremmest på referencepersonen. Dette er en juristlingvist, der udpeges i sprogkontoret for processproget, og som har alle de (sproglige og juridiske) kompetencer, der er nødvendige for at bistå kollegerne (juristlingvister med ansvar for oversættelse og andre) under hele behandlingen af dokumentet. Det er f.eks. referencepersonen, der foretager indgreb med det formål at reducere sideantallet og lette oversættelsen (indføjelse

70| Thierry Lefèvre og Pierre Bové, »La Langue de la traduction dans le droit des traités internationaux et dans les juridictions internationales«, i *Journal des Tribunaux*, nr. 6540, 22.11.2013, s. 755-757.

af kommentarer, der bl.a. forklarer termer til betegnelse af begreber i national ret, udeladelser ledsaget af forklaringer, forskellige angivelser og tilføjelser osv.), uden at dokumentets mening eller karakter af den grund fordrejes. Der gribes ikke ind i de præjudicielle spørgsmål. Referencepersonen skal ligeledes ofte affatte et sammendrag, som gengiver hovedindholdet af en anmodning om præjudiciel afgørelse. Dette sammendrag oversættes derefter til alle sprog undtagen fransk, idet anmodninger om præjudiciel afgørelse altid oversættes i deres helhed til vateringsssproget. Endelig udfører referencepersonen andre opgaver med det formål at lette behandlingen og oversættelsen: forudgående analyse af teksten og af den retlige sammenhæng, identifikation af passager, der er identiske eller tilsvarende, og som allerede er blevet oversat i andre sager.

Under oversættelsesarbejdet bistår referencepersonen de andre juristlingvister ved at besvare deres spørgsmål i et wiki space, der er oprettet med dette formål for øje, eller ved at yde dem enhver hjælp, der kan være nyttig til at forstå terminologien eller den nationale lovgivning. Referencepersonen gennemser derefter oversættelsen på vateringsssproget og, hvis det er relevant, på pivotsproget, for at afværge risici, der i forbindelse med eventuelle fejl eller unøjagtigheder har særlig stor betydning på disse to sprog.

Sprogkontoret for vateringsssproget og sprogkontorerne for pivotsprogene har ligeledes et særligt ansvar, idet kvaliteten af deres oversættelse er afgørende for kvaliteten af oversættelserne i de efterfølgende led. Sprogkontoret for vateringsssproget drager omsorg for, at den terminologi, der anvendes i sagsakterne, er kohærent under hele sagens behandling og ved afslutningen af den skriftlige del.

Det terminologiske arbejde indgår fuldt ud i kvalitetsmetoden. Det bidrager desuden til rationaliseringsbestræbelserne og supplerer og viderefører dermed de besparelsestiltag, som retsinstanserne har vedtaget. Terminologien behandles nedenfor i forbindelse med oversættelsesstrategier (*jf. punkt 4.1.3*).

3.4.2 - Kvaliteten af tolkning

De samme kvalitetskrav gælder mutatis mutandis for tolkning, bortset fra at tolkning foregår i realtid og således ikke giver mulighed for efterfølgende kontrol eller korrektion. Der, hvor juristlingvisten kan tage sig tid til at tjene ophavsmanden og i forbindelse med oversættelsen forbedre kvaliteten af hans eller hendes arbejde og samtidig nøje og sætning for sætning respektere ophavsmandens argumentation, agerer tolken øjeblikkeligt.

Foregribelse er således en nøglebestanddel i tolkningens kvalitet. I modsætning til, hvad der ofte antages, begynder tolkens arbejde ikke, når han eller hun sætter sig bag mikrofonen og tager hovedtelefonerne på; det er baseret på en meget omhyggelig forberedelse, som ofte er påbegyndt flere dage i forvejen, og som udgør en betydelig del af tolkens arbejdstid. Efteruddannelse er ligeledes vigtig: Tolken skal disponere over en solid sproglig og tematisk viden, der sætter ham eller hende i stand til at analysere en talers ytringer i realtid og gengive meningen heraf loyalt. Tolken er ganske vist afhængig af taleren, af dennes talehastighed og af klarheden i dennes argumentation, men et godt kendskab til sagens akter, til emnet og til det sprog, der tolkes fra, er ofte tilstrækkeligt til at afhjælpe disse vanskeligheder.

I denne sammenhæng viser det sig at være yderst vanskeligt at udskifte en tolk med kort varsel. Retsmødet skal finde sted uanset omstændighederne, og den tolk, der er tilknyttet, skal være der til tiden. Dette er på en måde, hvad der skal forstås ved »overholdelse af tidsfrister« i en sammenhæng, hvor der ageres øjeblikkeligt.

For både oversættelse og tolkning er rekruttering af de rigtige medarbejdere den første forudsætning for kvalitet.

3.5 - Rekruttering og efteruddannelse

3.5.1 - Udvalgelsesprøver med henblik på rekruttering af tjenestemænd

Rekruttering i DGM foregår stadig hovedsageligt ved hjælp af almindelige udvalgelsesprøver, der afholdes af Det Europæiske Personaleudvalgelseskontor (EPSO) for alle faggrupper. Der gøres opmærksom på en nyskabelse hvad angår udvalgelsesprøver med henblik på rekruttering af juristlingvister. Disse udvalgelsesprøver, som tidligere bestod af oversættelsesprøver og en mundtlig prøve, har siden 2020 efter anmodning fra DGM omfattet en ny prøve, der består i at foretage en kvalitetskontrol af gengivelsen af

en neural oversættelse af en tekst. Det er et spørgsmål om at integrere den seneste teknologiske udvikling, som i meget høj grad præger oversættelsesfagene.

Alternativt kan der afholdes interne udvælgelsesprøver, når det ikke er muligt at gennemføre en almindelig udvælgelsesprøve.

3.5.2 - Udvalgsprocedurer for midlertidigt ansatte

Udvælgelsesprocedurerne for midlertidigt ansatte er et uundværligt supplement til udvælgelsesprøverne, bl.a. for at imødekomme forudsigelige og tidsbegrænsede behov for vikariering (barselsorlov, forældreorlov, familieorlov osv.). Bestemte interinstitutionelle værktøjer udgør en værdifuld hjælp ved udvælgelsen af midlertidigt ansatte, som f.eks. CAST-listerne: Disse lister, der administreres af EPSO, gør det muligt at finde kandidater, der hurtigt kan ansættes som kontraktansatte eller midlertidigt ansatte inden for juridisk oversættelse, korrekturlæsning, sprogrevision og sekretariatsarbejde. Den interinstitutionelle database »EU CV online« samler stillingsansøgninger, der er modtaget som svar på enten en åben indkaldelse af ansøgninger eller en specifik indkaldelse af interessetilkendegivelser, samt uopfordrede ansøgninger. Domstolen har offentliggjort to åbne indkaldelser af ansøgninger til stillinger som administratorer og assistenter.

Hvad mere specifikt angår tolkning er antallet af beståede ansøgere i de almindelige udvælgelsesprøver for konferencetolke i reglen meget begrænset i betragtning af dette erhvervs særlige beskaffenhed og det meget begrænsede antal almindelige udvælgelsesprøver til tolketjenesten, der afholdes. Tolke kan også ansættes som midlertidigt ansatte til ledige stillinger. Kandidaterne udvælges blandt de akkrediterede tolke på den fælles liste, som deles mellem Kommissionen, Parlamentet og Domstolen.

3.5.3 - Efteruddannelse af medarbejdere, der er beskæftiget med flersprogethed

Løbende faglig uddannelse spiller en central rolle med hensyn til både at vedligeholde og udvide de faglige kompetencer, der er nødvendige for at udføre de funktioner, som er specifikke for det enkelte arbejdsområde i relation til flersprogethed, hvad enten der er tale om tekniske, sproglige eller juridiske kompetencer. DGM har således valgt en viljebaseret tilgang ved at gøre faglig uddannelse til et grundlæggende princip for dets politik for derved at sikre, at kvaliteten af dets oversættelses- og tolkeydelser er på et meget højt niveau, hvilket har ført til, at størstedelen af tjenestens medarbejdere hvert år har deltaget i en eller flere uddannelser. I 2022 udgjorde dette tal mere end

900 medarbejdere, hvoraf den enkelte medarbejder i gennemsnit brugte 6,5 dage på uddannelse.

Uddannelse inden for tjenesten er i vid udstrækning baseret på et forbilledligt princip om videndeling, hvilket medarbejdernes engagement i de forskellige uddannelsesaktiviteter, der er beskrevet nedenfor, bevidner, hvad enten der er tale om undervisere eller deltagere.

Ansatte i den juridiske oversættelsestjeneste opfordres straks fra tiltrædelsen til at deltage i et uddannelsesforløb, hvis hovedformål er at gøre dem fortrolige med tjenestens værktøjer og dens arbejdsmiljø. I løbet af de uddannelser, der indgår i dette program, og som alt efter arbejdsområde kan omfatte op til 35 timers uddannelse, udvikler de nye medarbejdere først og fremmest deres tekniske kundskaber ved at lære at anvende specifik software og applikationer, der delvis er udviklet af Domstolen selv, og ved at tilegne sig teknikker til informationsmæssig, tekstuel og terminologisk søgning blandt de mange tilgængelige ressourcer. Nye tolke får individuel og personlig støtte af erfarne kolleger, der har til opgave at hjælpe dem med at tilegne sig og beherske arbejdsmetoderne og -værktøjerne. Integrationen af nye tolke bliver ofte gjort lettere af, at nogle af dem allerede har opnået erfaring med arbejdet som praktikanter i tjenesten.

Med dette tiltag tilsigter DGM desuden at give sine nye medarbejdere et samlet kendskab til Domstolens arbejde ved f.eks. at tilskynde dem til at sætte sig ind i, hvilken rolle institutionens øvrige tjenestegrene spiller under et sagsforløb, fra der anlægges sag, til der træffes afgørelse, eller, mere specifikt for assistenter, der ikke er jurister, til at følge en uddannelse om EU-retlige tvister.

Uden for dette program og for at følge udviklingen i tjenestens tekniske miljø iværksættes der betydelige uddannelses tiltag som f.eks. i tilfælde af skift af IT-system eller udvikling af nye værktøjer, der er specifikke for de forskellige faggrupper.

Det skal fremhæves, at alle disse uddannelser udelukkende varetages af institutionens interne undervisere, hvilket gør det muligt at sikre den bedst mulige tilpasning til Domstolens arbejdsmiljø og -metoder.

Den sproglige komponent i de arbejdsområder, der vedrører flersprogethed, skal vedligeholdes og udvikles gennem hele karrieren, og interinstitutionelle sprogkurser er det vigtigste instrument, som tolkene og kontorerne for juridisk oversættelse kan disponere over for at vedligeholde og udvide deres sprogdækning. Disse sprogkurser udgør derfor en meget stor del af den uddannelsesindsats, som DGM bevilger. Konkret

svarer investeringen i dette område til ca. 75% af det samlede antal uddannelsestimer, som tjenestens medarbejdere har gennemført.

Sprogkurserne overlades til private skoler, der udvælges med jævne mellemrum efter et offentligt udbud. Der kan inden for mulighedernes grænse og alt efter tjenestens behov afholdes sprogkurser på alle de officielle EU-sprog, selv om næsten tre fjerdedele af kurserne i den juridiske oversættelsestjeneste i praksis anvendes til indlæring af et af de fem pivotsprog (tysk, engelsk, spansk, italiensk og polsk) eller fransk (voteringsproget).

Kursusformatet kan variere alt efter indholdet, som fastlægges i forhold til målfag (tolk, juristlingvist eller andet), hyppighed eller afviklingssted, og der indgår i tilbuddet om sproguddannelse en mulighed for fra et bestemt niveau at gennemføre et kursus i udlandet.

Selv om deltagelse i disse sprogkurser synes at være en nødvendig ressource, er dette tiltag ikke fyldestgørende. For at supplere kurserne på en væsentlig og konkret måde er der således i selve tjenesten blevet udviklet andre typer uddannelse, hvor der ved gennemførelsen gøres brug af tolkenes og juristlingvisternes kompetencer. Det drejer sig bl.a. om ugentlige tolkeøvelser, som er et reelt redskab til sproglig forbedring, eller workshoper i juridisk fortolkning baseret på forklarende læsning af juridiske tekster på et af de 24 officielle EU-sprog, som oftest med udgangspunkt i en nyligt indgivet anmodning om præjudiciel afgørelse, på en sådan måde, at det ved samme lejlighed er muligt at understøtte den igangværende oversættelsesproces, herunder med hensyn til kvalitet.

Disse workshops er unægteligt et sproguddannelsestiltag, men de giver ligeledes de deltagende medarbejdere mulighed for at forbedre deres juridiske viden – en viden, som tjenesten fuldt så meget bestræber sig på at styrke ved regelmæssigt at afholde konferencer og seminarer om et specifikt EU-retligt eller nationalretligt område, hvor det er nødvendigt at uddybe medarbejdernes viden, således at de kan følge med den terminologiske udvikling og fortsat sikre, at kvaliteten af oversættelse og tolkning er på et meget højt niveau.

Afviklingen af disse seminarer er så vidt muligt støttet på de kompetencer, der er tilgængelige i institutionen: Underviserne er juristlingvister, referendarer eller dommere, som er i praktik i kabinettet for et medlem af Domstolen eller Retten. I nogle tilfælde kan det dog være nødvendigt at inddrage en ekstern underviser, der ofte fra kommer

fra de videregående uddannelsesinstitutioners undervisningspersonale, særligt når seminaret omhandler en større reform af den nationale lovgivning.

Desuden kan personalet lejlighedsvis deltage i juridiske uddannelser, der udbydes af andre EU-institutioner eller eksterne organer, som f.eks. de seminarer for tolke, der hvert år afholdes i samarbejde med en række europæiske universiteter.

Ud over de uddannelser, der indgår direkte i de ovennævnte områder, som udgør kernen i de arbejdsområder, der vedrører flersprogethed, bestræber tjenestens medarbejdere sig på at forbedre deres viden inden for andre discipliner, der har interesse for tjenesten eller institutionen, som f.eks. udvikling af ledelseskompetencer, kontoruddannelser eller tilegnelse af tværgående kompetencer eller *soft skills*, såsom projektledelse eller stresshåndtering.

3.6 - Rationalisering af flersprogethed

3.6.1 - Voteringssproget

Spørgsmålet om kommunikationen mellem Domstolens medlemmer opstod allerede ved oprettelsen i 1952. Det ville have været muligt at varetage tolkning af medlemmernes møder på de daværende fire officielle sprog og ligeledes oversættelse af alle procesdokumenter til disse samme sprog. Dette rejste ikke desto mindre to problemer, nemlig dels tilstedeværelsen af tolke under voteringen, alt imens denne i overensstemmelse med artikel 35 i protokol nr. 3 vedrørende statuten for Den Europæiske Unions Domstol skal forblive hemmelig, dels en særdeles stor arbejdsbyrde i relation til tolkning og oversættelse. Domstolen besluttede derfor at afvikle sine voteringer udelukkende på ét sprog.

Dette valg har stadig i dag stor indflydelse på Domstolens organisation.

Da Domstolens medlemmer kommunikerer mundtligt og skriftligt på vateringsproget (som for nuværende er fransk), er det helt naturligt, at Domstolens tjenestegrene i praksis har gjort brugen af dette sprog almindelig udbredt i deres arbejde ⁷¹.

De tjenestemænd, som Domstolen rekrutterer, skal derfor beherske vateringsproget, og i de sjældne tilfælde, hvor Domstolen ser sig foranlediget til at rekruttere en medarbejder, som ikke opfylder denne betingelse ved tiltrædelsen, opfordres vedkommende til at deltage i intensive kurser for at bringe sine kundskaber i dette sprog op på det krævede niveau. For sprog tjenesterne er den afsmittende virkning, som vateringsproget har, endnu større, i en sådan grad, at der kræves et højt niveau af kundskaber i dette sprog, hvilket kontrolleres ved rekrutteringen af tolke og juristlingvister ⁷².

Alle udkast til afgørelser fra Domstolen og Retten affattes nemlig på vateringsproget og oversættes til de øvrige påkrævede sprog. Afgørelserne udgør den væsentligste del af den mængde tekst, som sprogkontorerne skal oversætte. Sprogkontoret for vateringsproget oversætter naturligvis ikke udkastene til afgørelser, men samtlige procesdokumenter, navnlig de bemærkninger eller skriftlige indlæg, der indgives af parterne som led i de retslige procedurer, således at retsinstansernes medlemmer kan sætte sig fuldt ud ind i disse. Da antallet og omfanget af procesdokumenter er større end antallet og omfanget af udkast til afgørelser, og da det er en betingelse for en gnidningsløs afvikling af retsforhandlingerne, at der er adgang til en oversættelse af procesdokumenterne, er der flere ansatte i det tilsvarende sprogkontor end i de andre sprogkontorer.

Selv om Direktoratet for Tolkning tilbyder en lang række forskellige sprogkombinationer, skal den enkelte tolk på samme måde være i stand til at forstå og gengive de ytringer, som et medlem af et dommerkollegium fremsætter, idet dette medlem – i øvrigt

71 | Valerius M. Ciucă, »Limba de lucru a Tribunalului Uniunii Europene – de la vernaculum, de la »limba casei«, la vehiculum, la un limbaj cudestinație universală. Alocuțiune de deschidere a Conferinței internaționale Traducerile juridice in cadrul Uniunii Europene«, i *Analele Stiintifice Ale Universitatii Alexandru Ioan Cuza Din Iasi Stiinte Juridice*, bind 63, Supliment, 2017, s. 25.

72 | Der gøres dog undertiden undtagelse, når det i forbindelse med tilføjelsen af et nyt sprog ikke med rimelighed kan forventes at få adgang til en tilstrækkeligt stor gruppe kandidater, der behersker det franske sprog. Dette var tilfældet ved de almindelige udvælgelsesprøver, der blev gennemført i anledning af udvidelserne i 2004, eller i forbindelse med ophævelsen af den irske undtagelse.

undertiden af hensyn til tolkebesparelser – ikke formulerer sig på sit modersmål, men på vateringsssproget. Desuden tolkes der under alle retsmøder til vateringsssproget, hvorved behovene hos de medlemmer, til hvis modersmål der ikke tolkes, bliver dækket.

3.6.2 - Pivotsprog (oversættelse)

De seneste udvidelser af Unionen (2004, 2007 og 2013) har været ensbetydende med en hidtil uset udfordring for forvaltningen af flersprogethed: Med 24 officielle sprog er antallet af sprogkombinationer, der er påkrævet for at varetage det retslige arbejde, steget fra 110 før 2004 ⁷³ til 552 i 2013.

Allerede før 2004 var Domstolens oversættelsestjeneste ikke længere i stand til at dække samtlige sprogkombinationer direkte. Til trods for en fast og vedvarende uddannelsesindsats var en stor del af kontorerne ikke længere rustet til at håndtere bestemte anmodninger. Arbejdsbyrden og den fuldt udnyttede kapacitet hos mange juristlingvister, der allerede oversatte fra fem eller seks sprog, samt et beskedent antal anmodninger om oversættelse fra visse komplekse sprog, var alt sammen omstændigheder, der gjorde det mindre attraktivt, endog utilrådeligt, at investere i en særdeles langvarig og vanskelig uddannelse, der henvendte sig til alle. Efter tiltrædelserne i 2004 er det blevet illusorisk at ville opretholde et system, der dækker alle sprogkombinationer ved direkte oversættelse.

I 2001 iværksatte tjenesten på et tidligt tidspunkt en sammensat ordning med oversættelse enten direkte eller via pivotsprog, idet den påtog sig på grundlag af tekniske kriterier at vælge, hvilke sprog der skulle anvendes som pivotsprog.

Sprogkontorerne prioriterer fortsat direkte oversættelse, når de nødvendige kompetencer er til rådighed, men har samtidig adgang til en oversættelse til et pivotsprog, hvis der skal oversættes tekster, der er affattet på et sprog, som hverken er et pivotsprog eller fransk. Det er i denne forbindelse vigtigt at sondre mellem oversættelse »via relæsprag« og oversættelse »via pivotsprog«: I et system med relæsprag sker oversættelsen ikke længere fra det originale sprog, men fra den første tilgængelige oversættelse til et sprog, som den person, der oversætter, har kendskab til. Et pivotsprog er derimod et sprog, der er fastlagt på forhånd, og som en tekst oversættes til fra en gruppe af sprog, der

73| Irsk var i procesreglementerne anerkendt som processprog, der kunne vælges, inden det i 2007 blev officielt EU-sprog.

ligeledes er fastlagt på forhånd, med henblik på efterfølgende oversættelse til de øvrige sprog. Hvert pivotsprog dækker derfor et begrænset antal andre sprog. Sidstnævnte løsning frembyder en række betydelige fordele:

For så vidt angår kvaliteten af oversættelserne:

- Pivotsprogets juristlingvist er fuldt ud bevidst om sit ansvar med hensyn til den anden fase af udarbejdelsen af oversættelserne i de øvrige kontorer, hvilket tilskynder ham eller hende til at være særligt omhyggelig med sin oversættelse og ikke mindst til at samarbejde med en juristlingvist, der er referenceperson, og som hører under sprogkontoret for det sprog, der pivoteres.
- Oversættelsen til pivotsproget bliver læst kritisk af de juristlingvister, der medvirker i anden fase, hvilket tilføjer en ekstra kontrol af kohærens og styrker sammenholdet mellem de juristlingvister, der er ansvarlige for den samme tekst.
- Såfremt det er nødvendigt at foretage en ændring i oversættelsen til pivotsproget, er det nemt samtidig at overføre ændringen til alle de andre oversættelser.
- Da hvert sprogkontor uden pivotsprog, såfremt det ikke er i stand til at udarbejde en direkte oversættelse fra originalen, skal garantere en oversættelse fra pivotsproget, er oversættelse ved relæsprog i anden grad (fra en oversættelse af oversættelsen til pivotsprog) udelukket.

Ordningen med oversættelse via pivotsprog gælder ikke for alle dokumenter, der er affattet på et andet sprog end et af pivotsprogene eller fransk, men for tre kategorier af dokumenter: generaladvokaternes forslag til afgørelse i de sjældne tilfælde, hvor en generaladvokat ikke allerede har affattet sit forslag på et pivotsprog; anmodninger om præjudiciel afgørelse; procesdokumenter, der indgives på et andet sprog end processproget eller et af pivotsprogene ⁷⁴.

74| Denne situation foreligger, når en medlemsstat fremsætter skriftlige bemærkninger i en præjudiciel sag eller intervenserer i et direkte søgsmål. Sprogkontoret for processproget skal i så fald levere en oversættelse. Det eneste andet kontor, der vil skulle oversætte sådanne dokumenter, er det franske sprogkontor. For at undgå, at der skal udarbejdes en oversættelse til et pivotsprog udelukkende med henblik på at udarbejde en version på processproget, er det i så fald den franske sprogversion, der anvendes som »naturligt« pivotsprog.

Hvad angår tilrettelæggelsen:

- Der er blevet etableret tættere forbindelser mellem det enkelte sprogkontor med pivotsprog og de sprogkontorer, hvis sprog skal »pivoteres«. Dette har virket befordrende for opstarten af de nye kontorer, som har kunnet regne med støtte og erfaring fra sprogkontorer med pivotsprog, og har tillige fremmet samarbejdet mellem juristlingvisterne i de nye sprogkontorer og de kolleger, der skal i gang med at oversætte fra disse kontorers sprog.
- Der kan beregnes realistiske oversættelsestider med udgangspunkt i, hvorvidt det er nødvendigt at afvente oversættelsen til pivotsproget inden opstarten af andre sprog.

Da fransk er voringssproget, skal det kontor, der oversætter dette sprog, være i stand til at levere direkte oversættelser fra alle de officielle EU-sprog.

Ved udvælgelsen af pivotsprogene støttede den juridiske oversættelsestjeneste sig på følgende kriterier:

- Med hensyn til antallet af pivotsprog blev det på daværende tidspunkt lagt til grund, at fire pivotsprog (ud over fransk, som er et »naturligt« pivotsprog) ville muliggøre en bedre fordeling af uddannelsesindsatsen med henblik på indlæring af de nye sprog og øge muligheden for at rekruttere juristlingvister i kandidatlandene, eftersom viften af sprog, der ville kunne udbydes til prøverne, ville være mere omfattende.
- Med hensyn til fastlæggelsen af disse pivotsprog blev følgende faktorer taget i betragtning:
 - graden af beherskelse af de forskellige sprog i kontorerne, dvs. antallet af juristlingvister, der varetog oversættelse fra de forskellige sprog
 - den hyppighed, hvormed et sprog blev anvendt som processprog
 - de faste generaladvokaters sprog, eftersom det kunne forventes, at mange forslag til afgørelse ville blive affattet på disse sprog, modsat de sprog, der blev anvendt af de generaladvokater, der bestred stillinger omfattet af rotation mellem medlemsstaterne
 - de forskellige kontorers stabilitet (rekrutteringsvanskeligheder, rotationsgrad, grad af kontrol med arbejdsbyrden).

Disse kriterier førte i første omgang til valget af tysk, engelsk, spansk og italiensk. Det viste sig nemlig, at disse sprog i reglen var de bedst beherskede sprog i kontorerne, og at det antal sider, der blev modtaget på disse sprog og på fransk, udgjorde mere end 90% af det samlede antal sider, der skulle oversættes.

Flere faktorer blev taget i betragtning ved vedtagelsen af en fordeling af de sprog, som det enkelte pivotkontor skulle pivotere:

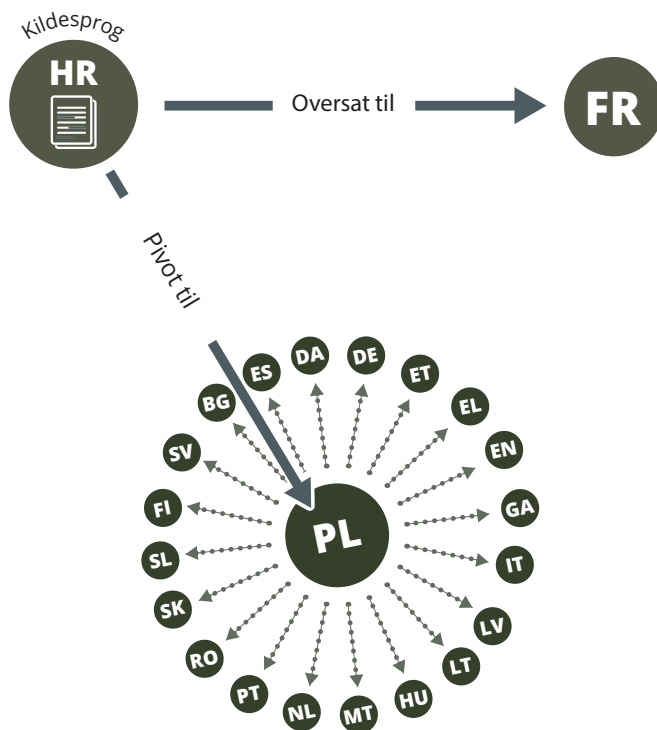
- en rimelig fordeling af den indsats, der skulle kræves af det enkelte pivotkontor
- graden af beherskelse i de forskellige sprogkontorer med pivotsprog hvad angår de nye sprog eller sprog, der er beslægtet med disse, eftersom f.eks. beherskelse af finsk er en stor fordel for tilegnelsen af estisk, ligesom beherskelse af tjekkisk er en fordel for tilegnelse af slovakisk
- kulturelle eller sproglige relationer mellem medlemsstaterne (gamle som nye); f.eks. har et slovensktalende mindretal i Italien gjort det muligt at lægge til grund, at der kan findes eksterne samarbejdspartnere, som er i stand til at oversætte til italiensk.

I betragtning af dels tilføjelsen af flere officielle sprog efter 2004 (bulgarsk, irsk, kroatisk og rumænsk), dels oprettelsen ved Lissabontraktaten af en sjette fast stilling som generaladvokat, der er forbeholdt Polen, blev det med virkning fra den 1. oktober 2019 besluttet at tilføje polsk som et femte pivotsprog. Siden da har det polske sprogkontor varetaget pivoteringen af tjekkisk, kroatisk og slovakisk. Dette giver flere fordele:

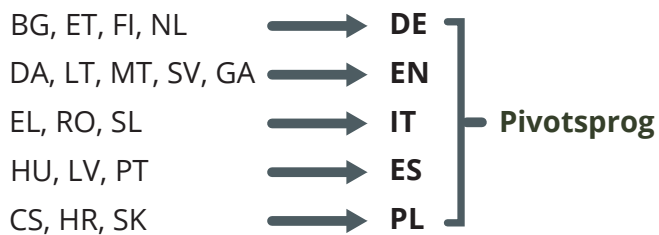
- Den faste polske generaladvokat kan, hvis han eller hun ønsker det, affatte sit forslag til afgørelse på sit modersmål, uden at dette medfører yderligere oversættelsestid.
- Hvert af de øvrige sprogkontorer med pivotsprog er således blevet fritaget for ansvaret for et pivotsprog (det tyske sprogkontor er fritaget for polsk, det engelske sprogkontor for tjekkisk, det italienske sprogkontor for slovakisk og det spanske sprogkontor for kroatisk).

Denne udvikling har naturligvis krævet en betydelig investering i uddannelse, da det polske sprogkontor har skullet lære at dække de sprog, som det fremover skulle pivotere, og alle de andre sprogkontorer har skullet beherske polsk. Denne udvikling er blevet ledsaget af sproguddannelser, herunder sprogophold i udlandet og afholdelse af adskillige workshopper i juridisk læsning og seminarer.

Oversættelse via pivotsprog

Udgangssprog

3.6.3 - »Relæ«-sprog og »retur«-sprog (tolkning)

Under retsmødet gengiver tolkene den afsluttende del af forslag til afgørelse, der er affattet på det sprog, som generaladvokaten har valgt, på fransk og på processproget, mens domskonklusioner kun gengives på fransk. I praksis er det mere et spørgsmål om »læsning« end om tolkning, da det antages, at dokumenterne teoretisk set allerede foreligger i de pågældende sprogversioner.

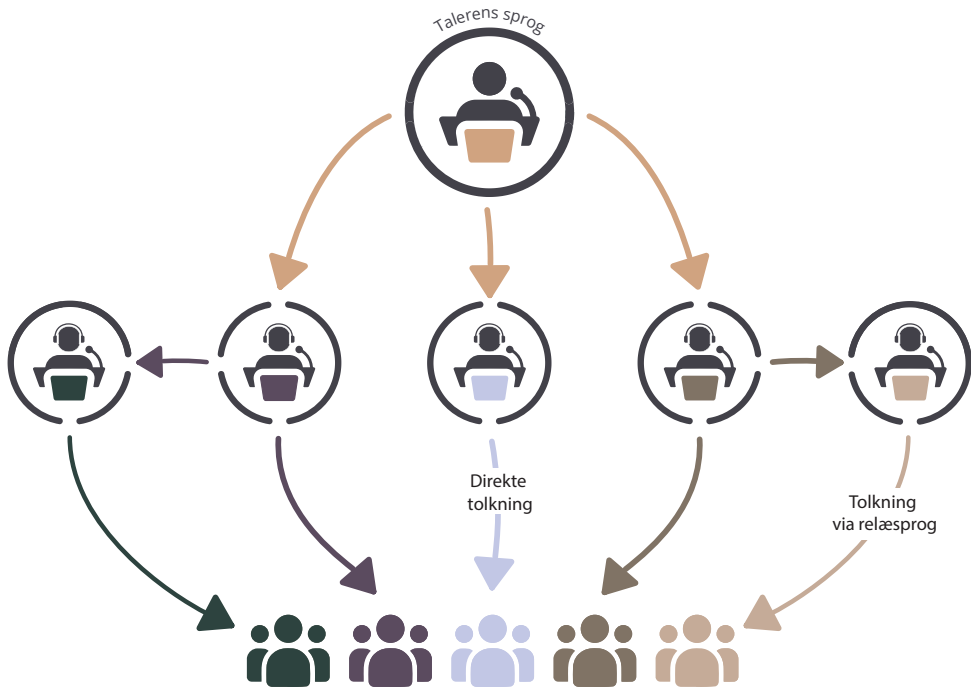
Når det derimod gælder de mundtlige indlæg, varetages der, som anført ovenfor, under alle retsmøderne tolkning til fransk og, alt efter behov, til de øvrige sprog. Under en mundtlig forhandling kan der opstå behov for at tolke til en hvilken som helst af de 552 sprogkombinationer. Med 70 tolke og til trods for supplerende kapacitet fra en stor gruppe freelancere er det illusorisk at ville dække hver enkelt af disse sprogkombinationer direkte. Ligesom med oversættelse har det været nødvendigt at foretage tilpasninger for ikke desto mindre altid at sikre, at der kan tolkes, selv inden for de mindre almindelige kombinationer. Der er blevet indført to hovedstrategier.

Den første strategi består i at lade en tolk, der i virkeligheden taler kildesproget, tolke til målsproget. I princippet varetager den enkelte tolk kun tolkning til sit modersmål. Nogle tolke behersker imidlertid et andet sprog så godt, at de kan tolke til det som aktivt sprog, som om der var tale om deres modersmål: f.eks. en tjekkisk tolk, der tolker fra tjekkisk til engelsk. Dette er, hvad der benævnes »returtolkning«.

Den anden strategi består i at lade kabinerne fungere som »relæer«. Der er i så fald tale om, at tolkene i bestemte kabiner tolker direkte, ikke fra talerens sprog, men med udgangspunkt i en tolkning, som en kollega, der kan tolke direkte til sit eget sprog, foretager i en anden sprogkabine. F.eks. hvis en italiensk tolk er i stand til at tolke direkte fra tjekkisk, og andre kabiner således kan lytte til tolkningen på italiensk og med udgangspunkt heri tolke til deres eget sprog.

Disse to strategier, dvs. »retur«-tolkning og »relæ«-tolkning, kan også kombineres. Hvis der tages udgangspunkt i de netop anførte eksempler, kunne det tænkes, at det, som en tjekkisk taler fremfører, dels tolkes »retur« til engelsk af en landsmand, dels gengives af en italiensk tolk, mens de andre kabiner, afhængigt af sprogdækning og tilgængelighed, varetager relætolkning enten fra gengivelsen på italiensk eller fra »retur«-tolkningen til engelsk. Dette er naturligvis ikke noget, der kan improviseres, og der kræves en omhyggelig forudgående tilrettelæggelse, både for at fastlægge kabinettilknytningen på en hensigtsmæssig måde og for at påse, at den enkelte tolk ved præcis, hvad hans eller hendes rolle er, herunder i hvilket omfang andre kabiner varetager relætolkning med udgangspunkt i den tolkning, han eller hun foretager.

Direkte tolkning eller relætolkning

Smidighed under tolkningen for deltagere i mundtlige forhandlinger

I en fuldstændig flersproget tolkeordning kan alle de officielle sprog blive talt, og der varetages tolkning til samtlige disse sprog: Der er i så fald tale om en symmetrisk ordning, som for så vidt gælder de 24 officielle sprog svarer til i alt 552 sprogkombinationer. I praksis er der sjældent behov for denne fulde sprogdækning, undtagen i forbindelse med bestemte sager, såsom udtalelsessager som omhandlet i artikel 218, stk. 11, TEUF, hvor der tilbydes tolkning til samtlige sprog.

Det, som tolketjenesten i praksis varetager, er en »a la carte«-ordning. Det enkelte medlem af retsinstansen og den enkelte part udtrykker sig på et sprog efter eget valg, og deres ytringer tolkes til det sprog, som hver enkelt af de øvrige deltagere i retsmødet taler. Denne ordning kan tilpasses efter de faktiske behov: Visse deltagere i et retsmøde ønsker i nogle tilfælde at udtrykke sig på deres modersmål, men accepterer at lytte til originalen eller til gengivelsen på et andet sprog; i andre tilfælde accepterer de at udtrykke sig og lytte på et fremmedsprog. Der er i så fald tale om en asymmetrisk ordning. En sådan fleksibilitet gør det muligt at reducere antallet af sprog, der kræver tolkning.

Det er således ikke altid, at medlemmerne af retsinstanserne under de mundtlige forhandlinger anmoder om at kunne følge drøftelserne og udtrykke sig på deres modersmål, selv om de har ret til det, og det er materielt muligt. Dommerne og generaladvokaterne behersker alle flere sprog, herunder fransk, og accepterer om nødvendigt at gøre brug af sprog, der er fælles for eller forstås af de øvrige medlemmer og deltagere i retsmødet, eller en væsentlig del af disse. Tolketjenesten tager kontakt til hvert nyt medlem, så snart han eller hun tiltræder sit embede, for at fastlægge, hvilke sprog han eller hun vil kunne bruge, og på hvilken måde samt under hvilke omstændigheder han eller hun vil acceptere at gøre brug af dem. Derefter planlægger Kontoret for Retsemøder og Ressourcer under tolketjenesten i detaljer enhver tilknytning af tolke til retsmøderne.

Omvendt forekommer det, at visse parter eller deres repræsentanter undtagelsesvis anmoder om og får tilladelse til at afgive mundtligt indlæg på et andet sprog end processproget. Denne mulighed gives kun i præjudicielle sager ⁷⁵.

75| Jf. punkt 62-64 i Praktiske anvisninger til parterne vedrørende sager for Domstolen (EUT 2020, L 421, s. 1).

3.6.4 - Oversættelsesbesparelser

Oversættelses- og tolkeaktiviteterne udgør en væsentlig omkostning (*jf. kapitel 5*). Det er imidlertid ikke nødvendigt at foretage en præcis ansættelse af denne omkostning, før der kan træffes foranstaltninger med henblik på en rimelig tilpasning af flersprogetheden, således at den finansielle byrde i relation dertil kan holdes inden for Unionens budget.

Den første rimelige tilpasning bestod i, at Domstolen allerede i 1952 valgte et voteringssprog. Dette valg gjorde det muligt at undgå, at procesdokumenter, der hverken forkyndes for medlemsstaterne, offentliggøres eller på anden måde udbredes, skal oversættes til alle de officielle sprog, bortset fra hovedsageligt anmodninger om præjudiciel afgørelse. Dette valg betyder også, at det ikke længere er nødvendigt at sørge for tolkning under de mange møder, der afholdes i dommerkollegierne, hvilket samtidig styrker voteringsens hemmelige karakter. Til gengæld for denne meget betydelige besparelse ⁷⁶ skal hvert enkelt af retsinstansernes medlemmer være i stand til både mundtligt og skriftligt at arbejde på det fælles sprog, der er valgt, og som benævnes voteringssproget.

Efterhånden som der kom nye sprog til, og antallet og kompleksiteten af sagerne samtidig voksede, steg antallet af sider, der skulle oversættes. Institutionen følte behov for – og greb muligheden for – at nedsætte oversættelsesbyrden, uden at det gjorde indgreb i borgernes rettigheder eller i det væsentlige gik ud over den flersprogede tilgængelighed af dens retspraksis.

Nogle af disse besparelser har udviklet sig ud fra, hvad der har været fornuftigt og hensigtsmæssigt i praksis, f.eks. oversættelsestjenestens praksis med at undlade at oversætte visse dele af forelæggelsesafgørelserne og erstatte dem med anmærkningen »udelades« eller tilsvarende anmærkning sammen med en kortfattet angivelse af karakteren af den udeladte tekst, f.eks. visse betragtninger, der indgår i en forelæggelsesafgørelse, men som vedrører spørgsmål om formaliteten i henhold til national ret uden nogen forbindelse til selve den præjudicielle anmodning. Dette gælder ligeledes valget om at undlade at lade omfangsrige bilag til indlæg oversætte systematisk, men alene såfremt og i det omfang behovet for en oversættelse består til trods for udarbejdelse af en neural oversættelse og rådførelse med en juristlingvist, som behersker kildesproget. Beslutningen om at oversætte via et pivotsprog (*jf. punkt 3.6.2*) inden for mange

76 | Denne besparelse udgjorde ca. 2 000 000 siders oversættelse pr. år.

sprogkombinationer gør det ligeledes muligt at gennemføre besparelser med hensyn til såvel uddannelse som antal tjenestemænd. De øvrige besparelser er ikke desto mindre resultatet af formelle beslutninger, som institutionen har truffet efter lige så modne overvejelser.

F.eks. blev det allerede i 1994 besluttet, at retsmøderapporterne ikke længere skulle offentliggøres i *Samling af Afgørelser*, hvilket betød, at de nu alene skulle oversættes til processproget med henblik på forkyndelse for parterne. Sagens baggrund og parternes argumenter blev i tilstrækkelig grad beskrevet i selve afgørelserne, uden at det i praksis var absolut nødvendigt at offentliggøre disse oplysninger i deres helhed via retsmøderapporterne.

Der er siden 2004 gradvist blevet gennemført andre modige besparelsesforanstaltninger med støtte fra retsinstanser. Institutionens oversættelsesbehov har gennem flere år kunnet begrænses og stabiliseres som følge af, at Domstolen har vedtaget forskellige organisatoriske foranstaltninger, som har haft en direkte indvirkning på disse behov.

Der var i første omgang tale om, at der, i 2004 for Domstolens vedkommende og i 2005 for Rettens vedkommende, blev indført selektiv offentliggørelse af retspraksis. Det var herefter ikke længere alle afgørelser afsagt af retsinstanser, der uden undtagelse skulle offentliggøres i *Samling af Afgørelser* og dermed oversættes til alle sprogene, men alene afgørelser, hvis juridiske rækkevidde fuldt ud begrundede dette. Denne praksis blev udvidet og intensiveret i 2011, samtidig med at muligheden for at offentliggøre visse af Rettens afgørelser i uddrag blev indført. Det er i øjeblikket Domstolens praksis at undlade at offentliggøre afgørelser afsagt af afdelinger med tre eller fem dommere, der træffer afgørelse i direkte søgsmål eller i appelsager, medmindre der forud for disse afgørelser indgår et forslag til afgørelse. Ved Retten offentliggøres domme afsagt af den store afdeling og af afdelingerne med fem dommere i *Samling af Afgørelser*, medmindre andet bestemmes af dommerkollegiet. Det besluttes fra sag til sag af dommerkollegiet, om domme afsagt af afdelinger med tre dommere skal offentliggøres. Hvad angår domme afsagt af Retten, der træffer afgørelse som en enkelt dommer, og kendelser af retlig karakter offentliggøres disse ikke i *Samling af Afgørelser*, medmindre andet bestemmes. De oversættelsesbesparelser, der opnås ved den selektive offentliggørelse af afgørelser, var i 2021 på mere end 494 000 sider og 375 000 sider i 2022.

I 2004 blev Domstolens procesreglement ligeledes ændret for at gøre det muligt at sammenfatte afgørelser om præjudicielle forelæggelser, som er særligt lange ⁷⁷. I kombination med ovennævnte praksis med anvendelse af anmærkningen udelades har udarbejdelsen af sammendrag muliggjort en besparelse, der i 2022 var på mere end 153 000 siders oversættelse.

I 2011 blev der truffet meget omfattende foranstaltninger med henblik på oversættelsesbesparelser. Udvidelsen af den selektive offentliggørelse og offentliggørelsen i uddrag er allerede blevet nævnt. Institutionen har imidlertid sideløbende hermed besluttet at sætte en ramme for længden af generaladvokaternes forslag til afgørelse og bestræbe sig på at begrænse den gennemsnitlige længde af disse til 40 sider, undtagen i de tilfælde, hvor disse forslag indgår i en appelsag. For så vidt som forslag til afgørelse oversættes til alle de officielle sprog, har denne yderligere foranstaltning gjort det muligt at reducere oversættelsesmængden betydeligt.

Domstolen ophørte endvidere med at udarbejde retsmøderapporter i forbindelse med reformen af procesreglementet i 2012, mens Retten besluttede at reducere længden af sine rapporter, hvilket gjorde det muligt at reducere antal sider, der skal oversættes, med, hvad der i 2022 svarede til mere end 10 000 sider.

Retsinstanser har ligeledes i de praktiske anvisninger til parterne fastsat begrænsninger for skriftlige indlægs længde. F.eks. er skriftlige indlæg under retsforhandlingernes skriftlige del i forbindelse med præjudicielle forelæggelser almindeligvis begrænset til 20 sider. For så vidt angår interventioner i direkte søgsmål og appelsager skal indlæg være kortere end det indlæg, som den part, der støttes, har indgivet, og bør ikke overstige 10 sider ⁷⁸. Retten har ligeledes fastsat maksimumslængder alt efter, hvilken type indlæg og hvilken procedure der er tale om ⁷⁹.

Der er gradvist blevet iværksat andre besparelsesforanstaltninger. Mekanismen med forudgående bevilling af appel, der blev indført i 2019, har gjort det muligt at undgå at

77| Artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement. I praksis søger oversættelsetjenesten i videst muligt omfang at sammenfatte anmodninger om præjudiciel afgørelse, der er på 15 sider eller derover.

78| Praktiske anvisninger til parterne vedrørende sager for Domstolen (EUT 2020, L 42 I, s. 1).

79| Punkt 105 i Praktiske gennemførelsesbestemmelser til Rettens procesreglement af 20.5.2015 (EUT 2015, L 152, s. 1), som ændret den 13.7.2016 (EUT 2016, L 217, s. 78) og den 17.10.2018 (EUT 2018, L 294, s. 23, berigtiget i EUT 2018, L 296, s. 40).

behandle 39 appeller i 2022. Selv om anmodningen om bevilling og kendelsen herom skal oversættes til henholdsvis fransk og processproget, blev nettobesparelsen som følge af, at det ikke længere er nødvendigt at oversætte procesdokumenter og afgørelser om afvisning af appel, anslået at udgøre mere end 22 000 sider. Endvidere har præsidenten for Domstolens kabinet, Domstolens justitssekretær, Direktoratet for Forskning og Dokumentation og Direktoratet for Flersprogethed styrket deres samarbejde for hurtigt at kunne identificere de anmodninger om præjudiciel afgørelse, som vil kunne afsluttes hurtigt ved en begrundet kendelse som omhandlet i artikel 53, stk. 2, i Domstolens procesreglement (åbenlyst afvisningsgrundlag) eller artikel 99 heri (identisk spørgsmål eller spørgsmål, hvis besvarelse klart kan udledes af retspraksis), hvilket gør det muligt at undgå oversættelse til alle andre sprog end fransk. Dette styrkede samarbejde bidrager til en god forvaltning og til styring af arbejdsbyrden i Direktoratet for Flersprogethed, selv om det er vanskeligt at beregne den reelle besparelse.

For fuldstændighedens skyld skal nævnes de betydelige besparelser, som iværksættelsen af moderne og effektive arbejdsmetoder har medført (*jf. punkt 4.3*), såsom uddannelse og terminologi, der sætter juristlingvisten i stand til at nå de rigtige konklusioner hurtigere, udsendelse i freelance, som ofte giver oversættelser til en billig pris, selv om de stadig skal revideres, eller IT, herunder særligt oversættelsesværktøjer, som bidrager til store tidsbesparelser.

Disse foranstaltninger, som retsinstanser har vedtaget i en vanskelig budgetmæssig situation, der er præget af nedskæringer i de interne ressourcer i sprog tjenesterne og særligt i oversættelsestjenesten ⁸⁰, er absolut nødvendige for, at de tre hovedmål for direktoraterne for juridisk oversættelse kan opfyldes: ledsage retsforhandlingerne uden at forsinke dem, sikre hurtig udbredelse og offentliggørelse af retspraksis og opretholde et højt kvalitetsniveau af ydelserne.

3.6.5 - Flersprogethedens andel i sagsbehandlingstiden

Der argumenteres undertiden for, at oversættelsesprocessen har stor indflydelse på sagsbehandlingstiden ved Domstolen og Retten. Forholder det sig reelt således? Ved første øjekast virker en sådan argumentation plausibel, da det synes at være en stor udfordring

80| I perioden fra 2012 til 2021, når bortses fra stillingerne i oversættelsesenhederne for kroatisk og irsk, for hvilke sprog dækningen var ny, mistede oversættelsestjenesten 69 budgetmæssige stillinger, og tolketjenesten 4 stillinger. Arbejdsbyrden, som institutionen ikke er herre over, har imidlertid været støt stigende.

at sikre, at alle de sprogversioner, der er nødvendige for sagsbehandlingen, er til rådighed. Den holder imidlertid ikke ved en nærmere efterprøvelse. For at beregne den tid, med hvilken sagsbehandlingstiden forlænges alene på grund af oversættelsesprocessen, skal nemlig fratrækkes den tid, der er afsat til alle de nødvendige faser af sagsbehandlingen, som afvikles sideløbende med oversættelsesprocessen.

Retsforhandlingernes skriftlige del

Så snart et indledende processkrift indgives til en af de to retsinstanser i forbindelse med et direkte søgsmål eller en appelsag, sættes oversættelsesprocessen i gang. Stævningen eller appelskriftet forkyndes for parterne, samtidig med at den sendes til oversættelsestjenesten, idet forkyndelsen udløser den processuelle frist for indgivelse af svarskrift; derefter gælder der, efter omstændighederne, yderligere frister for indgivelse af eventuelle replikker og duplikker. Imens skrider oversættelsesprocessen pænt frem. Den indvirkning, som oversættelsen af processkrifter har på sagsbehandlingstiden, er således for direkte søgsmål og appelsager begrænset til den tid, der forløber fra indgivelsen af det sidste indlæg, hvorved retsforhandlingernes skriftlige del afsluttes, til tilrådighedsstillelsen af den franske oversættelse af dette indlæg, da det er fra dette øjeblik, at den refererende dommer har en fuldstændig sagsmappe, som han eller hun kan arbejde på med fuldt overblik over parternes skriftlige argumentation. Nogle vil med rette hævde, at der allerede kan arbejdes på en sag, inden det sidste indlæg foreligger på voteringssproget ⁸¹, om end det så ikke sker under de mest optimale betingelser.

Det samme gør sig gældende i præjudicielle sager med det forbehold, at anmodningen om præjudiciel afgørelse ikke blot skal forkyndes for parterne, men også for medlemsstaterne, vel at mærke på disses eget sprog (den sædvanlige frist for oversættelse er 20 hverdage), idet fristerne for indgivelse af skriftlige bemærkninger naturligvis først løber fra forkyndelsesdatoen. Denne tid kommer – udelukkende i præjudicielle sager – oven i den tid, der går til oversættelse af det sidste indlæg.

81 | Ved tidligt i forløbet at stille en neural maskinoversættelse til rådighed ville det allerede blive muligt at vurdere sagens kompleksitet bedre, indlede enkelte undersøgelser, endog træffe foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse, såsom en beslutning om at begrænse sig til en enkelt udveksling af skriftlige indlæg.

Retsforhandlingernes mundtlige del

Oven i denne tid til forvaltning af flersprogethed i den skriftlige fase kommer:

- For Rettens vedkommende den tid, der kræves for at oversætte retsmøderapporten, som affattes på voteringsproget, til processproget (Domstolen udarbejder ikke længere retsmøderapporter). Det forholder sig ikke desto mindre således, at den tid, der går til oversættelse af retsmøderapporten, ikke er den eneste faktor ved fastsættelsen af datoen for retsmødet, da der skal tages hensyn ikke blot til en rimelig forberedelsestid for parterne efter forkyndelsen af rapporten, men ligeledes til bl.a. tilgængeligheden af retsmødelokaler og den ønskede tolkekonfiguration. Hidtil har det altid været muligt at sørge for tolkning til planlagte retsmøder, selv om det har betydet, at der skulle gøres brug af eksterne tjenesteudbydere, og intet retsmøde er nogensinde blevet udsat på grund af tolkning.
- For sager ved Domstolen, hvor der indgår forslag til afgørelse, den tid, der kræves for at oversætte de af generaladvokaternes forslag til afgørelse, som ikke allerede er affattet på voteringsproget, til dette sprog.

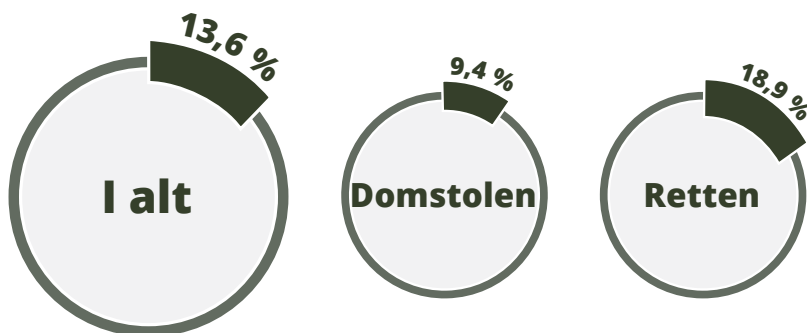
Hvad angår den mundtlige forhandling som sådan har tolkningen, da den foregår simultant, naturligvis ingen indvirkning på sagsbehandlingstiden.

Voteringsdelen

Endelig skal der tages hensyn til den tid, der kræves for at oversætte selve afgørelsen til processproget. Oversættelsen påbegyndes imidlertid allerede inden, at udkastet til afgørelse, som affattes på fransk, er færdiggjort: I varierende omfang ved Domstolen henholdsvis ved Retten indgår der nemlig en enhed, som læser dommene, og som dels sikrer, at udkastet gennemses af fransktalende jurister, der bestræber sig på at forbedre (og standardisere) den sproglige og juridiske formulering heraf, dels varetager korrekturlæsning af udkast til afgørelser. Den tid, der forløber udelukkende som følge af oversættelsesprocessen, skal logisk set nedsættes med den tid, der går til færdiggørelsen af den »originale« version. Det forekommer endda undertiden, at disse handlinger afsluttes på et tidspunkt, der ligger senere end det tidspunkt, oversættelsen kunne have været leveret på, hvilket indebærer en mekanisk udsættelse af oversættelsesfristen.

Den detaljerede analyse, som de to justitskontorer selv har foretaget af alle de opgaver og processer, der er forbundet med at afsige en dom eller underskrive en kendelse, viser, at den tid, der går til oversættelsesprocessen alene, svarede i 2022 til 13,6% af den samlede sagsbehandlingstid ⁸².

Oversættelsens andel af retssagens varighed

Dette er den faktiske tidsmæssige betydning af flersprogethed i forbindelse med de sager, der afvikles ved Unionens to retsinstanser. Disse tal ligger langt fra nogle af de mindre velunderrettede tal, der er blevet fremsat i pressen eller af de politiske beslutningstagere.

82| 9,4% ved Domstolen. Ved Retten steg dette tal fra 14,1% i 2021 til 18,9% i 2022, fordi et antal sager blev afsluttet uden afholdelse af retsmøde, hvilket således reducerede den samlede sagsbehandlingstid.

4. - Oversættelse og tolkning: strategier, metoder og værktøjer

Såvel juristlingvister som tolke vedbliver i det store og hele med at yde de samme tjenester, som de altid har ydet: juridisk oversættelse og tolkning. Naturligvis varetager de i dag mange andre opgaver, fra udarbejdelse af sammendrag af anmodninger om præjudiciel afgørelse over uddannelse til repræsentation af tjenesten. Kernen i deres aktivitet er dog stadig den samme.

For at sikre, at disse overordentlig vigtige opgaver udføres på et meget højt kvalitetsniveau, gør juristlingvister og tolke brug af specifikke metoder og strategier, dvs. af en vel gennemtænkt håndtering, både individuelt og kollektivt, af de udfordringer, der er særegne for den flersprogethed, der kendetegner Domstolen.

Desuden får de i stigende grad hjælp af IT-værktøjer, som det er nødvendigt at beherske for at integrere bidraget herfra uden tab af kvalitet, navnlig med hensyn til nøjagtighed og pålidelighed.

4.1 - Juridisk oversættelse

Juristlingvisten indtager en nøglestilling i forbindelse med oversættelsesarbejdet. Han eller hun udfører en kompleks og teknisk opgave, der er underlagt bindende tidsfrister, men også hyppige uforudsete omstændigheder. Juristlingvistens indsats er et led i en produktionskæde, der fortjener ære og respekt, og som er resultatet af en kollektiv og individuel håndtering af oversættelsesopgaverne, der sætter ham eller hende i stand til at imødegå følgende daglige udfordring: at kombinere et meget højt kvalitetsniveau og et ligeledes højt effektivitetsniveau under iagttagelse af tidsfristerne.

Til hver enkelt oversættelsesopgave svarer i virkeligheden en effektivitetens koreografi, som ikke kan adskilles fra den forudgående organisatoriske og tekniske forberedelse af arbejdet, som de tværgående kontorer og ledelsen varetager.

Denne organisatoriske forberedelse har del i en fremgangsmåde, der i det pågældende sprogkontor kræver, at kapaciteten og behovene forvaltes omhyggeligt, hvilket nødvendiggør ledelsesmæssige valg, der selv indgår i en ressource- og kvalitetsstyringsstrategi på generaldirektoratsniveau.

Inden en oversættelse tildeles en juristlingvist, foretager chefen for hver oversættelsesenhed eller dennes stedfortræder således en række valg med udgangspunkt i de tilgængelige

oplysninger fra justitskontorerne og fra medlemmernes kabinetter, og således som de tværgående kontorer og især den centrale planlægningsafdeling (Kontoret for Planlægning og Ekstern Oversættelse), som indkoder alle disse oplysninger i databasen til opfølgning på oversættelser, har ordnet disse oplysninger.

Så snart et dokument indgår, melder sig for det første spørgsmålet om, hvor lang tid det vil tage at oversætte det. Dokumenter med en bindende tidsfrist vil straks blive tildelt til en juristlingvist eller, hvis dokumenterne ikke er fortrolige, til en freelancer. Det forekommer, at visse tekster kan ikke tildeles med det samme, på grund af kapacitetsbegrænsninger enten i almindelighed eller for det pågældende kildesprog. Disse tekster indgår i så fald i en kø og behandles hurtigst muligt derefter. Beslutningen om, hvilke tekster der under sådanne omstændigheder skal sættes i kø, afhænger af deres relative betydning. F.eks. vil domme og forslag til afgørelse i sager, hvor processproget er sproget i det pågældende sprogkontor, altid have forrang. Herefter følger sager, der er fordelt til de største dommerkollegier, begyndende med Domstolens Store Afdeling, og sager, der frembyder en særlig interesse for en medlemsstat med det pågældende sprog, hvilket f.eks. følger af intervention eller indgivelse af indlæg eller ganske enkelt af den nationale mediedækning.

Samtidig melder sig et andet spørgsmål: Hvilke oversættelsesressourcer skal der afsættes til det pågældende dokument? Dette vedrører for det første beslutningen om, hvem der skal oversætte: en meget erfaren juristlingvist, en juristlingvist eller freelancer, der er specialiseret inden for et område, en juristlingvist, der er under oplæring, osv. Det enkelte kontor fremmer naturligvis juristlingvisternes og freelancernes selvstændighed. Det er dog ofte nødvendigt at foretage kvalitetskontrol af de vigtigste, mest vanskelige eller mest følsomme dokumenter, særligt når processproget i den pågældende sag er sprogkontorets eget sprog. Denne kontrol tager oftest form af revision eller gennemsyn, der foretages af en ligestillet eller af kontorchefen selv, som fastholder det overordnede kvalitetsniveau for hver enkelt juristlingvist og for kontoret som helhed. En kontorchef kan naturligvis ikke se alt igennem: Han eller hun er først og fremmest en leder, men en leder, der er ansvarlig for den overordnede kvalitet og for evalueringen af hver enkelt medarbejder.

Strategien vedrører for det andet, at juristlingvisten, idet denne står for den centrale del af processen, ved tildelingen af en oversættelsesopgave må tilrettelægge sit personlige arbejde under hensyn til antal anmodninger og hans eller hendes arbejdskapacitet. Hver juristlingvist forvalter nemlig en portefølje af oversættelser og sørger for, at alle tidsfrister til trods for uforudsete omstændigheder overholdes. Der kræves en konstant

tilpasning af de enkelte prioriteringer i forhold til den enkelte teksts sværhedsgrad, dens sprog, dens længde, den tid, der skal afsættes til opgaven, og tidsfristerne. Endvidere kan der til enhver tid blive tilføjet tekster til juristlingvistens portefølje, og vedkommende skal i så fald integrere disse i sin individuelle håndtering. Selv om den kollektive håndtering på kontorniveau i et vist omfang gør det muligt at sørge for en ligelig fordeling af lange tekster (forslag til afgørelse, domme, bemærkninger osv.) til juristlingvisterne, er sidstnævnte ikke derved sikret mod uforudsete omstændigheder, der kræver sådanne tilpasninger.

De vigtigste årsager til, at juristlingvisterne må tilpasse deres individuelle håndtering, er:

- anmodninger om præjudiciel afgørelse, i forbindelse med hvilke der skal foretages forudgående behandling, udarbejdes sammendrag eller oversættelse fra et andet sprog; sådanne anmodninger er undertiden ledsaget af en anmodning om fremskyndet procedure eller om anvendelse af den præjudicielle hasteprocedure
- hasteopgaver af forskellig art: kendelser, spørgsmål til parterne og svar, administrative hasteopgaver osv.
- ændringer, som tekstens ophavsmand fremkommer med under oversættelsesarbejdet; sådanne ændringer er almindelige og skyldes bl.a. spørgsmål eller kommentarer fra juristlingvisterne, men ændringernes antal og omfang kræver i nogle tilfælde større og ofte uopsættelige tilpasninger
- tekster, hvis kompleksitetsgrad i løbet af oversættelsesarbejdet viser sig at være højere end forventet
- en kollega, der pludselig bliver syg eller har tjenestefri, og fra hvem der i så fald skal overtages visse opgaver
- usikkerhed vedrørende omfanget af øvrige planlagte opgaver; det forekommer, at en dom omfatter betydeligt flere sider, end det var forudset, eller at den skal afsiges samtidig med en anden dom, som ikke oprindeligt var berammet til samme tidsfrist, og som pludselig viser sig at være uopsættelig; det forekommer f.eks. også, at oversættelstjenesten anmodes om så vidt muligt at overholde den samme frist for alle svarene på de spørgsmål, der stilles i en sag, uanset hvilket sprog svarene er affattet på, og selv om ingen endnu kender antallet eller længden af disse.

En vis tilstrømning af uforudsete opgaver er helt normalt og udgår fra en sund og dynamisk forvaltning på institutionsniveau. Institutionen er imidlertid også bevidst om, at uforudsete opgaver så vidt muligt bør undgås, da de hæmmer juristlingvisternes produktivitet. De bevirker, at juristlingvisten må forlade den igangværende oversættelsesmappe og lukke alle arbejdsvinduer for at tage sig af hasteopgaven. Først når hasteopgaven er løst, kan juristlingvisten på ny åbne den mappe, som denne havde forladt, og alle dokumentfilerne, komme til sig selv igen og genvinde koncentrationen. Hasteopgaverne nødvendiggør undertiden, at mindre uopsættelige tidsfrister må udsættes på stribe til fordel for de hastende dokumenter, især i det franske sprogkontor, som i særlig grad er eksponeret for uopsættelige situationer.

4.1.1 - Juristlingvistens arbejde med sin oversættelse

Det er meget vigtigt, at juristlingvisten, inden oversættelsen i egentlig forstand påbegyndes, identificerer og fremskaffer alle relevante referencedokumenter. Juridisk oversættelse, særligt ved Domstolen, er nemlig ikke fri oversættelse: De regelfastsættende retsakter, den retspraksis eller de processkrifter, som der henvises til direkte eller indirekte, skal gengives pinlig nøjagtigt. Det samme gælder for den anvendte terminologi: Det er ved valget af terminologi nødvendigt på én gang at respektere kildeteksten og tidligere oversættelser af de anvendte begreber og at trække på de databaser og den terminologi, som generationer af oversættere og juristlingvister har opbygget gennem årene.

Referencedokumenterne består hovedsageligt af:

- processkrifter, der er indgivet i samme sag eller i en forenet eller konneks sag
- regelfastsættende, EU-retlige retsakter, der er anført i sagen, eller som på anden måde er relevante
- praksis fra Domstolen og fra Retten, der er anført i sagen, eller som på anden måde er relevant
- eventuelle nationale lovgivningsmæssige eller regelfastsættende retsakter, der er relevante, og eventuel relevant national retspraksis (disse retsakter foreligger på det nationale sprog, men undertiden også på andre sprog)
- eventuelle relevante internationale konventioner
- relevant terminologi.

Så snart juristlingvisten har anskaffet referencematerialet, er det op til ham eller hende at udnytte det. Det gælder om at studere de relevante dele af de indsamlede dokumenter, således at vedkommende kan opnå en god forståelse af sagens retlige sammenhæng og danne sig et indtryk af referencevokabularet.

I dag er denne proces i høj grad gjort lettere takket være en kombination af IT-værktøjer og metoderelaterede værktøjer, navnlig for så vidt angår dokumentation og terminologi.

De oversættelsesspecifikke IT-værktøjer vil blive behandlet i forbindelse med selve den juridiske oversættelse; terminologien vil ligeledes blive behandlet nedenfor, men i forbindelse med både juridisk oversættelse og tolkning, idet begge disse aktiviteter er afhængige af en effektiv terminologi (*jf. punkt 4.3*).

De 15 gyldne oversættelsesregler

for juristlingvister

1. Vær opmærksom på, at juristlingvisten har del i det retslige arbejde.
2. Træf alle nødvendige foranstaltninger for at bevare fortroligheden.
3. Betragt hver oversættelse som et projekt (individuelt og kollektivt), som først og fremmest kræver en god personlig tilrettelæggelse.
4. Vælg oversættelsesstrategi efter dokumenttype og modtager af oversættelsen.
5. Sæt teksten ind i en sammenhæng:
 - retsområde/retssystem(er), der er berørt
 - allerede oversatte tekster (lignende eller forbundne sager)
 - dokumenter i selve sagen.
6. Forstå, inden der oversættes, til trods for falske venner, juridisk som sprogligt, under hensyntagen til de involverede retssystemers særlige karakteristika.
7. Foretag den nødvendige research og etablér de nødvendige kontakter.
8. Hav kendskab til og gør brug af oversættelsesværktøjer.
9. Respektér allerede oversat tekst: lovgivning, retspraksis, terminologi og fraseologi.
10. Vær i stand til at begrunde de terminologiske valg.
11. Sørg for terminologisk og sproglig kohærens i hele oversættelsen.
12. Gør opmærksom på problemer straks uden at afvente, at oversættelsen er færdig.
13. Anvend kontorets formelle konventioner.
14. Læs altid den færdige oversættelse kritisk igennem med logisk sans og sund fornuft.
15. Overhold tidsfristerne.

[illegible]

4.1.2 - Den særlige beskaffenhed, som juridisk oversættelse ved Domstolen har

Udfordringerne ved juridisk oversættelse er først og fremmest dem, der vedrører oversættelse i almindelighed. Først og fremmest skal juristlingvisten forstå teksten, dens juridiske argumentation, dens termer og dens syntaks. Oversættelsens juridiske karakter kræver dog også, at juristlingvisten sammenligner de lovgivninger, der gør sig gældende. Indbyrdes forbundne begreber og falske venner skal identificeres, forskelle mellem begreber, der kendetegner flere retssystemer, skal afvejes, og der skal foretages en række terminologiske valg under iagttagelse af bl.a. eventuelle tidligere oversættelser.

De vanskeligheder, som juristlingvisten kan støde på, er først og fremmest forbundet med vedkommendes kendskab til kilderetssystemet (foruden kildesproget), med klarheden og den redaktionelle kvalitet af det dokument, der skal oversættes, og med dets længde i forhold til den fastsatte frist. Der forekommer også hindringer i forbindelse med sproglig tvetydighed, polysemi, synonymer, usædvanlige termer eller nyskabende terminologi.

Den sammenhæng, som juridisk oversættelse indgår i, stiller en række krav til juristlingvisten. De tekster, som denne skal oversætte, vedrører nemlig fortolkningen af tidligere regelfastsættende retsakter eller eksisterende retspraksis. I den tekst, der skal oversættes, citeres disse retsakter enten direkte, i anførselstegn, eller indirekte, dvs. ved at citere uddrag, der ikke fremhæves med anførselstegn, eller på en diffus måde ved anvendelse af en bestemt fraseologi og terminologi, som udspringer af de pågældende retsakter. Hvis der foreligger en version af disse retsakter på målsproget, skal juristlingvisten nøje respektere indholdet af disse. Han eller hun må kun fravige dem af gode grunde, der kan dokumenteres, og som i visse tilfælde præsenteres for læseren, enten, når der er tale om retsakter, der skal offentliggøres, ved i et direkte citat at indsætte en alternativ version, der gengives i firkantet parentes⁸³, eller, når der er tale om indlæg, der skal oversættes til voteringsproget, ved at tilføje en forklarende fodnote henvendt til generaladvokaten og dommerkollegiet. Juristlingvisten iagttager ligeledes den fraseologi og den terminologi, der anvendes i det sprogkontor, som vedkommende hører under, og ved Domstolen i almindelighed, og som oftest er i overensstemmelse med den fraseologi og den terminologi, der anvendes i de regelfastsættende retsakter. Hvis dette ikke er tilfældet, skal han eller hun foretage en afvejning.

83| Dette viser sig nødvendigt, når sprogversionen af den retsakt, der henvises til, er af mindre god kvalitet eller endog fejlagtig.

Jo mere konkret og universel oversættelsens emne er, des mere kan det forventes, at der er nære overensstemmelser fra et sprog til et andet. Jo mere abstrakt og knyttet til en given kultur et begreb er, i des højere grad vil spørgsmålet om overensstemmelse melde sig, idet selv en fuldstændig mangel på overensstemmelse kan forekomme. Mangan forbliver således mangan. Hvis der findes et ord, der betegner det, på det andet sprog, vil overensstemmelsen normalt være fuldstændig, og enhver opdagelse, der vedrører mangan, vil påvirke det som begreb på samme måde på alle sprog. Omvendt dækker ægteskab over et begreb, der i alt væsentligt er knyttet til kulturen, og den term, der betegner det, betegner en virkelighed, der er så forskellig fra sprog til sprog, at overensstemmelsen kun kan være tilnærmelsesvis, selv om begrebet forstås af alle som en slags platonisk idé.

Juridisk oversættelse er imidlertid tæt forbundet med kulturen, da lovgivningen er uløseligt forbundet med denne og endda fremkalder det kulturelle fænomen, i hvilket den tager plads. Juridisk oversættelse frembyder dermed særligt tunge udfordringer. Vanskeligheder af terminologisk (og semantisk) karakter udgør kun en del af disse udfordringer, men er betydelige.

4.1.3 - Terminologiske overvejelser i en juridisk sammenhæng

Den juridiske terminologi er præget af manglende faktisk overensstemmelse og delvis sammenfald af begreber, der er opstået i forskellige retssystemer.

Mellem to givne sprog kan termer med stor morfologisk lighed betegne nærtbeslægtede, men forskellige begreber, hvilket kan give anledning til en vis forvirring. Det er derfor ikke muligt udelukkende at forlade sig på termernes sproglige form. Morfologisk identitet mellem to sprog kan i virkeligheden skjule forskellige betegnelser. Dette er, hvad der kaldes en »falsk ven«⁸⁴.

Så grundlæggende begreber som kontrakt eller regering er på én gang universelle i deres abstraktion (deres »genotype« svarer oftest til deres grundlæggende definition)

84| F.eks. betegner det engelske udtryk »tax evasion« »skattesvig«, der er strafferetligt sanktioneret, mens det franske udtryk »évasion fiscale« (»tax avoidance« på engelsk) betegner en søgen efter den metode, der, hvad enten den er lovlig eller ej, fører til den laveste skattebetaling.

og forskellige i deres konkrete og specifikke virkelighed (deres »fænotype« er defineret af betingelser og regler) ⁸⁵.

En lignende udfordring er det, som Harvey kalder »inkongruens« ⁸⁶. To termer, der a priori stemmer overens fra et sprog til et andet, kan de facto dække over begreber, der kun er delvis overensstemmende, fordi den virkelighed, de udtrykker, varierer fra sprog til sprog og undertiden inden for samme sprog. Dette er dog ikke de eneste udfordringer.

En og samme term kan have flere betydninger (polysemi), der er helt forskellige, eller som er kendetegnet ved mere eller mindre væsentlige nuancer. Disse forskellige betydninger eller nuancer kan efter omstændighederne svare til et enkelt overensstemmende ord på det andet sprog, særligt når sprogene er nært beslægtede, eller tværtimod til flere forskellige ord ⁸⁷.

Selv om synonymi er mindre hyppig inden for fagområder end i dagligsproget, kan det forekomme i retssprog. Juristlingvisten skal være i stand til at identificere termer, der henviser til det samme begreb i udgangsdokumentet. Disse termer kan være synonymer, varianter, termer, der tilhører forskellige registre eller forskellige kilder. Der kan anvendes forskellige termer til at betegne ét og samme begreb i forskellige afdelinger af lovgivningen. I portugisisk ret har udtrykket »responsabilidade parental« f.eks. efterhånden erstattet udtrykket »poder paternal«. Fuldstændige synonymer forekommer dog sjældent. Så meget mere står overensstemmelsen mellem synonymer fra et sprog til et andet langt fra fast. Målsproget kan have færre overensstemmelser end kildesproget eller slet ingen, og når der forekommer én eller flere, kan graden af synonymi variere. Selv om kilde teksten vedrører nuancerne mellem de to synonymer, er disse nuancer ikke altid til stede på målsproget, eller ikke på samme måde. Det er i

85| Jf. Rodolfo Sacco, »Langue et Droit«, i Rodolfo Sacco og Luca Castellani (red.), *Les Multiples langues du droit européen uniforme*, ISAIDAT, Torino, Éditions L'Hartmann, Italien, 1999, s. 172.

86| Malcolm Harvey, »Traduire l'intraduisible – Stratégies d'équivalence dans la traduction juridique«, i *Revue de l'Institut des langues et cultures d'Europe, Amérique, Afrique, Asie et Australie (ILCEA)*, nr. 3, 2002, s. 39-49.

87| Af geografiske og historiske grunde skelnes der på visse sprog som f.eks. tysk, fransk og polsk mellem »Nærøsten« og »Mellemøsten«, mens det engelske sprog lader disse to regioner være indbefattet i sidstnævnte betegnelse, dvs. »Middle East«.

så faldt nødvendigt at gøre indholdet og aspekterne af drøftelserne, som er begrænset til kildesproget, forståelige, da dette ikke kan gengives på målsproget ⁸⁸.

Modsat kan brugen af en bestemt term på kildesproget undertiden betyde, at der skal træffes et valg mellem to forskellige termer på målsproget, som hver især betegner begreber, der er en anelse snævrere. Uden en kontekst er det umuligt at afgøre, hvilken term der skal vælges ⁸⁹.

Selv når to lande er fælles om det samme sprog, kan den samme term dække over to nærtbeslægtede, men forskellige begreber. Der findes lige så mange »kontrakter«, som der er retssystemer. De nærmere regler for gruppering af individer, der i retlig henseende er anerkendt under formen »selskaber« eller »foreninger«, er ligeledes talrige og meget forskellige fra et retssystem til et andet. Det er også muligt at støde på en række forskellige termer, der betegner det samme begreb i flere retssystemer, som har det samme sprog tilfælles (f.eks. »uagtsomt manddrab« ⁹⁰). Det skal noteres, at den terminologi, der anvendes i EU-lovgivningen, ofte er bevidst bred, for ikke at sige kunstig. Den selvstændige karakter, der præger EU-retten og dens terminologi, kan begrunde dette ønske om at afvige fra national terminologi.

Det er i det hele taget sjældent, at der for en juridisk term findes en term med fuldstændig ækvivalens på andre sprog, undtagen i flersprogede stater.

Belgien har som tresproget stat f.eks. en lang tradition for oversættelse, hvor hver juridisk term anses for at have en nøjagtig ækvivalent. En »arrêté royal« [(o.a.: »kongelig

88| Ved en anmodning om præjudiciel afgørelse, der var indgivet til Domstolen af en nederlandsk ret, søgte sidstnævnte ret i en straffesag at afgøre, om en kalv, således som den tiltalte gjorde gældende, kun var bundet, hvis den var bundet på en bestemt måde, idet den tiltalte påberåbte sig et ordret argument støttet på en sondring mellem »aanbinden« og »vastbinden«. Domstolen afgjorde, at »at binde« er »at binde« (dom af 3.4.2008, Endendijk, C-187/07, [EU:C:2008:197](#)), således at forstå, at den i tilfælde af uoverensstemmende sprogversioner anvender sine fortolkningsprincipper.

89| Udtrykket at »rejeter« [(o.a.: fransk for bl.a. »afvise« eller »forkaste«)] et søgsmål oversættes på polsk med »odrżucić« eller »oddalić« afhængigt af, om søgsmålet kan antages til realitetsbehandling, eller det må forkastes som ugrundet.

90| »Involuntary culpable homicide« i skotsk retspraksis, »involuntary homicide« i maltesisk ret, »unintentional killing« i EU-lovgivningen og endelig »involuntary manslaughter« i irsk, engelsk og walisisk retspraksis samt i Unionens retspraksis. Jf. f.eks. dom af 29.3.2017, Alcohol Countermeasure Systems (International) mod EUIPO – Lion Laboratories (ALCOLOCK), T-638/15, ikke trykt i Sml., [EU:T:2017:229](#), præmis 73.

anordning«)] svarer til en »koninklijk besluit«, og alt, hvad der berører den ene, berører også den anden. Denne ækvivalens er begrænset til det nationale område: Det nederlandske »koninklijk besluit« svarer ikke til det belgiske »koninklijk besluit«, selv om de to begreber ligger meget tæt op ad hinanden.

Ved en sammenligning af lovgivninger kan det se ud, som om et begreb findes i et retssystem, uden at der af den grund findes en term, der betegner det. I denne situation må juristlingvisten finde en sproglig løsning. F.eks. er det begreb, der på fransk udtrykkes ved termen »filiation« [(o.a.: »slægtskab«)], et begreb, der ville kunne betegnes som universelt, men alligevel har flere retssystemer i Den Europæiske Union ikke vedtaget en præcis term til at betegne det.

Alle disse udfordringer gør sig så meget mere gældende, når de to retssystemer er langt fra hinanden. Det bedste eksempel er common law, idet selve grundlaget for dette system er forskelligt fra de »kontinentale« systemer, og idet dets ordforråd kun tilnærmelsesvis svarer til det franske systems ordforråd. Den anderledes logik i common law præger endog den juridiske argumentation.

Common law-juristen bruger ordet »remedy« til at betegne dels et retsmiddel som et processuelt skridt, dels resultatet af dette retsmiddel, men ofte også til at betegne begge dele uden skelnen, for hvilket der på flere andre sprog ikke findes en tilsvarende term. Det vil heller ikke være let at afgøre, om en sådan jurist, når han eller hun bruger begrebet »standing«, henviser til »søgsmålskompetence« eller »søgsmålsinteresse«, da begge udtryk vil optræde sideløbende i vedkommendes argumentation.

Hertil kommer begreber fra kildesproget, som ikke findes på målsproget. Der kan nævnes eksemplet med »Revision« i tysk ret, en form for betinget appel i civil-, handels- og strafferetlige sager, som skal godkendes på forhånd af dommeren. Et sådant krav er ikke ukendt i f.eks. England, men er uden modstykke i visse andre processuelle systemer. En oversættelse af »Revision« til fransk med »recours« [(o.a.: her »revisionsanke«)] ville svare til at nedtone et væsentligt aspekt.

4.1.4 - Valg af strategi – en teleologisk tilgang

Alle disse aspekter forstærkes af udviklingen i sprogene og i lovgivningen. Det kan forekomme, at de termer, der konstateres i udgangsteksten, ikke er korrekte eller er blevet forældede: »inculpation« [(o.a.: »sigtelse«)] benævnes f.eks. i Frankrig i dag »mise en examen« [(o.a.: ligeledes »sigtelse«)].

Det principielle spørgsmål, som Friedrich Schleiermacher ⁹¹ formulerede, består i forhold til disse aspekter i at afgøre, hvilken tilgang der er at foretrække: den »etiske« tilgang, som går ud på ganske enkelt at overføre kildeteksten uden at hjælpe læseren med at overvinde den sproglige, juridiske og kulturelle afstand mellem denne og ophavsmanden, eller den »etnocentriske« tilgang, som derimod består i at mindske denne afstand på trods af risikoen for, at oversætteren afviger fra den bogstavelige betydning og skader kildetekstens integritet.

Den overvejende del af retslæren og af alle jurister påberåber sig den etiske tilgang, men der kan ikke gives et enkelt svar på dette spørgsmål. Der findes en uomgængelig mellemvej mellem etik og etnocentrisme, idet Domstolens juristlingvist ved valget af, hvor langt der skal gås for at nå læseren uden nogensinde at overskride grænsen for, hvornår han eller hun forråder ophavsmanden og bedrager læseren, anlægger en teleologisk tilgang, der tager udgangspunkt i den brug, der vil blive gjort af hans eller hendes oversættelse.

Harvey skelner mellem fire teknikker for at modtage de nævnte udfordringer: omskrivning, formel ækvivalens, beskrivende oversættelse og funktionel ækvivalens ⁹².

Omskrivning består i at anvende den oprindelige term og eventuelt tilføje en kortfattet forklaring. I stedet for fejlagtigt at oversætte »common law« med »droit commun« [(o.a.: »almindelige retsregler«)] gengives udtrykket »common law«, idet det præciseres, at der er tale om det angelsaksiske retssystem, som i vid udstrækning er baseret på præcedens i retspraksis.

91 | Friedrich Schleiermacher, *Über die verschiedenen Methoden des Übersetzens* (Abhandlung verlesen am 24. Juni 1813 in der Königlichen Akademie der Wissenschaften, Berlin). Hrsg. Elisabeth Edl, Wolfgang Matz, Alexander Verlag, Berlin, 2022.

92 | Malcolm Harvey, op.cit.

Formel ækvivalens er ordret oversættelse. F.eks. oversættes »Bundesverfassungsgericht« med »Cour constitutionnelle fédérale« [(o.a.: »forbundsdomstol i forfatningsretlige sager«)].

I den beskrivende oversættelse anvendes et generisk udtryk eller en omskrivning med risiko for tvetydighed. Udtrykket »prescription extinctive« [(o.a.: »forældelse«)] vil således blive oversat med »time-bar« uden at skelne mellem forældelse og prækclusion.

Funktionel ækvivalens består i at finde en referent på målsproget og i målretssystemet, som har en tilsvarende funktion. I stedet for at oversætte det polske ord »Sejm« med »Diète« [(o.a.: »landdag«)] foretrækkes der »chambre des représentants« [(o.a.: »deputeretkammer«)], således at læseren ikke vildledes af de to begrebers nærhed.

Disse fire strategier kan indplaceres på en skala, der som oven for går fra kildesproget (den etiske tilgang) til målsproget (den etnocentriske tilgang). Strategierne er retningsgivende for juristlingvistens arbejde.

Alt i alt manøvrerer juristlingvisten, i lyset af disse vanskeligheder, blandt de ovennævnte strategier mellem omskrivning, formel ækvivalens, beskrivende oversættelse og funktionel ækvivalens, bortset fra i tilfælde, hvor der er overensstemmelse mellem termer og fuldstændig overførsel fra et retssystem til et andet.

Juristlingvisten skal i det øjeblik, han eller hun oversætter, foretage et valg og holde sig til dette for at sikre terminologisk kohærens. I almindelighed henhører de termer, som juristlingvisten vælger, under fagsproget (juridisk område) og stammer fra pålidelige kilder (lovgivning eller retspraksis).

Det skal erindres, at Domstolens tekster har retsvirkninger. Juristlingvistens ansvar er vigtigt i forbindelse med hans eller hendes dobbelte opgave, nemlig at støtte retsinstansernes arbejde og formidle retspraksis i en flersproget sammenhæng. Juristlingvisten skal ikke forsøge at ændre eller forbedre teksten, men skal identificere og gengive nuancerne heri. Frihedsmargenen er ringe. Hver enkelt tekst kræver ikke desto mindre en tilpasset oversættelsesstrategi. Der skal i denne tages hensyn til beskaffenheden af den tekst, der skal oversættes, og læserkredsen. Den oversatte tekst skal være absolut pålidelig, og forståelsen af den skal være den samme på alle sprogene. Oversættelsesfejl har nemlig konsekvenser, da læseren reagerer på en retspraksis eller en dom, som han eller hun har fået kendskab til på sit eget sprog.

Oversættelsesstrategierne er nogle gange rettet mod kildesproget og andre gange mod målsproget. Valget af strategi er pragmatisk og afhænger af formålet med oversættelsen. Den juridiske oversætter skal identificere dette formål: Drejer det sig om at informere læseren eller om at skabe retsvirkninger?

I det første tilfælde er det oversætterens mål at »informere« læseren om indholdet af det dokument, der skal oversættes, dvs. at sætte læseren i stand til at forstå budskabet fra kildetekstens ophavsmand. Denne type oversættelse gælder f.eks. for procesdokumenter, der indgives til Unionens retsinstanter, eller for beskrivelsen af de faktiske omstændigheder i forslag til afgørelse eller præjudicielle domme. Læseren skal kunne forstå, hvad teksten handler om, ræsonnementet og argumentationen, og således opfatte alle de aspekter, der er forbundet med kildesproget, og som er nødvendige for forståelsen, uden at bruge unødigt tid på forskelle eller nuancer, der er uden betydning. Hvis f.eks. den præcise form for »selskab« ikke har nogen betydning med hensyn til realiteten, føler oversætteren ikke nødvendigvis behov for at tydeliggøre de forskelle, der måtte være mellem de to sprog, forudsat at læseren kan danne sig et korrekt indtryk af den ramme, hvori det oversatte dokument indgår.

Når derimod »oversættelsen« i sig selv er en retskilde og dermed skaber retsvirkninger, fordi det sprog, som den er affattet på, er retsgyldigt, er »oversætteren« i virkeligheden en »ophavsmand«. Oversætteren anvender en referenceoriginal, der er affattet på et givet sprog, til at udarbejde en tekst, der svarer hertil, på et andet sprog. Denne proces er den samme som den, der forfølges i flersprogede stater som f.eks. Belgien. Oversættelsen til ét sprog fører i så fald ofte til overvejelser om den tekst, som er affattet på det andet sprog, og til en bevægelse frem og tilbage mellem de to tekster.

Domstolens juristlingvist, som oversætter en dom fra voterings sproget til processproget, udarbejder den version, der er retsgyldig mellem parterne. Alle sprogversioner er imidlertid ligeledes retsskabende, i særlig grad i præjudicielle sager, da præjudicielle afgørelser gælder erga omnes⁹³, herunder over for alle retter i EU. I praksis vil den enkelte ret dog, til trods for den retspraksis, der fulgte af Cilfit-sagen, ofte kun få kendskab til afgørelserne på sit eget sprog⁹⁴.

93| Jf. vedrørende Domstolens sprogordning Marc-André Gaudissart, op.cit. (jf. fodnote 24).

94| En udtalelse, som Domstolen afsiger på grundlag af artikel 218 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF), er derimod retsgyldig på alle de officielle EU-sprog på tidspunktet for dens vedtagelse, hvilket også gælder for regelfastsættende retsakter, der vedtages af Europa-Parlamentet, Rådet for Den Europæiske Union og Europa-Kommissionen. Alle disse sprogversioner vil derfor skabe ret, oven i købet den samme ret.

4.1.5 - Dialog mellem ophavsmænd og oversættere

Ophavsmændene til originale tekster og tekster, der er retsgyldige, kan anvende forebyggende teknikker til at omgå eller afbøde de faldgruber, der er ved flersprogethed. Disse teknikker sparer i et vist omfang juristlingvisten for at skulle vælge mellem den ene eller den anden tilgang til oversættelsesproblemer og sikrer en ensartet forståelse og fortolkning af tekster ⁹⁵.

Formålet med »konventionen« er at identificere begreber, hvis overførsel til et andet sprog og et andet system kan give anledning til forveksling, og at give en definition ab initio for at afværge denne fare. Ophavsmanden kan også »låne« et udtryk fra et andet sprog for at henvise til et begreb, der hidrører fra et identificerbart retssystem. F.eks. henviser den engelske udgave af artikel 18 og 39 i De Forenede Nationers konvention vedrørende havretten af 1982 udtrykkeligt til »force majeure« (på fransk i originalen), idet det mere restriktive begreb »act of God« lades ude af betragtning ⁹⁶.

»Fælles affattelse« består i at bringe specialister i hvert af de berørte sprog og i hvert af de berørte systemer i kontakt med hinanden for at identificere risici for uoverensstemmelser og afværge dem ved hjælp af forebyggende løsninger som dem, der er nævnt ovenfor. Ved Domstolen er det også dette behov, som dialogen mellem juristlingvisten og det kabinet, der er ophavsmand til et udkast til et forslag til afgørelse eller et udkast til en afgørelse, imødekommer.

Endelig angiver ophavsmanden ved at fremkomme med en »fortolkningsregel«, hvordan eventuelle tvetydigheder skal løses. Domstolen giver således en selvstændig fortolkning af de EU-retlige begreber, som er uafhængig af betydningen af eventuelle tilsvarende begreber i de nationale retssystemer ⁹⁷. Domstolen anvender denne regel på den primære og den afledte ret, men også på fortolkningen af sin egen praksis.

95| Jf. bl.a. i denne henseende Pierre Pescatore, *Vademecum – Recueil de formules et de conseils pratiques à l'usage des rédacteurs*, Editions Bruylant, i den del heri, der vedrører samarbejdet med oversættelsestjenesterne. Jf. ligeledes hæftet »Writing for translation« fra Oversættelsescentret for Den Europæiske Unions organer: (<https://cdt.europa.eu/fr/news/writing-translation>).

96| Begrebet »act of God« betegner uforudsigelige, ikke-menneskeskabte naturfænomener såsom naturkatastrofer; »force majeure« omfatter derudover menneskeskabte omstændigheder såsom krigshandlinger eller epidemier.

97| Jf. bl.a. dom af 18.1.1984, Ekro, 327/82, [EU:C:1984:11](#), præmis 11, af 27.1.2005, Junk, C-188/03, [EU:C:2005:59](#), præmis 27-30, og af 7.12.2006, SGAE, C-306/05, [EU:C:2006:764](#), præmis 31.

Oversættelse af selvstændige

EU-retlige begreber

I forbindelse med juridisk oversættelse kan reglen om den selvstændige fortolkning af EU-retlige begreber være til hinder for en systematisk anvendelse af en komparativ tilgang, dvs. for udvælgelsen af funktionelle ækvivalenter mellem retssystemer. Denne tilgang, som er støttet på komparativ ret, er ganske vist hensigtsmæssig f.eks. i forbindelse med oversættelsen af en anmodning om præjudiciel afgørelse og de bemærkninger, der ledsager denne, da sådanne dokumenter er stærkt præget af national ret. På stadiet for forslaget til afgørelse og for dommen er den stadig meget nærværende i beskrivelsen af de faktiske omstændigheder og afspejler de valg, der er truffet forudgående og navnlig i forbindelse med oversættelsen af anmodningen om præjudiciel afgørelse, hvorimod den er mindre anvendelig i forbindelse med disse teksters begrundelsesdel. Denne del egner sig nemlig bedre til en EU-retlig tilgang, hvilket er endnu et retssystem, som juristlingvisten skal beherske. Denne tilgang indgår således i den selvstændige EU-ret, som består af begreber, der er særegne for denne (»umiddelbar virkning«, »ligebehandling«), eller som frembringer egentlige sproglige nydannelser, neologismer. »Neologismen« består her i at skabe et nyt begreb for at undgå enhver risiko for forveksling, som måtte være forbundet med nationale retskulturer. Domstolen har således lidt efter lidt fastholdt udtrykket »umiddelbar virkning« til at betegne et begreb, der er specifikt for EU-retten⁹⁸. Juristlingvisten og, i dennes kølvand, tolken søger at gengive disse begreber på deres eget sprog og, i det omfang begreberne ikke allerede indgår i en fastlagt terminologi, at gengive dem ved hjælp af neutrale termer, der så vidt muligt er helt uden specifikke nationale konnotationer.

98| Dom af 5.2.1963, van Gend & Loos, op.cit., hvorved Domstolen for første gang bekræftede eksistensen og rækkevidden af den umiddelbare virkning, dog idet den på daværende tidspunkt anvendte udtrykket »umiddelbar anvendelighed«.

4.2 - Tolkning under retsmøder

4.2.1 - Tolkeprincipper og -metoder

Simultantolkning kan defineres som en umiddelbar frembringelse af en enkelt, endelig version på et målsprog af udsagn, der fremsættes én enkelt gang på kildesproget, uden nævneværdig mulighed for at korrigere ⁹⁹. Med undtagelse af tegnsprog frembringer tolken denne øjeblikkelige oversættelse mundtligt, dvs. at han eller hun udtrykker talerens kommunikative hensigt på et andet sprog ved brug af ord, stemmeføring, mimik og gestik som kanaler. Eftersom tolken lytter til udsagnene på kildesproget uafbrudt, oversætter han eller hun dem i segmenter, efterhånden, inden for et begrænset tidsvindue ¹⁰⁰.

I lighed med juristlingvisterne står alle tolke i Direktoratet for Tolkning i lige stor udstrækning til tjeneste for Domstolen og for Retten. Princippet om optimal udnyttelse af ressourcerne er nemlig bestemmende for tilknytning af tolkene til mundtlige forhandlinger i hver retsinstans, afhængigt af de behov, der måtte være hos medlemmerne af dommerkollegierne og hos parterne. Besøgsgrupper, der deltager i retsmøderne, har ligeledes gavn af tolkningen. Ud over retsmøderne yder tolkene også bistand ved bestemte arrangementer og protokolbesøg. Der anvendes ved Domstolen to forskellige tolkemetoder: simultantolkning og *konsekutiv tolkning*.

Ved simultantolkning oversætter tolkene, der er opdelt i kabiner efter det sprog, som de tolker til, de indlæg, spørgsmål og svar, der udveksles i retslokalet af de forskellige deltagere i retsmødet, sædvanligvis til deres modersmål ¹⁰¹. Der er mindst to tolke i hver kabine, fordi de under hensyntagen til den mentale anstrengelse, der er forbundet med tolkehandlingen, er nødt til at afløse hinanden, f.eks. ved afslutningen af et indlæg eller af en række spørgsmål og svar, for at opretholde det samme koncentrationsniveau og dermed den samme kvalitet.

99| Franz Pöchhacker, *Introducing interpreting studies*, Routledge, London, 2004.

100| Heidemarie Salevsky, »The distinctive nature of interpreting studies«, *Target*, 5(2), s. 149-167.

101| For bestemte sprogkombinationer gør Domstolen brug af såkaldt »retur«-tolkning, hvor tolken gengiver en tale, der fremføres på dennes modersmål, til et andet sprog, sædvanligvis fransk eller engelsk (jf. punkt 3.6.3).

Den anden arbejdsmetode, konsekutiv tolkning, består i, at tolken tager notater, mens taleren taler, og gengiver indholdet fortløbende. Denne teknik anvendes ofte i forbindelse med protokolarrangementer, besøg, ferniseringer eller, ved Retten, i forbindelse med forlig eller bilaterale samtaler mellem dommerne og parterne i tilknytning til retsmøderne.

4.2.2 - Særlige udfordringer i forbindelse med simultantolkning ved Domstolen

Ved en international retsinstans som Domstolen støder konferencetolkene på to slags udfordringer: dels udfordringer, der er specifikke for juridisk oversættelse, hvilke der allerede er redegjort for i dette værk, dels udfordringer, der er specifikke for *simultantolkning*.

Simultantolkning er en form for oversættelse. De udfordringer, som tolkene ved Domstolen støder på, kan derfor ved første øjekast sammenlignes med juristlingvisternes udfordringer. Konferencetolke, der under et retsmøde skal oversætte de mundtlige indlæg og udvekslingerne mellem parterne og medlemmerne af et dommerkollegium, må uundgåeligt manøvrere blandt de sproglige og kulturelle faldgruber, der er forbundet med juridisk oversættelse.

Ved Domstolen støtter tolkene sig på de løsninger, der er udarbejdet af juristlingvisterne, som på forhånd har oversat indlæggene fra parterne i sagen. Mens juristlingvisterne oversætter anmodninger om præjudiciel afgørelse til alle sprog, oversætter de kun indlæg til processproget i sagen og til fransk. Tolkene tolker imidlertid også for dommerne, generaladvokaterne og besøgsgrupperne, dvs. til sprog, som ikke nødvendigvis er processproget eller parternes sprog. Hvis der ikke indgår oversættelse til det relevante sprog under den skriftlige procedure, påhviler det tolkene at vælge de rette oversættelsesstrategier, ikke blot når de studerer sagens akter, men også under retsmødet, alt imens de er i færd med at tolke.

Desuden bliver tolke fra de internationale retsordener mødt af udfordringer, der er specifikke for deres erhverv. Den kildetale, som en tolk skal forstå og næsten samtidig udtrykke på et andet sprog, bliver nemlig kun fremført én gang og er ikke skrevet ned. For at nå frem til at forstå et indlæg, der ofte fremføres i et jævnt tempo, og samtidig oversætte det med den fornødne præcision skal tolken yde en intens og vedvarende mental indsats, hvilket indebærer en usædvanlig høj kognitiv belastning.

Anstrengelsesmodellen¹⁰² gør det muligt bedre at forstå problemerne og konsekvenserne af denne kognitive udfordring. Modellen fremstiller tolkenes håndtering af den kognitive belastning som en koordinering af flere konkurrerende kognitive anstrengelser i et system med begrænset behandlingskapacitet. Flere intellektuelle handlinger, som ikke er automatiserede, forudsætter samtidige kognitive anstrengelser: lytte til og analysere kildetalen, lagre og hente information i korttidshukommelsen, frembringe tolkningen og koordinere allokeringen af kognitiv behandlingskapacitet til de forskellige anstrengelser. Da hver anstrengelse kræver behandlingskapacitet, hvilket er til rådighed i begrænset omfang, fører forskellen mellem den samlede behandlingskapacitet, som tolkningen kræver (CTE), og den samlede behandlingskapacitet, der er til rådighed (CTD), til enten opretholdelse ($CTE \leq CTD$) eller, i tilfælde af udmattelse af den kognitive kapacitet ($CTE > CTD$), til forringelse af tolkningens kvalitet. Forringelsen giver sig til udtryk ved fejl under frembringelsen: Tolken udelader oplysninger, gentager dem unødigt, tøver, udtrykker sig i et unaturligt tonefald osv.¹⁰³

Jo større kognitive anstrengelser opgaven kræver, des større er risikoen for kognitiv udmattelse. Blandt risikofaktorerne for kognitiv udmattelse nævner Daniel Gile bl.a. hurtig, tæt eller oplæst tale, ukendte egennavne, tal og akronymer, uvante accenter, komplekse logiske ræsonnementer, problemer med lydtransmissionen, syntaktisk kompleksitet, leksikalske eller syntaktiske forskelle mellem kilde- og målsprog, monotoni hos taleren og stress hos tolken.

Ved Domstolen støder tolkene hyppigt på de fleste af disse risikofaktorer. For at mindske risikoen for kognitiv udmattelse gør de normalt brug af specifikke strategier og taktikker.

102 | Daniel Gile, *Basic concepts and models for interpreter and translator training*, revised edition, John Benjamins publishing company, 2009.

103 | Jf. vedrørende tolkes karakteristiske intonation og virkningerne heraf Cédric Lenglet og Christine Michaux, »The impact of simultaneous-interpreting prosody on comprehension: An experiment«, *Interpreting*, 22(1), s. 1-34.

4.2.3 - Strategier og taktikker

Strategier

Strategier er bevidste valg, som tolkene træffer forud for et møde eller et retsmøde. De omfatter bl.a. analyse af mødedokumenter eller sagsakter, terminologisk forberedelse, vedligeholdelse af tolkesprogene og regelmæssig opdatering af tolkens viden.

Ved Domstolen indbefatter strategierne bl.a. en omhyggelig forberedelse af hver enkelt sag i løbet af en særskilt arbejdstid, der udgør størstedelen af tolkenes aktivitet, fortrolig adgang til sagsakter og til skriftlige indlæg samt løbende såvel juridisk som sproglig uddannelse.

Sylvia Kalina indplacerer tolkestrategierne i en bredere ramme for kvalitetssikring ¹⁰⁴ omfattende alle de skridt, der går forud for, ledsager og følger møderne og de mundtlige forhandlinger. Strategierne indbefatter dermed ikke blot individuelle forberedelses- og uddannelsesaktiviteter, men også kollektive kvalitetsforbedringstiltag, der understøttes af en tolketjeneste.

Marie Muttillainen nævner flere strategier af denne type, som er indført ved Domstolens Direktorat for Tolkning ¹⁰⁵: tiltag med henblik på at gøre talerne mere bevidste om de begrænsninger, der er forbundet med tolkning, en ligelig fordeling af arbejdsbyrden mellem tolkene, tildeling af tid til restitution, tilrådgivningsstillelse af effektive IT-værktøjer samt efteruddannelse.

Kort sagt består strategier i det indledende arbejde, der udføres bag kulisserne af den enkelte tolk og af en tolketjeneste i dennes egenskab af organisatorisk enhed. Strategier gør det muligt at skabe de nødvendige betingelser for at mindske risikoen for kognitiv udmattelse og dermed for at opnå den tolke kvalitet, der er påkrævet for at sikre, at domstolsarbejdet fungerer tilfredsstillende.

104| Sylvia Kalina, »Quality assurance for interpreting processes«, i *Meta: Translators' Journal*, 50(2), 2005, s. 768-784.

105| Marie Muttillainen, »Perroquets savants ou professionnels aguerris? L'importance de la préparation«, i Kilian G. Seeber, *100 Years of Conference Interpreting: A Legacy*, Cambridge Scholars Publishing, 2021, s. 190.

Taktikker

Hvor tolkestrategier udtænkes og gennemføres »bag kulisserne«, finder taktikkerne sted »på scenen«, dvs. under retsmødet eller mødet, i en *kabine*.

Alt imens tolken er i færd med at tolke, gør han eller hun nemlig brug af en række taktikker, dvs. at han eller hun træffer beslutninger her og nu for at mindske risikoen for kognitiv overbelastning i tilfælde af vanskeligheder. Daniel Gile nævner enkelte taktikker blandt de mest almindelige ¹⁰⁶: øge »forskydningen«, dvs. lytte i længere tid for at disponere over mere information, inden tolkningen påbegyndes, udlede den manglende del af et talesegment af sammenhængen eller af ens viden, parafrasere, oversætte ordret (kalkering, lån, lyd gengivelse), anvende et hyperonym, rådføre sig med den kollega, man deler kabine eller mødedokumenter med, opdele en lang sætning i segmenter og dermed i flere kortere sætninger, foregribe indholdet af kildeteksten og anvende vage eller generelle udtryk, som kan præciseres efterfølgende.

Afhængigt af situationen vil nogle taktikker være mere hensigtsmæssige end andre. Hvis tolken f.eks. venter fem sekunder for at have flere oplysninger, inden der tolkes, vil dette indvirke forskelligt på kvaliteten af ydelsen alt efter talerens måde at tale på, publikums bevågenhed eller tilstedeværelsen af et præsentationsmedie på skærmen, hvor slidene i tilfælde af, at forskydningen forlænges, muligvis ikke længere svarer til tolkningen.

Desuden kan taktikker komme i konflikt med hinanden. Skal en tolk, der er i vanskeligheder, f.eks. udelade et problematisk talesegment, hvis behandling risikerer at udmatte hans eller hendes kognitive kapacitet, eller skal vedkommende bruge yderligere kognitive anstrengelser på det, med risiko for senere at forårsage kognitiv udmattelse, som vil sløre forståelsen af de efterfølgende segmenter? Det er op til tolken i hvert enkelt tilfælde, kontinuerligt og på en brøkdels af et sekund, at vælge de rette taktikker i forhold til prioriteringerne af den kommunikative situation. Resultaterne af tolkens analyse af situationen og rigtigheden af de valg, som han eller hun træffer, afhænger af tolkens kompetence (sproglig og tematisk viden, beherskelse af tolketeknikkerne),

106 | Daniel Gile, op.cit.; jf. ligeledes G. Ilg, »L'apprentissage de l'interprétation simultanée. De l'allemand vers le français«, i *Parallèles*, nr. 1, 1978, s. 69-99, Cahiers de l'ETI, Université de Genève, og Roderick Jones, *Conference interpreting explained*, Routledge, Manchester, 1997.

arbejdsbetingelser (muligheder for forberedelse, udsigt til deltagerne, træthed, lydtransmissionens kvalitet) samt personlige og faglige etik.

4.2.4 - Forberedelse af retsmødet

En vigtig strategi for at sikre, at tolkningen har det høje kvalitetsniveau, der kræves, er at tildele tolkene tid til forberedelse. Enhver tolk, intern eller freelance, der er tilknyttet retsmøder ved Domstolen eller Retten, råder over tilstrækkelig tid til at studere den enkelte sags akter grundigt inden retsmødet. Denne forberedelse er uundværlig og er en integrerende del af arbejdet, idet den varierer alt efter omfanget af sagsakterne, sagens kompleksitet og antallet af sprog, der anvendes under retsmødet.

Fra det øjeblik tolken kender sine tilknytninger i kabine for den kommende uge, begynder han eller hun at studere dokumentationen i sagen. Sagens faglige ordforråd, lovteksterne og henvisningerne til retspraksis forberedes. Tolken skal forstå sagens substans og parternes ræsonnement. Han eller hun anvender forskellige forståelses- og memoreringsteknikker. F.eks., for blot at nævne én, er *mindmapping* (visuel repræsentation af idéer eller informationer i form af diagrammer) temmelig udbredt blandt Domstolens tolke.

Det forberedende arbejde tager udgangspunkt i alle de dokumenter, der er relevante for sagen, f.eks. relevante retsakter og retspraksis på området. Det er i ganske særlig grad støttet på de oversættelser og den terminologi, som juristlingvisterne har udarbejdet på forhånd i den samme sag eller i beslægtede sager, uanset om disse er verserende eller afsluttede.

Endelig modtager tolken undertiden notater til brug for indlæg dagen før retsmødet eller umiddelbart inden, dette begynder. I disse tekster skal tolken identificere tal, citater og henvisninger til lovtekster.

Hele denne forberedelse finder sted i en teamånd, såvel i samarbejde med de assistenter, der forbereder sagsakterne og referencedokumenterne, som med generaldirektoratets tværgående tjenester, bl.a. i tilfælde af terminologiske behov. Denne samarbejdsånd er endnu mere tydelig i kabinen, hvor den kollega, der ikke sidder ved mikrofonen, står til rådighed for den, der tolker, for at hjælpe vedkommende med at finde den manglende reference, den citerede bestemmelse eller det rigtige ord på det rigtige tidspunkt.

4.2.5 - Tolkenes kvalifikationer og forpligtelser

I betragtning af de særlige udfordringer, der er forbundet med tolkning ved Domstolen, skal en tolk, der arbejder for institutionen, besidde en række kvalifikationer og opfylde nogle faglige forpligtelser med hensyn til efteruddannelse, fortrolighed og loyalitet.

For det første skal en tolk, der dagligt konfronteres med sagernes høje juridiske og tekniske kompleksitet og med den hastighed, hvormed indlæggene bliver læst op, have et indgående kendskab til de sprog, han eller hun arbejder med, et skarpt og analytisk sind og en evne til at udtrykke sig på det sprog, han eller hun tolker til, med det samme register og den samme præcision som taleren. For det andet skal tolken til stadighed uddanne sig, hvad enten det drejer sig om den fornødne vedligeholdelse af de sprog, der indgår i hans eller hendes sprogkombination, om tilegnelse af nye sprog eller om deltagelse i juridiske seminarer. Tolken skal desuden have en solid almenviden, for så vidt som han eller hun undertiden skal bevæge sig væk fra det juridiske register og anvende et mere litterært register, enten i forbindelse med taler, eller når talerne pryder deres taler med citater eller kulturelle referencer.

For det tredje skal tolken være sig klart bevidst om sin loyalitetspligt over for institutionen og over for borgerne. Tolken er nemlig underlagt den strengeste tavshedspligt, både hvad angår de oplysninger, som han eller hun modtager inden retsmødet, og hvad angår de indlæg, som advokaterne betror vedkommende. De fremsendte notater til brug for de mundtlige indlæg er i øvrigt forbeholdt tolkene alene og fremsendes hverken til medlemmerne af dommerkollegiet eller til den generaladvokat, der er ansvarlig for sagen, eller lægges på sagen¹⁰⁷. Dette tillidsbånd, såvel i forhold til medlemmerne som til parternes advokater, er uvurderligt for tolkningens kvalitet.

107| Praktiske anvisninger til parterne vedrørende sager for Domstolen, op.cit., punkt 67.

4.2.6 - Inddragelse af talerne

Samarbejdet med talerne er en yderligere strategi til forbedring af tolkningens kvalitet. Kvaliteten af et retsmøde afhænger nemlig til dels af interaktionen mellem dets forskellige deltagere. Det har derfor syntes naturligt at styrke samarbejdet mellem tolke og talere. Gennem allerede flere år er tolkefaget blevet introduceret for befuldmægtigede og advokater, der regelmæssigt afgiver mundtlige indlæg ved Domstolen, og der tilskyndes til udveksling før, under og efter retsmøderne.

De advokater og befuldmægtige, der afgiver mundtlige indlæg ved Domstolen, kan således modtage råd og forslag med henblik på at lette tolkenes arbejde. De rådes f.eks. til at udtrykke sig frit, i et rimeligt tempo, uden at læse op fra en tekst, til altid at udtale citater, referencer, tal, navne, akronymer osv. tydeligt og langsomt. Hvis taleren alligevel vælger at følge en nedskrevet tekst, opfordres han eller hun dog til at sende den til tolketjenesten på forhånd, således at tolkene kan forberede sig.

Umiddelbart inden retsmødet tager en tolk, der er udpeget som teamleder, kontakt til talerne for at minde dem om disse få råd og for at fremme enhver udveksling, der kan bidrage til en bedre forståelse af forhandlingerne.

Endelig besvarer tjenesten efter retsmøderne anmodninger fra de talere, som en gang imellem ønsker at modtage feedback på deres indlæg.

Alt i alt giver konferencetolke sig dagligt af med et risikofyldt arbejde, under hvilket de usædvanlige kognitive udfordringer ved simultantolkning kommer oven i de vanskelige valg, der er forbundet med juridisk oversættelse.

I betragtning af, hvad der er på spil i de sager, der behandles ved en flersproget retsinstans, skal simultantolkningen under de mundtlige forhandlinger være præcis og af høj kvalitet. Med henblik herpå skaber retsinstansen og dens tolketjeneste et arbejdsmiljø, der er gunstigt for kvaliteten. Dette miljø fremmer strategier, der skaber optimale betingelser for at afværge risikoen for kognitiv udmattelse af tolkene under retsmøderne. Strategierne indbefatter f.eks. en passende forberedelsestid, overholdelse af kvalitetsstandarderne for lyd- og billedtransmission, efteruddannelse og samarbejde med de deltagende parter.

Når først konferencetolkene er i kabinen, vælger de i hvert enkelt tilfælde og i hvert enkelt øjeblik de tolketaktikker, der er hensigtsmæssige for at fuldføre deres opgave. Det forstås derfor, hvor vigtigt det er at rekruttere tolke, der er i besiddelse af de højeste standarder med hensyn til dygtighed, effektivitet og integritet, hvilket sædvanligvis dokumenteres ved en videregående overbygningsuddannelse såvel som en vellykket gennemført akkrediteringstest eller krævende udvælgelsesprøve.

Som nævnt ovenfor fører de aspekter, der er forbundet med oversættelse ved internationale retsinstanser til, at der benyttes jurister, idet disse er de eneste, der er i stand til at forstå det juridiske omfang af deres valg med hensyn til oversættelse af sagsdokumenter samt af domme og forslag til afgørelse. Under den mundtlige del af flersprogede retsforhandlinger nødvendiggør de særlige kognitive udfordringer, som simultantolkning indebærer, at det i denne sammenhæng er rutinerede konferencetolke, der sikrer en ubesværet og klar udveksling, uanset sprog, idet disse tolke er de eneste, der er i stand til at afværge den konstante risiko for kognitiv udmattelse.

4.3 - Sprog og oversættelsesværktøjer

4.3.1 - Terminologi

Som det fremgår, er de terminologiske vanskeligheder, som læsere, ophavsmænd til tekster, oversættere, tolke, juristlingvister og borgere står over for, reelle, særligt når det drejer sig om juridiske tekster: synonymi, polysemi, uklare termer, sprog, der er fælles for flere kulturer, forældelse af termer, falske venner osv.

For at sikre, at de tekster, der indgår i retspraksis, er af upåklagelig kvalitet på alle Unionens sprog, og derigennem lette adgangen til og forståelsen af disse tekster, er det strengt nødvendigt at råde over en pålidelig terminologi. Terminologien er ligeledes afgørende for en tolkning af høj kvalitet med henblik på at sikre, at de juridiske drøftelser under retsmødet er klare og tydelige.

Det terminologiske arbejde er centreret omkring en række hovedlinjer: oprettelse af terminologisamlinger, forudgående menneskelig behandling af de dokumenter, der skal oversættes, bestående i at angive, hvilke terminologiopslag der skal søges i for at oversætte bestemte nationalretlige begreber, understøttelse og uddannelse af juristlingvister, forbedring og konsolidering af den generelle terminologibeholdning i terminologidatabasen *IATE* og endelig forbedring af det interinstitutionelle og internationale terminologisamarbejde.

Den væsentligste udfordring for en juristlingvist er at finde den mest hensigtsmæssige løsning, når der ikke findes en funktionel ækvivalent, og der ikke findes en passende term på målsproget til at betegne det samme juridiske begreb. Juristlingvistens arbejde består ofte i at sammenligne uensartede retssystemer og finde nye oversættelsesløsninger. Den anvendte terminologi skal være så ensartet som muligt, hvilket forudsætter, at det skal være muligt at overtage resultaterne af tidligere terminologiske overvejelser. Resultaterne af disse overvejelser fremgår ubearbejdet af tidligere oversættelser. En effektiv forvaltning af terminologien forudsætter imidlertid, at resultaterne af de terminologiske overvejelser samles i en fælles søgebase, men også at det intellektuelle og juridiske forløb, der har ført hertil, deles. Når der takket være en omfattende søgning inden for komparativ ret er fundet en løsning på et oversættelsesproblem vedrørende national ret, er det vigtigt at registrere denne løsning på en struktureret og veldokumenteret måde i et terminologiopslag. Det er helt grundlæggende, at resultaterne af søgningerne inden for komparativ ret bliver registreret, således at det udførte arbejde ikke går tabt, og de terminologiske valg også fremover er kohærente.

En sådan registrering gør det nemlig muligt at genfinde ikke blot de termer, der foreslås til at udtrykke det enkelte begreb i de forskellige retssystemer, men også de informationsmæssige og terminologiske aspekter, som gør det muligt at sikre, at de valg, som juristlingvisterne har lagt til grund ved oprettelsen af det enkelte terminologiopslag, er relevante, klare, præcise og pålidelige. I en arbejdssammenhæng, hvor der tages udgangspunkt i 28 retssystemer og 24 officielle sprog, letter en sådan terminologibase, der er beriget med notater om komparativ ret, i høj grad de søgninger inden for komparativ ret, som er nødvendige for at oversætte teksterne, navnlig i forbindelse med en præjudiciel procedure.

Forvaltningen af terminologien og den forudgående terminologiske behandling har til formål at gøre juristlingvisternes søgninger mere rentable, hvilket bør resultere i tidsbesparelser under oversættelsesarbejdet, en større terminologisk kohærens og en øget kvalitet af oversættelserne.

Resultatet af juristlingvisternes søgninger, navnlig inden for komparativ ret, gennem hvilke det tilsigtes at forstå begreberne og finde løsninger på oversættelsesproblemerne, registreres således systematisk i en database med begrebsopdelte terminologiopslag ¹⁰⁸. Når en juristlingvist skal oprette et terminologiopslag i databasen, uanset om det er i forbindelse med oversættelsen af en tekst eller i forbindelse med et systematisk arbejde efter emneområde, vil han eller hun støtte sig på flere kilder. Det drejer sig om de regelfastsættende EU-retsakter (primærretlige termer har forrang, efterfulgt af termer fra den afledte ret, som det undertiden er nødvendigt at justere), retspraksis (under iagttagelse af selvstændige termer, hvis betydning kan være forskellig fra den betydning, der gælder i national ret) og national ret. Der kan forekomme flere mulige situationer. Hvis termen stemmer overens og kan overføres fuldt ud fra et retssystem til et andet, er fremgangsmåden enkel. Hvis der er tilnærmelsesvis overensstemmelse, bør forskellene forklares. Hvis mere end ét begreb svarer til en term, der forekommer i et eller flere retssystemer inden for samme sprog (polysemi), skal der ligeledes oplyses om dette. Hvis der ikke er overensstemmelse mellem begreberne, betyder dette ikke nødvendigvis, at der i så fald er tale om en uoversættelig term. Domstolens afgørelser skal nemlig oversættes i deres helhed, og juristlingvisten kan på samme måde som ved en oversættelse have en eller flere af de allerede beskrevne fremgangsmåder for øje (jf. punkt 4.1.3).

108 | Caroline Reichling, »Terminologie juridique multilingue comparée«, i Cristina Mauro og Francesca Ruggieri (red.), *Droit pénal, langue et Union européenne*, Bruxelles, Éditions Bruylant, i serien Droit de l'Union européenne – Colloques, 2012.

I alle tilfælde skal valgene begrundes og dokumenteres. Den juristlingvist, der opretter et terminologiopslag, skal, ligesom den juristlingvist, der foretager et valg under oversættelsen, være i stand til at begrunde sine valg. Han eller hun vil ofte lade sig inspirere af bidrag fra kolleger, fra kabinetterne og fra nationale specialister.

Terminologiopslaget indeholder således de oplysninger, der har gjort det muligt for juristlingvisten at nå frem til en terminologisk løsning og begrunde sit valg. Eventuelle vanskeligheder undervejs fremgår ligeledes af terminologiopslaget. De oplysninger, der indsamles om et begreb og registreres i et terminologiopslag, gør det ikke alene muligt at finde specifikke termer, men samtidig at:

- sætte begrebet ind i en klar sammenhæng (emneområde for begrebet og kontekst for termerne)
- hurtigt finde frem til, om begrebet findes i det pågældende retssystem
- hurtigt forstå begrebet (definition og forklaringer)
- indplacere begrebet i et system og få adgang til oplysninger om beslægtede begreber (områdediagram)
- få kendskab til oprindelsen (retssystemet) og kilden til termerne (terminologiske referencer) og vurdere pålideligheden og relevansen heraf
- skelne mellem termer, der betegner et juridisk begreb, og formuleringer, der er oprettet for at udtrykke begreber i en udenlandsk lovgivning
- få adgang til angivelser vedrørende termernes anvendelse eller evalueringen af disse (foretrukken term, term, der frarådes, forældet term osv.)
- finde en sammenfatning af overvejelser, der er fremkommet ved en sammenligning mellem retssystemer (mellem nationale lovgivninger eller mellem national ret og EU-retten), og få hurtig adgang til udvalgt retslitteratur
- få adgang til advarsler, som gør det muligt at undgå visse faldgruber (falske venner, nærtbeslægtede begreber, ukorrekte termer osv.).

Den terminologi, der skabes af juristlingvisterne, er først og fremmest tiltænkt disse, for så vidt som en pålidelig terminologi øger både produktiviteten og kvaliteten af juridiske oversættelser. Terminologiopslagene gør det nemlig lettere at foretage de

søgninger inden for komparativ ret, som er nødvendige for at oversætte bestemte typer dokumenter (navnlig forelæggelsesafgørelser og medlemsstaternes bemærkninger). Hvad imidlertid mere er: Disse opslag letter også arbejdet for Domstolens øvrige tjenestegrene, som har behov for at forstå, affatte eller endog fortolke juridisk indhold. Endvidere stilles opslagene til rådighed for de øvrige EU-institutioners sprog tjenester via IATE-databasen (som er interinstitutionel og offentlig), hvilket bidrager til at øge sammenhængen mellem EU-lovgivningen og de nationale retssystemer. Endelig vækker det terminologiske arbejde, som Generaldirektoratet for Flersprogethed (DGM) udfører, navnlig *Comparative multilingual legal vocabulary* (VJM) ¹⁰⁹, stigende interesse også uden for institutionernes rammer, fordi dette arbejde er nyttigt for alle, der skal forstå og affatte tekster: borgere, jurister og nationale dommere.

Terminologi og tolke

Domstolens tolke bistår fra tid til anden det kontor, der er ansvarligt for terminologien. Som regel indgår de dog i højere grad som brugere af terminologien, således som denne står opført i IATE-databasen (jf. *punkt 4.3.2*), og således som den tillige fremgår af de regelfastsættende retsakter, af retspraksis og af de oversættelser af procesdokumenterne i sagen, som juristlingvisterne udfører. Det er i øvrigt en del af forberedelsen af retsmøderne, at tolkene gør sig fortrolige med terminologien i sagen (jf. *punkt 4.2.4*).

Når de tolke, der er tilknyttet en mundtlig forhandling, er i tvivl i forhold til en indbyrdes afvigende terminologi, bliver de enige, således at de termer, der anvendes af en kabine, er identiske, uanset hvilken tolk der er i funktion. I de yderst sjældne tilfælde, hvor tolkene konstaterer, at en ikke dækkende bestanddel af terminologien udgør et problem under retsmødet, underretter de oversættelsestjenesten herom, således at den kan tage hensyn hertil på de efterfølgende stadier af sagen hvad angår forslaget til afgørelse og dommen, endog med henblik på en opdatering af det pågældende terminologiopslag.

109 | Jf. for en søgning efter institution eller samling den forklarende brochure https://iate.europa.eu/assets/brochure_search_by_collections_and_download.pdf

Terminologi i sammenhæng med Unionens domstolsnetværk

Som led i Den Europæiske Unions Domstolsnetværk (JNEU), der blev dannet i 2017, blev der i forbindelse med et dommerforum, som samlede medlemsstaternes forfatningsdomstole og øverste domstole samt Domstolen for at fejre 60-året for undertegnelsen af Romtraktaterne, etableret et samarbejde med medlemsstaternes øverste domstole og forfatningsdomstole. Allerede i 2018 blev der til medlemmerne af de deltagende retter tilbudt en flersproget platform til sikker udveksling og deling af dokumenter og oplysninger.

JNEU's platform stiller således et udvalg af dokumenter, der er bestemt af de bidragsydende retter, og som vedrører den anvendelse, som medlemsstaternes retter og Domstolen foretager af EU-retten, til rådighed for sine medlemmer.

I betragtning af platformens modtagelse og den interesse, som bestemte dele af dens indhold ville kunne vække blandt jurister, blev det foreslået de deltagende retter, at en del af JNEU's indhold skulle stilles til rådighed for offentligheden i en særlig sektion af webstedet Curia. Denne særlige sektion blev oprettet i 2021, og Domstolens første bidrag til samarbejdet var at offentliggøre eksisterende sprog- og terminologiressourcer (herunder terminologiopslag og dokumentation) i nævnte sektion. Delingen af disse ressourcer bidrager til forståelsen af de forskellige nationale lovgivninger, understøtter arbejdet med at affatte og oversætte tekster samt letter udvekslingen mellem jurister fra forskellige retskulturer, som nu kan kommunikere på et fælles sprog, alt imens de kan referere til Domstolens terminologiopslag for en bedre forståelse af de juridiske begreber med henblik på at beskrive indholdet af et dokument gennem en forklaring af termer osv.

Den enkelte ret er ligeledes blevet opfordret til at oplyse, om der findes nationale sprog- og terminologiressourcer, som kan være af interesse for de andre retter, herunder Domstolen.

En anden form for terminologisk og sprogligt samarbejde, som har været overvejet, består i at oprette et virtuelt netværk (forum eller lignende), som alle kan bidrage til ved at stille og besvare spørgsmål om begreber i national ret. Domstolens terminologitjeneste kan for sit vedkommende se nøjere på sin terminologidatabase for at gøre det lettere at forstå spørgsmålet og formulere svaret. Desuden kan alle oplysninger, der afgives, med fordel genanvendes i terminologidatabasen til gavn for alle.

Takket være dette netværk er det ligeledes muligt at forbedre eller justere Domstolens nu fælles terminologiresourcer. Et sådant samarbejde kan samtidig omfatte en overvågningsfunktion, i den forstand, at de nationale retter er i en god position for at fastslå, at lovgivningsmæssig og regulatorisk udvikling begrundet en revision af visse terminologiske data.

4.3.2 - Værktøjer til flersproget søgning

Domstolens juristlingvister og tolke skal som led i deres daglige arbejde foretage mange søgninger og understøttes i denne forbindelse af en række værktøjer til flersproget søgning, der er udviklet på interinstitutionelt plan eller af Domstolen.

Hvad angår terminologi støtter juristlingvisterne og tolkene sig på IATE ¹¹⁰, den fælles terminologidatabase for samtlige EU-institutioner, som i vid udstrækning er offentligt tilgængelig. De kan bl.a. søge i Domstolens terminologisamlinger (*Comparative multilingual legal vocabulary* eller VJM, som indeholder terminologi fra procesreglementerne for Domstolens retsinstanser, benævnelser af nationale retter osv.). Dataene (på flere sprog og omhandlende flere systemer) stammer fra grundige søgninger inden for komparativ ret og præsenteres i form af et detaljeret terminologiopslag.

For så vidt angår flersproget juridisk fuldtekstsøgning skal der i første omgang nævnes EUR-Lex ¹¹¹, som giver adgang til EU-retten. Dette websted giver bl.a. mulighed for at søge i lovgivning og retspraksis med to- eller tresproget visning.

110| <https://iate.europa.eu/home>

111| <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=da>

Domstolens egen søgemaskine EURêka giver adgang til Unionens retspraksis, men ligeledes til processkrifter, der er indgivet af parterne i sagerne, og andre interne og eksterne dokumenter (retslærenoter). Juristlingvisterne benytter sig endvidere af Curia, Domstolens websted, som tilbyder en detaljeret formular ¹¹² til søgning i retspraksis, og som er referencekilden for de forskellige sprogversioner af de tekster, der gælder for retsforhandlingerne.

Den interinstitutionelle metasøgemaskine QUEST, som er et sprogligt søgeværktøj, har den fordel, at den søger i flere kilder samtidig. Disse kilder omfatter bl.a. IATE, de interinstitutionelle oversættelseshukommelser, som er tilgængelige via Euramis, og fuldtekstdatabaser som EUR-Lex.

Euramis er en samling af oversættelseshukommelser, i hvilke institutionerne, herunder Domstolen, tilføjer ord. Dette værktøj bruges til at udarbejde de arbejdsmapper, der stilles til rådighed for juristlingvisterne i Trados Studio-miljøet (jf. punkt 4.3.3).

112| <https://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?language=da>

Det er vel at mærke muligt at vælge en særlig indstilling af søgeformularen på webstedet for Den Europæiske Unions Domstolsnetværk (JNEU, link: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/p1_2170125/da/), med henblik på at foretage målrettede søgninger vedrørende præjudicielle forelæggelser. Det har desuden siden den 1.7.2018 været muligt at søge i de nationale forelæggelsesafgørelser i alle de tilgængelige sprogversioner.

4.3.3 - Oversættelsesværktøjer

DGM anvender de mest moderne oversættelsesværktøjer. Disse værktøjer er enten specielt udformet på interinstitutionelt plan eller udviklet af markedsaktører for at opfylde behovene hos oversættelsestjenesterne, herunder EU-institutionerne. Værktøjerne er et vigtigt bidrag til juristlingvistens arbejde. Anvendelsen heraf afhænger af de specifikke intellektuelle opgaver, der er påkrævet på hvert trin af oversættelsesarbejdet. Juristlingvisten er stadig den centrale figur under oversættelsesaktiviteten og beslutter, hvilke værktøjer han eller hun vil gøre brug af. Dette er, hvad der benævnes *augmented translation*¹¹³. Oversættelsesværktøjerne bliver stadig hver for sig mere effektive, men deres evne til at kommunikere med hinanden og berige hinanden gensidigt kan stadig forbedres, således at juristlingvisten, som fortsat bevarer kontrollen over processen, kan tilbydes løsninger og hjælpemidler med en stadig stigende relevans og præcision.

Arbejdsmiljøet: Trados Studio

Domstolens oversættelsestjeneste stiller et arbejdsmiljø, der er specifikt for oversættelse, til rådighed for alle sine juristlingvister. I øjeblikket anvendes editoren Trados Studio, da dette produkt har vundet de seneste to interinstitutionelle offentlige udbud. Dette arbejdsmiljø viser kilde- og målteksten samtidig på en sådan måde, at sætninger, der allerede er oversat, sætninger, der skal oversættes, sætninger, der er ved at blive oversat, eller sætninger, for hvilke der foreligger »automatiske« oversættelsesforslag, vises side om side. Opstillingen af sprogversionerne i række gør det muligt, når oversættelsen er færdig, at tilføje resultaterne i den interinstitutionelle database Euramis. Fra Trados Studio kan juristlingvisten aktivere andre oversættelsesværktøjer. Denne mulighed udgør et solidt grundlag for fremtidig forbedring, berigelse og udvikling på vej mod *augmented translation*.

113] »[La] »traducción aumentada« (De Palma, 2017) o »asistida por conocimiento« (do Carmo et al., 2016: 149) [...] consiste en integrar las tecnologías de traducción disponibles en cada caso en el proceso de traducción de modo que se optimice el rendimiento de los traductores y sin que por ello estas tecnologías asuman el control total o parcial del proceso de traducción.

»Augmented translation« (De Palma, 2017) eller »vidensassisteret oversættelse« (do Carmo et al. 2016: 149) [...] består i at integrere de oversættelsesteknologier, der er tilgængelige i den enkelte situation, i oversættelsesprocessen, således at oversætternes effektivitet optimeres, uden at teknologierne af den grund helt eller delvis tager kontrol over oversættelsesprocessen«. Chelo Vargas-Sierra, »La estación de trabajo del traductor en la era de la inteligencia artificial. Hacia la traducción asistida por conocimiento«, i Revue Pragmalingüística, december 2020.

IATE, Quest, DocFinder og Euramis

De værktøjer, som Domstolens juristlingvister i øjeblikket har adgang til via arbejdsmiljøet Trados Studio, er IATE og QUEST (jf. punkt 4.3.2) samt DocFinder, Euramis og neural maskinoversættelse.

DocFinder, der er en metasøgemaskine, samler, forenkler og fremskynder adgangen til dokumenter fra en enkelt brugergrænseflade. En af denne søgemaskines mest praktiske funktioner er den automatiske oprettelse af et hypertextlink til et kildedokument ud fra citatoplysninger, der undertiden er fragmentariske.

Euramis giver mulighed for at importere allerede oversatte »segmenter« (sætninger eller sætningsdele) i Trados Studio. Trados Studio kan således automatisk analysere hvert segment af en tekst, der skal oversættes, og så snart et segment frembyder en høj grad af lighed med et andet segment, der allerede er oversat, og som optræder i Euramis-databasen, vil værktøjet vise dette segment og samtidig fremhæve eventuelle forskelle. De forslag, der fremkommer med udgangspunkt i Euramis-databasen, er af høj kvalitet, da kun oversættelser af højeste kvalitet, der er udarbejdet og færdiggjort af juristlingvister eller oversættere, uanset om dette arbejde har været understøttet af IT-værktøjer eller ej, registreres i Euramis. Juristlingvisten kan bestemme, at kun allerede oversatte segmenter, hvis grad af overensstemmelse med kilde-segmenterne er på en vis procentdel, som standard minimum 65%, skal vises. Det er ligeledes nødvendigt at være sikker på kilden til allerede oversatte segmenter. Når der f.eks. er tale om et direkte eller indirekte citat, er det ikke forsvarligt at acceptere enhver oversættelse alene med den begrundelse, at den er semantisk og sprogligt korrekt. Oversættelsen skal stadig hidrøre nøjagtigt fra den citerede kilde. Derfor har DGM udviklet et værktøj, der gør det muligt med udgangspunkt i Euramis at udvælge den dokumentation, som efter al sandsynlighed har den højeste grad af relevans for en given oversættelse. Segmenter, der udgår fra denne dokumentation, vil blive prioriteret i Trados Studio som følge af vægtning. Så snart et oversættelsesprojekt er oprettet, modtager juristlingvisten nemlig en »*funktionel pakke*«, som han eller hun frit kan supplere eller ej, og som automatisk indeholder en række relevante dokumenter: f.eks. dokumenter, der allerede er oversat inden for rammerne af den samme sag eller forbundne sager, dokumenter, der henvises til i den tekst, som skal oversættes, osv. For at øge relevansen yderligere fastlægger sprogkontorerne hvad angår deres eget sprog referencefraseologien (enten almen eller specifik for en bestemt type tvistemål), og denne integreres i den funktionelle pakke.

Juristlingvistens strengt nødvendige kontrol

Uanset kvaliteten af oversættelsesværktøjerne vil den juridiske fagoversætter altid skulle kontrollere maskinens forslag, selv hvis kildedokumentet i forslaget er det relevante dokument i den givne sammenhæng, og graden af identitet mellem det indlæste segment og det segment, der skal oversættes, er på 100% ¹¹⁴.

På samme måde kan maskinen forårsage afvigelser på grund af fejl i opstillingen af sprogversionerne i række i selve Euramis-basen og foreslå oversættelse af et andet segment end det, der skulle have været indlæst. Lige så vel kan oversætteren eller juristlingvisten også begå oversættelsesfejl, og hvis disse fejl aldrig opdages, vil de blive stående i de tekster, der tilføres databasen, og vil blive foreslået den person, der benytter den.

Endelig er indlæsning af tidligere oversættelser en løsning, der ofte er nyttig, men den er ikke desto mindre bevarende: Det kan forekomme, at forslagene ikke længere svarer til de aktuelle tilgange og tankegange, f.eks. med hensyn til inklusivitet. Kvaliteten af segmenterne i Euramis-databasen og af deres opstilling i række er således af afgørende betydning, og alle EU-institutionerne er yderst opmærksomme på dette. Når dette er sagt, er der altid en fejl- eller uoverensstemmelsesmargin, og det er op til juristlingvisten at rette op på den. Endelig skal det noteres, at langt de fleste sætninger, som juristlingvisten skal oversætte, aldrig har været oversat før: Juristlingvisten oversætter disse frit, alt imens han eller hun drager fordel af endnu et kraftfuldt værktøj: »automatisk« oversættelse.

114| F.eks. foreslår maskinen for et deludsnit taget fra artikel 39 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/33/EU stillet over for syntagmet »samtlige medlemsstater [skal] træffe de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at [...]« to engelske oversættelser, der er en anelse forskellige, men som alligevel begge er forsynet med en identitetsgrad på 100%: »all Member States shall take the *measures necessary* to ensure that ...« og »all Member States shall take the *necessary measures* to ensure that ...«. Kun én af disse oversættelser er korrekt, men maskinen er ikke klar over hvilken: Dette må afgøres af et menneske.

Automatiske oversættelsesværktøjer: eTranslation og DeepL Pro

Trados Studio-miljøet indeholder også et automatisk oversættelsesværktøj. Så sent som i 2018 fungerede denne type værktøjer alene på et statistisk grundlag, dvs. at de var baseret på en IT-model, hvor indlæringen tog udgangspunkt i store tekstkorpusser, og som foreslog oversættelser ud fra den matematiske sandsynlighed for, at disse var relevante. Værktøjerne fungerer i dag på et neuralt grundlag, en benævnelse, der skyldes analogien til funktionen af neurale netværk i den menneskelige hjerne. Hertil kræves en proces i to trin. Det første trin går ud på at oplære neurale maskiner på enorme korpusser af tosprogede segmenter opstillet i række, hvorfra disse maskiner »lærer« overensstemmelser mellem segmenterne: Dette er indlæringsfasen for neurale maskiner ¹¹⁵. Når de er oplært, kan disse maskiner anvendes til at levere oversættelsesforslag ved hjælp af algoritmer, der tildeler fortløbende vægtninger af de konstaterede overensstemmelser på grundlag af sandsynlighedsbaserede, grammatiske, kontekstuelle og andre tilgange. Disse værktøjers forslag er nyttige og ofte imponerende. Den brede offentlighed bruger, ligesom websteder, uden vanskeligheder sådanne neurale værktøjer til at frembringe omtrentlige oversættelser. Professionelle oversættere, herunder juridiske oversættere, bruger dem også som en støtte under oversættelsesprocessen.

eTranslation er et højtydende neuralt værktøj, der er udviklet og finansieret på interinstitutionelt plan. Dette værktøj har udnyttet den enorme Euramis-database til indledningsvis at oplære neurale oversættelsesmaskiner, der tilbyder oversættelsesforslag fra engelsk til alle de andre officielle sprog og omvendt samt mellem tysk og fransk. Med tiden er der blevet udviklet yderligere maskiner efter anmodning fra de forskellige institutioner, og særligt fra Domstolen, for at imødekomme specifikke eller tematiske behov. Efter anmodning fra Domstolens oversættelsestjeneste er nogle maskiner således blevet oplært udelukkende i Domstolens og Rettens praksis. Under hensyntagen til Domstolens arbejdsmetoder er disse maskiner blevet oplært til at frembringe direkte tovejsoversættelser mellem alle de officielle sprog og vateringssproget. De anvender udelukkende det mest relevante tekstkorpus, som Domstolens oversættelsestjeneste kan få adgang til: dens eget tekstkorpus. Disse maskiner gengiver Domstolens juridiske sprog.

¹¹⁵ | Maskinen skaber tusindvis af neurale forbindelser i på hinanden følgende lag af en sådan kompleksitet, at denne proces med indlæring fra tekstkorpusser ofte benævnes »deep learning« (dybdeindlæring).

Domstolens juristlingvister kan ligeledes gøre brug af et markedsværktøj kaldet DeepL Pro, som giver bemærkelsesværdige resultater, særligt for visse sprogkombinationer og for visse tekstkategorier, der i juridisk henseende er mindre tekniske. Der er på universiteterne og i EU-institutionerne ¹¹⁶, herunder ved Domstolen, blevet gjort forskellige forsøg på at evaluere disse værktøjers kvantitative bidrag. Det er naturligvis vanskeligt præcist at måle dette bidrag, i betragtning af de metodologiske vanskeligheder, der er forbundet med at måle de pågældende parametre (oversætterens kompetence, arbejdsbetingelserne, kvaliteten af det endelige produkt). Der er imidlertid ingen tvivl om, at merværdien af de automatiske oversættelsesværktøjer er betydelig, selv om maskinen for nuværende hverken er eller på nogen måde er tiltænkt at være på højde med menneskelig oversættelse. Processen foregår nemlig automatisk, og der kræves menneskelig intelligens for at evaluere, kontrollere og om nødvendigt kritisere resultaterne heraf. Selv om automatisk oversættelse for det meste kun forårsager få afvigelser, kan teknikken ikke gengive det, som processen i en kvalitetsoversættelse indebærer: en dyb indsigt i ophavsmandens tankegang for at lykkes med at fange budskabet, fordøje det og gengive ideen i samme sproglige register. Desuden er der andre begrænsninger, uanset om disse er tekniske, såsom udeladelser af ord, eller begrebsmæssige, såsom umuligheden af at »tvinge« maskinen til at foreslå en vis undtagelses- eller minoritetsterminologi i forhold til den terminologi, der er indeholdt i tekstkorpusserne til indlæring, og som foreslås fra begyndelsen.

Det neurale værktøj giver med rette næring til store forventninger, men også til manglende forståelse blandt brugere og skabere af juridiske oversættelser. Brugerne finder, at det ubearbejdede resultat fra maskinen allerede er særdeles nyttigt og bringer dem meget nærmere en dækkende forståelse af kildeteksten; skaberne ved, at hvert oversat segment skal analyseres kritisk på samme måde, som hvis det var blevet oversat helt forfra. De ved også, at forskellen mellem den forståelse, som maskinresultatet giver mulighed for, og en fuldstændig forståelse netop ligger i den mest intellektuelle og dermed tidskrævende del af den juridiske oversættelsesproces, især når der er tale om at udtrykke en ret, der skaber rettigheder og forpligtelser, som finder umiddelbar anvendelse.

116| Fælles undersøgelse foretaget af Kommissionen og universitetet i Gent: »Assessment of neural machine translation output in DGT's language departments«, 3.6.2019; Lieve Macken, Daniel Prou og Arda Tezcan, »Quantifying the Effect of Machine Translation in a High-Quality Human Translation Production Process«, i *Informatics*, 7, 12, 2020: <https://doi.org/10.3390/informatics7020012>

De ovenfor opregnede IT-værktøjer bidrager i forening til at understøtte produktiviteten og kvaliteten af det arbejde, der udføres af Domstolens juristlingvister. De er med til at lette dem for en del af deres arbejdsbyrde, den enkleste del, og giver dem dermed mulighed for bedre at fokusere på de mere komplekse og juridiske dele, som kræver en betydelig indsats. Den strukturelle fremgang i produktiviteten ved Domstolens oversættelsestjeneste kan forklares ved en kombination af faktorer (individuelle bestræbelser, udsendelse i freelance, terminologi, uddannelse osv.), hvortil på stadig mere effektiv vis bliver føjet nye teknologier.

4.3.4 - Tolkeværktøjer

Tolkene har en side på deres tjenestes intranet, der er forbeholdt forberedelsen af retsmøderne. Denne side samler på ét sted alle de IT-værktøjer, som tolkene har brug for under forberedelsen, idet disse i det væsentlige svarer til juristlingvisternes værktøjer. Her finder tolkene f.eks. links til den dokumentbeholdning, som indeholder alle procesdokumenterne i en given sag, til de dokumenter, som juristlingvisterne eller generaldirektoratets tværgående tjenester har klargjort, samt til sprog- og terminologidatabaser som Euramis, Quest og IATE.

De samme links er tilgængelige i kabinen takket være den computer, som enhver tolk er udstyret med. Det er imidlertid under forberedelsen, at tolken gør størst brug af IT-værktøjer. Simultantolkningens øjeblikkelige karakter reducerer den tid og den kognitive energi, der er til rådighed til at søge i computeren under tolkningen, til et minimum. Tolkene støtter sig således fortrinsvis på kvaliteten af sin forberedelse, på sin kollega i kabinen og på sine personlige og faglige kvalifikationer (*jf. punkt 4.2*).

4.3.5 - Tolkning af indlæg afgivet ved fjerndeltagelse

Under krisen foranlediget af covid-19-pandemien er der blevet udarbejdet nye regler for fjerndeltagelse, således at Domstolen og Retten allerede fra den 25. maj 2020 kunne genoptage de retsmøder, som de havde været nødt til at aflyse eller udsætte i marts måned. Selv om tolkene fortsætter med at arbejde fra retslokalet, har visse talere, der har været forhindret i at rejse til Luxembourg på grund af de sundhedsmæssige krav, for første gang fået tilladelse til at afgive mundtligt indlæg via fjerndeltagelse. Da signalets kvalitet og stabilitet er afgørende for at sikre en tolkning uden afbrydelser og af høj kvalitet, er der blevet indført en procedure med forudgående godkendelse af talernes placering. Inden hvert retsmøde, som indebærer fjerndeltagelse, bliver

kommunikationskvaliteten desuden testet. Hvis kvaliteten ikke er tilstrækkelig god, kan retsformanden beslutte at aflyse eller afbryde retsmødet.

Tolkning af talere, der afgiver mundtligt indlæg fra et *lokale til fjerndeltagelse*, er muliggjort takket være installation af sikrede teknikker til lyd- og billedtransmission i de berørte retslokaler. Domstolen har valgt et Codec-system, som gør det muligt at komprimere (COding) og dekomprimere (DECoding) retransmissionerne og dermed sikre integriteten og i givet fald fortroligheden af udvekslingen.

Det tekniske aspekt er dog ikke det eneste, der skal tages højde for i denne forbindelse. Der skal nemlig være teknikerne til stede for at kontrollere værktøjer og forbindelser, og disse skal ofte løse problemer i realtid. Denne nye arbejdsform medfører i øvrigt øget stress og en endnu større kognitiv belastning for tolkene selv ¹¹⁷, således at der skal tages hensyn til denne yderligere anstrengelse ved forvaltningen af tilknytningstiden, for ikke at nævne risikoen for, at den planlagte varighed af retsmødet overskrides.

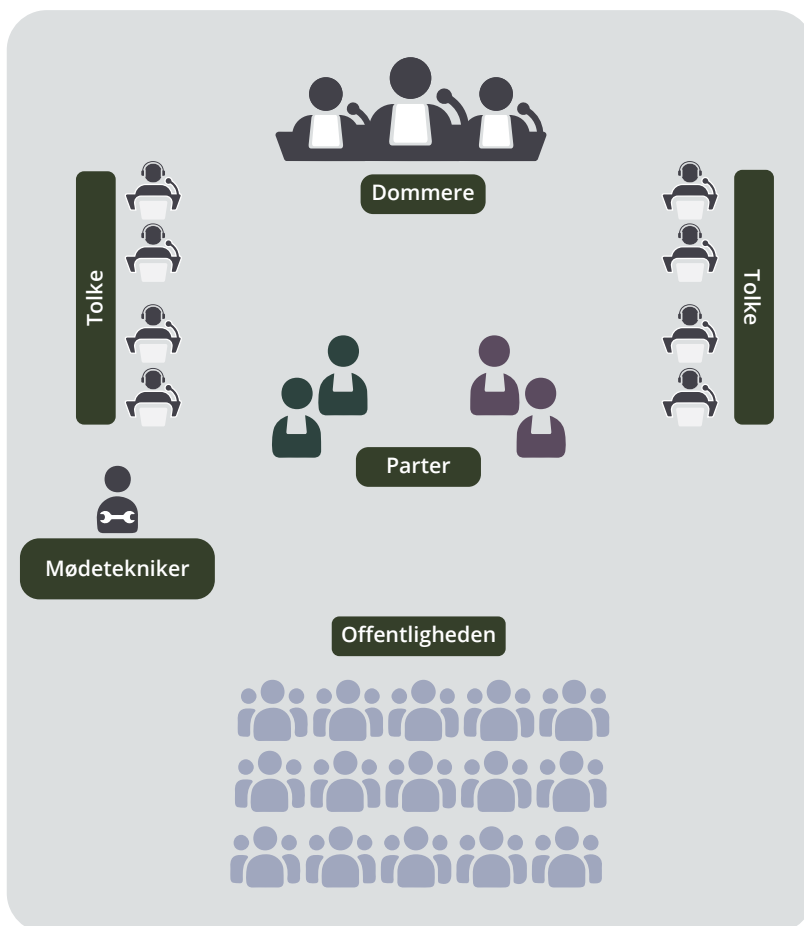
Indførslen af denne nye praksis for mundtlige indlæg og tolkning har fundet sted i en vanskelig sammenhæng som følge af sundhedskrisen, og der har skullet overvindes mange tekniske, kulturelle og organisatoriske hindringer. Dette er lykkedes takket være tolkenes og teknikernes engagement i tæt samråd med ledelsen, justitskontorerne og retsinstansernes præsidenter. Tiltaget er blevet så godt modtaget, at Domstolen er blevet tildelt prisen for god forvaltning i 2021 af Den Europæiske Ombudsmand, Emily O'Reilly, i kategorien »Udmærkelse inden for innovation/forandring«.

117| Jf. f.eks. for en sammenfatning på dette område Sabine Braun, »Remote Interpreting«, i H. Mikkelsen og R. Jourdenais (red.), *Routledge Handbook of Interpreting*, Routledge, London/New York, 2015, s. 352-367.

Tolkning af et indlæg, der afgives på afstand

Fjernfacilitet

4.3.6 - Teletolkning

Under krisen i forbindelse med covid-19-pandemien har kombinationen af indlæg afgivet ved fjerndeltagelse via videokonference og fuld sprogdekning under retsmøder ved Domstolens Store Afdeling eller i plenum af og til nødvendiggjort »sammenkobling« af flere lokaler.

Den udvidede sprogordning i forbindelse med visse retsmøder og de restriktioner, der har været forbundet med pandemien (en, to eller tre tolke i kabinerne, afhængigt af, hvilke betingelser der har været fastsat i protokollen over sundhedsforanstaltninger for retsmøderne), har betydet, at der ikke altid har været kabiner nok til alle tolkene i teamet, selv ikke i Domstolens største retssal.

For at afhjælpe manglen på kabiner i det primære retslokale har en del af teamet derfor tolket fra andre retssale, der har været koblet til den primære retssal. I disse lokaler har tolkene arbejdet med udgangspunkt i lyd og billeder, der er blevet sendt fra den primære retssal og fra lokaler til fjerndeltagelse. Dette benævnes »teletolkning«.

»Sammenkobling« af lokaler og retssale ved at forbinde tolkekabiner, der befinder sig i den primære retssal, med kabiner, der befinder sig i et eller flere sekundære lokaler eller retssale, har således øget mulighederne for sprogdekning af retsmøder i denne pandemiske tid, som har gjort det vanskeligt at tolke på normale vilkår.

5. - Hvilken fremtid er der for flersprogethed?

5.1 - Forudsætningen om, at der er dygtige kandidater til rådighed

Europas landegrænser er ophævet. Borgerne bevæger sig, mødes, knytter venskabsbånd og beriger hinanden gensidigt. For at få fuldt udbytte af denne enorme gave i vores tid skal folk kommunikere eller, endnu bedre, forstå hinanden. Men forstår man egentlig den anden, hvis man ikke interesserer sig for vedkommendes sprog eller kultur? Hvordan kan en tysker forstå en franskmand, der taler om et »coup de Trafalgar« [(o.a.: fransk for »katastrofe«, efter »slaget ved Trafalgar«)], hvis han eller hun ikke forstår både franskmandens sprog og historie? Hvordan forstår en portugiser en lette, der taler om »nationalitet«, hvis »nationalitet« og »statsborgerskab« for førstnævnte betyder det samme? Er man overhovedet i stand til at forstå andetheden, hvis man ikke har udforsket mindst ét andet sprog og mødt den kultur og den verdensanskuelse, der følger med dette?

At lære et andet sprog, blot ét eneste, bringer nemlig en grundlæggende forståelse med sig: forståelsen af andetheden. Den anden er ikke mig; vores fælles værdier er baseret på historie, på sprog og på forskellige verdensanskuelser, som hver især kan berige den anden. Når vi først har fået indarbejdet vores egen andetheds virkelighed, vil indlæringen af yderligere sprog bringe større forståelse og give os nøglen til udveksling med alle mennesker, der deler dette sprog.

Mit jeder Sprache mehr... ¹¹⁸

Mit jeder Sprache mehr, die du erlernst, befreist
Du einen bis daher in dir gebundnen Geist,

Der jetzo tätig wird mit eigner Denkverbindung,
Dir aufschließt unbekannt gewes'ne Weltempfindung,

Empfindung, wie ein Volk sich in der Welt empfunden ;
Nun diese Menschheitsform hast du in dir gefunden.

Ein alter Dichter, der nur dreier Sprachen Gaben
Besessen, rühmte sich, der Seelen drei zu haben.

Und wirklich hätt' in sich nur alle Menschegeister
Der Geist vereint, der recht wär' aller Sprachen Meister.

For hvert nyt sprog, du lærer, frigør
Du en sjæl, der hidtil var bundet i dig,

Som nu tager fat med egne tankeforbindelser,
Åbner dig for en verdensfornemmelse, der var ukendt

En fornemmelse, som når et folk fornemmer sig i verden.
Denne menneskehedens form har du nu fundet i dig.

En antik digter, som kun var begavet med tre sprog
Brystede sig af at have tre sjæle.

I virkeligheden forener kun alle menneskesjæle i sig,
Den sjæl, som rettelig behersker alle sprog.

I de seneste årtier har sprogkundskaberne i de europæiske lande og i resten af verden udviklet sig betydeligt. I en vis henseende er der gjort store fremskridt, da størstedelen af unionsborgerne i dag taler et andet sprog, ofte engelsk, eller i det mindste har et grundlæggende kendskab til et. Dette er uden tvivl nyttigt. Hvad er der imidlertid blevet af alle de europæiske intellektuelle, som indtil for få årtier siden ikke stillede sig tilfredse med at lære et enkelt sprog, men lærte tre, fire, fem eller flere sprog? Og hvorfor er det eneste fremmedsprog, der læres, næsten altid engelsk? Venter vi os ikke længere noget af Goethes og Schillers sprog, af Dantes og Ecos sprog, af Voltaires og Camus' sprog, af Cervantes' og Vondels sprog og af alle de andre sprog? Det dominerende fælles sprog på ethvert tidspunkt i historien, således som mange mennesker, der ikke har dette sprog som modersmål, bruger det så godt, de kan, risikerer at bringe den nødvendige grad af forståelse og refleksion i fare. Det er legitimt at rejse spørgsmålet, om et sådant sprog, der angiveligt er forenklet, forvrænget, endog fordærvet, er i stand til at give adgang til andetheden, alt imens det kun rækker til at nærme sig overfladen af verdens kulturer, selv hos de folkeslag, der kalder det deres modersmål ¹¹⁹.

Svaret findes utvivlsomt i Domstolens flersprogede praksis. De europæiske borgeres flersprogede behov skal imødekommes af en flersproget forpligtelse hos deres institutioner, som i denne forbindelse er afhængige af, at der er dygtige kandidater til rådighed i de enkelte medlemsstater. Selve forudsætningen for at kunne yde flersprogede tjenester af høj kvalitet er, at der findes en stor og varieret gruppe af personer, der er i stand til at varetage denne kulturelle, sproglige og juridiske formidling ved Domstolen. Interessen for sprog og mangfoldighed skal vækkes og understøttes fra en tidlig alder. Børn bør have mulighed for at lære mere end ét sprog. Unge mennesker bør kunne rejse og møde andre kulturer og indtage mangfoldigheden. Nogle, såsom tolke og oversættere, vil senere gøre det til deres erhverv; andre, såsom juristlingvister, vil gøre det til et vigtigt aktiv for udøvelsen af deres erhverv. Hele uddannelsesstrukturen skal understøtte denne udvikling: indlæring af mere end ét sprog i skolen, opretholdelse af oversættelses- og tolkeuddannelser, vedligeholdelse eller videreudvikling af sproglige og interkulturelle kundskaber på de videregående, herunder juridiske uddannelser,

119| Jf. bl.a. for samtlige disse aspekter Robert Phillipson, *English-Only Europe? Challenging Language Policy*, 2003, oversat til fransk og aktualiseret i 2018 med titlen *La domination de l'anglais: un défi pour l'Europe*. Jf. ligeledes forord ved François Grin i den franske udgave.

anvendelse af sprog på arbejdspladsen, naturligvis i henhold til en tolerance og en respekt for den enkeltes evner ¹²⁰.

Selv om det er vigtigt at lære sprog, skal den retlige og administrative flersprogethed i Unionen ikke desto mindre tage udgangspunkt i, at enhver borger har ret til kun at have kendskab til sit modersmål ¹²¹. Selv borgere, der taler et eller flere andre sprog, vil altid have ret til – og som regel føle behov for – at kommunikere med myndighederne og domstolene på deres modersmål. For at imødekomme dette behov er det nødvendigt, at andre borgere tilslutter sig sprogfagene, og at de har gunstige betingelser for at lykkes hermed.

Domstolen er nødt til at indtage en central plads i forhold til at øge bevidstheden om betydningen af sprogindlæring og at vægte brugen af sprog højere og er samtidig pligtig at værne om sprogene. Domstolens sprog tjenester kan bl.a. besøge skoler og videregående uddannelsessteder, henvende sig til faglige og kulturelle sammenslutninger, mødes med politiske ledere og intellektuelle samt afholde videnskabelige konferencer om flersprogethed. Domstolen indtager desuden denne centrale plads som led i sin »flersprogethedstilgang«, som er en mangesidet tilgang, der konkret og symbolsk illustreres ved Flersprogethedens Have, der er nævnt indledningsvis i dette værk.

5.2 - Bevidsthed om problemerne: kort eller langt sigt?

Adgang til domstolene og til retspraksis på ens eget sprog er en grundlæggende demokratisk bestanddel, da en sådan adgang er afgørende for den enkelte borgers mulighed for at deltage i et samfund, der er reguleret af retsregler, og opnå lige muligheder i dette.

Allerede i 1549 forklarede den franske digter Joachim Du Bellay i sit værk *Défense et illustration de la langue française*, hvor vigtigt det var, at domsafsigelser fandt sted på det hjemlige sprog frem for på latin, som kun nogle få udvalgte beherskede. Han fulgte således

120 | I den belgiske private sektor er det f.eks. almindeligt, at mødedeltagere frit kan vælge, om de ønsker at tale på fransk eller nederlandsk, således at alle ikke behøver at tale på begge disse sprog, men at alle forventes at kunne forstå dem. Brugen af engelsk bliver imidlertid stadig mere udbredt af forskellige årsager.

121 | Alexandre Viala, »Le droit à la traduction«, i *Cahiers européens*, nr. 9, Isabelle Pingel (red.), *Le multilinguisme dans l'Union européenne*, Pedone, Paris, s. 21.

i kølvandet på dekretet fra Villers-Cotterêts, der blev udstedt i 1539 af Frans 1., hvorved brugen af det franske sprog blev gjort almindelig udbredt i retsgyldige dokumenter og ved domstolene. Vores landes historie, selv i nyere tid, har vist os, hvordan befolkninger, hvis sproglige og kulturelle identitet ikke i tilstrækkelig grad respekteres, henter solide argumenter i historien for at modsætte sig den etablerede orden og forbedre den. Dette har været tilfældet lige så vel i demokratiske stater såsom Belgien som i nationer, der er underlagt autoritære regimer, såsom Litauen under Sovjetunionen.

Europæerne må på baggrund af deres historiske erfaring og en fælles humanisme overveje, hvilken fremtid flersprogetheden bør have i EU. Der mangler penge. Budgetrestriktionerne tager til, og de enkeltstående sparetiltag forvandles gradvist til en lang tunnel af en næsten vedvarende, stadig strengere sparepolitik. Det er helt legitimt at søge efter effektivitet og besparelser, og alle bestræbelser skal løbe sammen, således at det er til den bedst mulige pris, at borgerne får gavn af det, som Unionen tilfører, herunder den grundlæggende ret til respekt for de kulturelle og sproglige identiteter, værdigheden, flersprogetheden. Hvis besparelserne i praksis resulterer i, at flersprogetheden hæmmes overdrevent, reduceres til et minimum eller neutraliseres, er det dog på tide at rejse spørgsmålet, om ikke modydelsen for disse besparelser er blevet urimelig.

De europæiske folk har gang på gang gennem historien overvundet slag ved at vende tilbage til de humanistiske og demokratiske værdier, som er den eneste måde at opnå varig frigørelse på. Efter Anden Verdenskrig begyndte de krigsførende lande, der var forslåede og ødelagte, imidlertid deres genopbygning, idet de, uanset hvad prisen var, genetablerede og udviklede statsstrukturerne og frihedsrettighederne. Hvordan er det muligt at acceptere, at et stadig velstående Europa glemmer fortidens lektioner og af økonomiske hensyn svækker fundamentet for den flersprogede søjle, der bærer det fælles bygningsværk af udvikling, velstand og fred, som er skabt med så meget håb, begavelse, vedholdenhed og dialog?

Ja, der kan spares, og ja, der skal spares, men det væsentlige skal beskyttes, og det væsentlige er at opretholde og – kan man i det mindste håbe – fortsætte opbygningen af Unionen som værende baseret på fælles værdier, der omfatter og tilskynder til tilslutning fra alle de folkeslag og kulturer, som den består af.

I den politiske verden er det – paradoksalt nok, kan det ved første øjekast synes – Unionens modstandere, der har forstået dette: Det er ved bl.a. finansielt at lukke af for borgernære projekter, i første linje flersprogetheden, at der kan skabes en følelse af afvisning og en voksende afstand mellem institutionerne og borgeren. Disse Europa-

modstandere skaffer i de nærmere enkeltheder nogle kraftige nedskæringer til veje, som alene beskytter de magtfulde objektive forbundsfællers kortsigtede politiske og økonomiske mål. Disse kortsynede fortalere for sparetiltag overser, bevidst eller ubevidst, at de svækker et Europa, hvis meget store økonomiske bidrag de i øvrigt godt forstår. Derudover er der dem, der forstår og støtter den europæiske integrationsmodel, og som lige så godt som deres modstandere forstår, at det er følelsen af kulturel og sproglig fremmedgørelse, der truer det europæiske bygningsværk og kan tvinge idealet om fred og velstand gennem mangfoldighed i knæ.

Som det fremgår, befinder de godtroende tilhængere af besparelser sig i denne vanskelige strid i en forligsposition. Lad os derfor tage spørgsmålet om cost-benefit-forholdet ved flersprogethed i Unionen op uden tabuer og se, om der findes argumenter, der kan overbevise dem.

5.3 - Finansieringen af flersprogethed vs. omkostningerne ved ikke at have flersprogethed

Flersprogethed koster penge. Omkostningerne ved flersprogethed kan i det mindste beregnes, mens omkostningerne ved ikke at have flersprogethed er langt vanskeligere at beregne. Der er også omkostninger ved demokratiet, og disse kan i vid udstrækning beregnes. Det er vanskeligere at beregne omkostningerne ved ikke at have demokrati, og dog er vi alle enige om, at disse omkostninger ville være umådelig store i økonomisk, menneskelig og civilisatorisk henseende.

Europa-Parlamentet har på denne måde med rette betegnet omkostningerne til EU-institutionernes sprogtenester som politiske omkostninger¹²². Disse omkostninger er dog ikke kun politiske, særligt ikke når det gælder Domstolen. Flersprogethed er også et vigtigt led i retsforhandlingerne, i lighed med alle de andre aktiviteter, der er afgørende for behandlingen og afgørelsen af sagerne og for udarbejdelsen af en retspraksis.

Nogle vil mene, at dette er den forkerte diskussion, da det enkelte folks identitet og værdighed, der kommer til udtryk gennem dets sprog, er en umistelig værdi og skal beskyttes. Derfor skal selve sprogene beskyttes for det, som de bærer kulturelt, symbolsk

122 | Europa-Parlamentets beslutning om Revisionsrettens særberetning nr. 5/2005 om Europa-Parlamentets, Kommissionens og Rådets udgifter til tolkning (2006/2001(INI)) (EUT 2006, C 305 E, s. 67).

og endog økonomisk. Der er hvad angår denne diskussion ingen små eller store sprog: At forsvare ét sprog er at forsvare dem alle ¹²³.

Dette er et særdeles følsomt emne. Det er i denne forbindelse tilstrækkeligt at observere, med hvilken resolutthed medlemsstaterne anlægger sag, når Det Europæiske Personaleudvælgelseskantor (EPSO) forsøger at spare ved at indskrænke sprogordningen for almindelige udvælgelsesprøver ved EU-institutionerne ¹²⁴ (jf. punkt 2.5.2).

Denne følsomhed er ikke videre overraskende, eftersom valgene på dette område, også ud over spørgsmålene om identitet og kultur, som i sig selv er væsentlige, indvirker økonomisk på omkostningerne såvel hos sprog tjenesterne som hos modtagerne af ydelserne ¹²⁵.

Den direkte besparelse, der ville kunne opnås ved at vælge at prioritere et eller flere sprog i forhold til de øvrige sprog, kan måles: Besparelsen ville svare til, hvor meget de beløb, der bruges til oversættelses- og tolkeaktiviteterne, i et sådant tilfælde ville blive nedsat.

Det er til gengæld vanskeligere at måle, i hvilket omfang borgere, der taler et af de »tabende« sprog, i forhold til andre borgere ville blive berøvet visse fordele og udsat for en meromkostning, hvilket ville resultere i økonomisk ulighed. De ulemper, som disse borgere måtte tåle, kan ses som det negative modstykke til de fordele, som borgere, der taler et af de »vindende« sprog, måtte have. François Grin opregner i denne forbindelse fem typer overdragelser til fordel for modersmålstalere af et fælles enhedssprog, som Grin benævner »monarkisk«:

123| Alfredo Calot Escobar, »Le multilinguisme à la Cour de justice de l'Union européenne: d'une exigence légale à une valeur commune«, i Isabelle Pingel (red.), *Le multilinguisme dans l'Union européenne*, Pedone, Paris, 2015, s. 55-71.

124| Athanasia Katsimerou og Dionysios Kelesidis, »Le principe de non-discrimination en raison de la langue«, i *Revue de l'Union européenne*, nr. 592, Éditions Dalloz, oktober-november 2015, s. 534-540, særligt s. 537.

125| Jf. i denne henseende Philippe Van Parijs, »L'anglais lingua franca de l'Union européenne: impératif de solidarité, source d'injustice, facteur de déclin?«, i *Économie publique/Public economics* [online], 15 | 2004/2, publiceret den 12.1.2006, konsulteret den 17.9.2021: <http://journals.openedition.org/economiepublique/1670>

- ingen udgifter i forbindelse med oversættelse og tolkning til det pågældende sprog
- markedsmonopol for pædagogisk materiale, undervisning, oversættelse og tolkning til dette sprog og andre former for sprogunderstøttelse
- besparelser, som landet/landene med dette fælles sprog opnår, fordi dets borgere ikke har et tvingende behov for at lære noget som helst andet sprog
- disse borgeres mulighed for at geninvestere de således opnåede besparelser i indlæring af andre færdigheder
- fordelene for modersmålstalere af det fælles sprog i enhver forhandlings-, konkurrence- eller konfliktsituation, selv om modparten har investeret en masse tid og penge i at lære at beherske det pågældende sprog ¹²⁶.

Som svar til sin kollega, Philippe Van Parijs, der i nogle af sine værker beskæftiger sig med indførelsen af et lingua franca ¹²⁷ – nødvendigvis engelsk – i EU, skriver Grin: »Der er ved enkeltsprogethed en anden, dog ikke mindre reel, omkostning end ved flersprogethed.« ¹²⁸ Dog er omkostningerne i tilfælde af flersprogethed fælles, hvorimod omkostningerne i tilfælde af enkeltsprogethed udelukkende hviler på dem, der taber herpå. Selv om det ikke har været muligt at opgøre tallet systematisk, udgør den dominerende stilling, som det engelske sprog for nuværende indtager i verden, ud over den symbolske betydning heraf, en værdi på flere mia. EUR hvert år, og langt de fleste europæere befinder sig således i en situation, hvor de »betaler for at blive gjort underlegne« ¹²⁹. Det fremgår med al tydelighed, at selv hvis det var muligt at danne sig et overordnet billede dels af de forskellige modeller for omkostningsreduktion gennem nedskæringer i den flersprogede tjeneste, dels af de forskellige indvirkninger, som disse nedskæringer ville

126| François Grin, »Coûts et justice linguistique dans l'élargissement de l'Union européenne«, i *Panoramiques*, nr. 69, 4. kvartal 2004, s. 97-104.

127| Philippe Van Parijs, op.cit.

128| Jf. forord ved Isabelle Pingel (red.), i »*Le multilinguisme dans l'Union européenne*«, under ledelse af Isabelle Pingel, Éditions, Pedone, Paris, 2015, s. 55-71.

129| François Grin, »L'anglais comme lingua franca: questions de coût et d'équité. Commentaire sur Philippe Van Parijs«, i *Économie publique*, nr. 15, 2004, s. 3-11.

have på forskellige grupper af borgere, ville den politiske debat stadig skulle føres ¹³⁰. Desuden ville mange andre faktorer spille ind.

5.3.1 - Omkostningerne ved flersprogethed

Det er ikke særlig vanskeligt at beregne omkostningerne ved Unionen, som i 2023 har et samlet budget på ca. 170 mia. EUR ¹³¹. Dette budget udgør en lille del (ca. 2%) af de offentlige udgifter i hele EU, og ca. 1% af medlemsstaternes bruttonationalindkomst (dvs. omtrent svarende til Danmarks budget) ¹³². En andel på 6% af Unionens budget er afsat til den administrative drift, hvoraf størstedelen går til strukturfondene og de fælles politikker. De samlede omkostninger til oversættelse og tolkning i alle EU-institutionerne udgør mindre end 1% af dette budget (og dermed mindre end en sjettedel af de administrative driftsudgifter). Dette svarer til ca. 1,1 mia. EUR ¹³³ eller lidt mindre end 2,5 EUR pr. borger om året. For at sætte dette beløb i perspektiv kan man sige, at flersprogetheden koster mindre end en kop kaffe pr. borger. Lad os dog være enige om, at 450 mio. kopper kaffe ikke er nogen ubetydelig omkostning.

Domstolen har beregnet omkostningerne ved flersprogethed i forhold til institutionens anvendelse heraf, idet den har taget hensyn til alle udgifter i forbindelse med aflønningen af juristlingvister og tolke, Unionens bidrag til disses pensionsordning, efteruddannelse, ejendomsinfrastruktur og vedligeholdelse heraf samt leverancer, vagtordning og udsendelse i freelance af tolke- og oversættelsesopgaver. Der er kort sagt tale om de samlede omkostninger til flersprogethed ved Domstolen ved anvendelse af en analytisk regnskabsmetode. Disse omkostninger var i 2020 på 159 mio. EUR (hvilket svarer til et beløb på 0,36 EUR pr. borger om året). Dette beløb udgør en betydelig del af Domstolens budget, som i 2020 var på 436 600 000 EUR. Dette er på ingen måde overraskende, da Domstolens særdeles omfattende flersprogethedsordning indebærer, at tjenestemænd

130| Jf. ligeledes Dominique Hoppe, »Le coût du monolinguisme«, i *Le Monde diplomatique*, maj 2015, hvori denne forfatter nævner omkostningerne ved, men ligeledes den stadig stigende forskydning af systemer, navnlig retssystemer, og tænkemåder, stillet over for en *de facto English Lingua Franca*.

131| Jf. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/da/sheet/28/les-depenses-de-l-union>

132| Europa-Kommissionen, Factcheck on the EU Budget, septembre 2022, <https://ec.europa.eu/budget/publications/fact-check/index.html>

133| Fondation Robert Schuman, Parler l'europeen, 23.12.2019, <https://www.robert-schuman.eu/fr/questions-d-europe/0541-parler-l-europeen>

og ansatte i sprogtenesten udgør mere end en tredjedel af Domstolens samlede personale, som understøttes af et stort antal freelancere. Domstolen er ikke desto mindre en institution, der finansieres af borgerne, og som har pligt til at sikre den bedst mulige forvaltning af de ressourcer, den får tildelt. De mange omkostningsbesparende foranstaltninger, der er nævnt ovenfor, indgår som led i denne vedvarende forpligtelse.

Flersprogetheden er derfor dyr i absolutte tal, men takket være foranstaltninger med henblik på god forvaltning og omkostningsbesparende foranstaltninger er den relativt set ikke dyr. Lad os spørge os selv, hvad det ville koste ikke at have flersprogethed. Dette er straks vanskeligere at måle.

5.3.2 - Omkostningerne ved ikke at have flersprogethed

Når man skal anslå omkostningerne ved ikke at have flersprogethed i EU-institutionerne og ved Domstolen, kan man kun basere sig på hypoteser, da nogle konsekvenser er uundgåelige, og andre kun muligt indtræffende; nogle virkninger kan måles med en vis grad af præcision, men de fleste kan ikke måles.

Den første af disse konsekvenser kunne være, at Unionen ville opleve tilbagegang og måske endda forsvinde, idet borgernes og dermed også medlemsstaternes støtte ville blive taget fra den. Denne hypotese kan forekomme ekstrem, men i lyset af ovenstående analyse af den grundlæggende betydning, som identiteterne har for befolkningernes tilslutning, kan den reelt ikke udelukkes. Denne konsekvens kan til en vis grad måles økonomisk. Unionens budget er i dag på 164,25 mia. EUR (2021) i forhold til 447 mio. borgere, hvilket svarer til, at der indirekte overføres 365 EUR pr. borger om året, idet de mindre velstående borgere naturligvis bidrager mindre end de mere velstående. Det ville være forenklet at antage, at Unionens forsvinden ville muliggøre en tilsvarende besparelse. Der er ganske vist omkostninger ved Unionen, men den skaber først og fremmest velstand og velfærd. Unionen investerer nemlig massivt i medlemsstaterne og deres regioner, og den genererer, ud over den solidariske virkning og en positiv indvirkning på miljøet og på levevilkårene, et betydeligt økonomisk udbytte. Kommissionen har anslået, at de midler, der er investeret mellem 2007 og 2013, i 2023 vil have givet et afkast på 274%, eller 2,74 EUR for hver investeret euro ¹³⁴.

134 | https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/evaluation/expost2013/wp1_synthesis_report_en.pdf

Desuden var EU's bruttonationalprodukt (BNP), dvs. den samlede værdi af alle producerede varer og tjenesteydelser, i 2019 på 16 400 mia. EUR, hvilket tilsammen udgør ca. 15% af verdenshandelen med varer. EU indtager dermed en andenplads blandt de største aktører i den internationale handel, efter Kina og foran USA ¹³⁵. Det gennemsnitlige BNP pr. indbygger i EU er næsten fordoblet i løbet af de seneste 20 år. For nogle af de fattigere medlemsstater er det mere end tidoblet.

Alt dette ville vi gå glip af, hvis Unionen forsvandt, og endda langt mere end det, for vi må ikke glemme den samlede, langsigtede virkning af andre, mindre direkte faktorer:

- ingen uddybning af Unionen, hvilket ville have muliggjort en konstant vækst i denne yderligere tilførsel af rigdom
- geopolitisk usikkerhed, ustabilitet og endog risiko for konflikter
- svækkelse af den europæiske region på den globale politiske arena, bl.a. inden for Verdenshandelsorganisationen (WTO) og i forbindelse med de bilaterale aftaler, da Unionen i stor udstrækning vægter tungere end summen af dens medlemsstater.

En så drastisk konsekvens ville måske ikke indtræffe, og man kunne endda forvente, at medlemsstaterne ville iværksætte andre mekanismer i stedet, som ville beskytte bare en del af det, som Unionen har opnået. Lad os derfor nøjes med at konstatere, at enhver væsentlig tilbagegang i flersprogetheden ville risikere at føre til en tilbagegang i det europæiske projekt, hvilket ud over begrænsningerne i bl.a. den frie bevægelighed ville indebære en forarmelse af den kulturelle udveksling og et sammenbrud af identiteter, hvortil kommer katastrofale økonomiske konsekvenser.

Nationaløkonomer ville helt sikkert være i stand til at foretage mere fuldstændige og præcise beregninger af, hvad Unionen tilfører økonomisk.

135| https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures/economy_da

5.3.3 - Konsekvenserne af en ikke-flersproget funktionsmåde ved Domstolen

Efter denne kortfattede fremstilling af det brede perspektiv er det nu tid at rejse spørgsmålet om, hvad prisen ville være for ikke at have flersprogethed ved Domstolen, som om dens aktiviteter ville kunne adskilles fra den generelle politiske kontekst. Hvilke konsekvenser ville det have, hvis Domstolen og Retten fungerede på blot ét sprog, og borgerne og medlemsstaterne ville skulle tilpasse sig denne situation? Det kan med det samme konstateres, at vi bevæger os væk fra, hvad der kan gøres op i tal, og ind på området for de almene konsekvenser, hvis intensitet endda kan variere.

Om adgangen til domstolene

Hvis medlemsstaterne og borgerne skulle indgive indledende processkrifter, anmodninger om præjudiciel afgørelse, stævninger og appelskrifter på et på forhånd fastlagt sprog, ville der klart være tale om et brud mod ligestillingen mellem borgere og mellem retsinstanser. Ophavsmændene til disse dokumenter ville have valget mellem at affatte dem direkte på det pågældende sprog, hvis de følte sig i stand til det, eller at rette henvendelse til private oversættelsestjenester, hvilket ville medføre yderligere omkostninger og forsinkelser. I begge tilfælde ville kvalitetsniveauet være svingende, da det er nok så sjældent, at man behersker et fremmedsprog effektivt og aktivt, herunder i juridisk sammenhæng, og kvalitetskontrollen af oversættelser, der tilbydes personer, som ikke behersker sproget, er skuffende. Manglende præcision ville fra starten være et hyppigt problem og eventuelt bevirke, at de retsinstanser, der skulle behandle sagerne, kunne have svært ved at forstå dokumenterne og sammenhængen for disse korrekt, og at relevansen af retsinstansernes afgørelser ville blive bragt i fare.

Det samme ville gøre sig gældende for udvekslingen af skriftlige indlæg mellem parterne i direkte søgsmål og for de bemærkninger, som parterne og medlemsstaterne fremsætter i en præjudiciel sammenhæng. Institutionerne ville være privilegerede, da de ville kunne forvente, at tjenestemænd med dette enhedsprocessprog som modersmål ville forestå arbejdet med at affatte eller oversætte tekster.

Under den mundtlige forhandling ville der blive afholdt retsmøder uden tolkning, og parterne ville være nødt til enten at stole på repræsentanter, der beherskede juridisk sprogbrug på enhedsprocessproget, hvilket i praksis ville privilegere advokater med bestalling fra det eller de lande, hvor dette sprog taltes, eller fortsat at benytte sig af

repræsentation på nationalt plan, dog med risiko for, at det mundtlige indlæg ville være mindre effektivt og mindre dynamisk.

Endelig ville afgørelsen – eventuelt med forudgående fremsættelse af et forslag til afgørelse fra en generaladvokat på blot ét sprog – oftest blive affattet på et sprog, der ville være fremmed for parterne i tvisten, hvorved disse ville blive berøvet en detaljeret forståelse af retsinstantens ræsonnement og af rigtigheden af dens retsafgørelse. I forbindelse med en præjudiciel anmodning ville nogle af de forelæggende retter endog kunne forstå indholdet af dommen forkert og, helt i god tro, undlade at efterkomme den. Det ville også kunne forekomme, at Unionens retsinstanter ikke ville have besvaret et præjudicielt spørgsmål, der af sproglige årsager måtte have været dårligt formuleret, hvilket ville give adgang for en ny præjudiciel procedure med alle de forsinkelser og omkostninger, som dette måtte indebære.

Dette er især relevant for de nationale retter, der ofte er overbebyrdede som følge af arbejdsbyrden og et betydeligt antal ophobede sager, og som ville være nødt til at oversætte deres forelæggelsesafgørelser og forvente at modtage svar på et fremmedsprog, som de kun i varierende grad ville beherske. Man kan dristigt vædde ti mod én på, at mange retter ville forsøge at afgøre tvisten uden at gøre brug af den præjudicielle procedure, hvorved den præjudicielle dialog, der dog er central for Unionens retslige opbygning, ville gå tabt.

Det fremgår i lyset af det ovenstående, at flersprogethed ved Domstolen er forudsætningen for såvel ligebehandling som god retspleje og retssikkerhed.

Om offentliggørelse

EU-retten har som anført ovenfor umiddelbar virkning og har forrang for national ret. Enhver ret i en af Unionens medlemsstater er derfor forpligtet til at anvende den som gældende ret af højere rang. Dette er af helt særlig betydning i en præjudiciel sammenhæng, hvor Unionens retsinstanter giver fortolkninger af EU-retten, der i højere grad er umiddelbart relevante for alle medlemsstaterne.

Parlamentsmedlemmer, forvaltninger og nationale retter på ethvert niveau ville, hvis ikke afgørelserne blev offentliggjort på deres eget sprog, med vekslende sproglige og juridiske færdigheder, søge at forstå, hvad det var, denne lov, affattet på et fremmedsprog, ønskede at pålægge dem. Ofte ville aktørerne i de forskellige medlemsstater, og selv inden for hver enkelt medlemsstat, udvikle en indbyrdes afvigende forståelse af

retspraksis og anvende den forskelligt, hvorved der ville blive skabt lige så mange huller i den ensartede anvendelse af EU-retten, ikke mindst for så vidt angår det indre marked. Unionens således hæmmede funktionsmåde ville have en voldsom og lige så umiddelbar indvirkning i form af restriktioner for udveksling og samhandel. Desuden ville der muligvis blive forelagt mange yderligere præjudicielle spørgsmål, især med henblik på fortolkning, for at opnå en bedre forståelse, men altid på de ovenfor beskrevne ulige og utilfredsstillende vilkår. Alene omkostningerne ved disse yderligere retssager ville kunne overstige omkostningerne til Domstolens sprog tjenester.

Mange advokater ville ikke længere være i stand til at yde deres klienter fornuftig rådgivning, så snart denne rådgivning ville omfatte en analyse af EU-retten: Denne analyse ville skulle støttes på dokumenter, der ville være affattet på et sprog, som advokaterne kun beherskede ufuldstændigt eller slet ikke.

Medlemsstaterne ville naturligvis kunne vælge at lade Domstolens praksis oversætte for deres egen regning, men dette ville blot være en omplacering af omkostningerne, samtidig med at der ville blive skabt en ny ulighed til skade for borgerne i de mindst folkerige eller mindst velstående medlemsstater ¹³⁶ eller i de medlemsstater, der måtte være mindst bevidste om betydningen af at have Unionens retspraksis tilgængelig på det eller de nationale sprog. Selv hvis disse oversættelser rent faktisk ville blive udarbejdet af medlemsstaterne på alle andre sprog, ville det være a posteriori, således at oversættelserne ikke ville være tilgængelige for den juridiske verden på afsigelsesdagen eller med kort frist. Desuden ville disse oversættelser med stor sandsynlighed være af ringere kvalitet. Presset på priserne for oversættelse ville nemlig kunne gå ud over kvaliteten heraf i en sammenhæng, hvor hvert ord, hvert begreb, hver grammatisk overensstemmelse og undertiden endda et enkelt komma ville kunne ændre tekstens præcise betydning. Desuden ville oversættelsesopgaverne blive udført spredt og ukoordineret i modsætning til den nuværende praksis ved Domstolen, hvor juristlingvisterne i de forskellige sprogkontorer direkte eller indirekte rådfører sig med hinanden og interagerer med de kabinetter, der er ophavsmænd til de berørte forslag til afgørelse og afgørelser.

136 | De solidaritetsmekanismer, der er knyttet til medlemsstaternes velstandsniveau, afspejles i finansieringen af EU's almindelige budget, hvoraf 70% er baseret på medlemsstaternes BNP, og dermed i finansieringen af flersprogethed. En omplacering af finansieringen af flersprogethed ville lægge en uforholdsmæssig stor byrde på de mindre velstående eller mindre befolkede stater. Finansieringen af én sprogversion gennem mere end 90 mio. tysktalende borgere og af en anden gennem 1,3 mio. estiske borgere ville være en mangel på respekt for såvel borgernes ligestilling som for solidariteten mellem vores folk.

Det er også tænkeligt, at en stat, som ikke måtte ønske, at EU-retten skulle være kendt og blive anvendt i sin helhed i dens retsorden, ville kunne bruge omkostningerne ved oversættelse som en undskyldning for at undlade at anvende den.

5.3.4 - Decentral understøttelse af retsforhandlingerne

Det fremgår i tilstrækkelig grad af ovenstående fremstilling, at det øjeblikkeligt ville få særdeles alvorlige konsekvenser, hvis Domstolen skulle fungere med blot ét sprog, og at det er absolut nødvendigt at opretholde en flersproget funktionsmåde. Man kan dog rejse spørgsmålet, om denne flersprogede funktionsmåde forvaltes på det rette niveau, eller om det ville være en fordel at decentralisere den.

Hypotesen om, at medlemsstaterne ville kunne varetage oversættelsen af retspraksis, er allerede blevet behandlet. Det er ligeledes værd at overveje, i hvilket omfang en direkte inddragelse af medlemsstaterne i leveringen af flersprogede tjenester ville gøre det muligt for institutionen at fungere effektivt.

Under hele sagsforløbet, fra oversættelsen af det indledende processkrift til udarbejdelsen af afgørelsen på processproget, herunder tolkning under retsmøderne, er det sproglige mellemled afgørende for, at der er fremgang i retsforhandlingerne, idet disse ville blive blokeret, hvis forsyningen af sprog tjenester blev afbrudt.

Hvis man skulle forlade sig på, at medlemsstaterne leverede disse tjenester, ville der uundgåeligt opstå en risiko for knaphed, så snart den ene eller den anden stat ikke ville være i stand til at levere de nødvendige tjenester til enhver tid og i det nødvendige omfang. Disse tjenester skal nemlig tilpasses til den enkelte procedures retslige tempo. Uanset om det ville være af organisatoriske, af logistiske eller af budgetmæssige grunde, ville en væsentlig hindring være, at der i hver enkelt medlemsstat ville skulle udvikles og vedligeholdes kompetente ressourcer, der ville skulle være til rådighed til enhver tid til at oversætte eller tolke fra alle de andre officielle sprog.

Der er dog mere end det: Fortroligheden af afgørelserne og hemmeligholdelsen af voteringen udelukker muligheden for at overlade oversættelsen af disse dokumenter til medlemsstaterne før domsafsigelsen, uanset om medlemsstaterne gør brug af interne ressourcer eller af freelancere. Unionens retsinstanser bør fortsætte med at arbejde i fællesskab i fuld uafhængighed samt i henhold til en respekt for hemmeligholdelsen af voteringen.

For enhver oversættelse eller tolkeopgave, der ville blive varetaget af en medlemsstat, ville spørgsmålet om kvalitet ligeledes melde sig, i en sammenhæng, hvor risikoen for fragmentering af de terminologiske valg, manglende forståelse for de selvstændige begreber og uensartethed mellem de forskellige versioner ville komme oven i førnævnte udfordringer.

Som det fremgår, kan Domstolen kun udføre sin opgave i en sammenhæng med fuldstændig og kontrolleret flersprogethed. Dette vedrører dels dens judicielle opgave, som i høj grad er afhængig af dialogen med parterne, de nationale myndigheder og især de nationale retter, dels udbredelsen af dens praksis.

Den bedste og formodentlig eneste tænkelige ordning til forvaltning af flersprogetheden ved Domstolen er en ordning, som består i intern kontrol af denne hovedhjørnesten i Domstolens funktionsmåde og indflydelse. Under hensyntagen til besparelser af forskellig art, herunder stordriftsfordele ved en centraliseret forvaltning af arbejdsgange, terminologi, uddannelse, udsendelse i freelance eller IT-værktøjer, er det også den billigste og mest effektive løsning med hensyn til skjulte og synlige omkostninger.

Afslutningsvis skal det præciseres, at det ville være illusorisk at begynde at sætte tal på de omkostninger, som ville opstå, hvis man gav afkald på flersprogethed ved Domstolen. Alene opregningen af de mulige konsekvenser er tilstrækkelig til at vise, at omkostningerne ved flersprogethed ved Domstolen stadig er ganske beskedne sammenlignet med omkostningerne ved ikke at have flersprogethed. Endelig ville en omplacering af ansvaret for at forvalte og finansiere flersprogetheden til medlemsstaterne give anledning til uligheder og forsinkelser samt usikkerhed, ligesom hemmeligholdelsen af voteringerne, som er en væsentlig garanti for den uafhængighed, der præger Domstolens retsinstanser, ville blive draget i tvivl.

Flersprogethed er på én gang en proces, en investering og en værdi.

Som proces ledsager flersprogetheden retsforhandlingerne ved Domstolen. Der kan ved institutionens to retsinstanser, Domstolen og Retten, anlægges sag på et hvilket som helst af de 24 officielle EU-sprog; parterne har ret til at blive hørt på det pågældende sprog; retspraksis skal gøres tilgængelig på samtlige officielle sprog. Der skal følgelig varetages juridisk oversættelse og tolkning inden for alle 552 tænkelige sprogkombinationer, på det højeste kvalitetsniveau, til den bedste pris og inden for nogle tidsfrister, der er forenelige med et velfungerende europæisk retsvæsen. Derfor anvender Generaldirektoratet for Flersprogethed (DGM) specialister inden for jura og sprog fra alle medlemsstaterne. Det støtter sig ikke blot på disse knappe menneskelige ressourcer, men også på gennemprøvede metoder, såsom løbende uddannelse, terminologi, anvendelse af pivotsprog og en konstant refleksion over hensigtsmæssige besparelser, og tillige på de mest moderne værktøjer, som direktoratet bidrager til at opbygge og vedligeholde, hvad enten det drejer sig om interinstitutionelle, flersprogede databaser, de nyeste teknologier inden for oversættelsesværktøjer som f.eks. neural oversættelse eller højtydende metasøgemaskiner.

Som det fremgår ved læsningen af dette værk, berører den retlige flersprogethed ikke kun DGM. Selve det daglige arbejde ved de to retsinstanser og i institutionens tjenestegrene hviler på en flersproget kultur, der er præget af en samtidig tilstedeværelse af flere retssystemer. DGM er ganske vist den mest iøjnefaldende del af dette flersprogede arbejde, men såvel justitskontorerne som alle de tjenestegrene, der har til opgave at bistå og støtte retsinstanserne i deres arbejde, fungerer efter samme logik og er organiseret omkring både juridiske og sproglige kompetencegrupper.

Som investering sikrer flersprogetheden, at retsinstanserne fungerer tilfredsstillende, idet disse selv bidrager til det europæiske bygningsværk som helhed, et bygningsværk, der er skabt på demokrati, retsregler og respekten for mindretal. Da Den Europæiske Unions politiske, sociale og økonomiske bidrag er lige så betydeligt, som det er uundværligt, fortjener flersprogetheden at blive beskyttet overalt, hvor den fungerer som betingelse eller drivkraft for dette bidrag. Hvad angår Domstolen er adgang til domstolsprøvelse og til loven af afgørende betydning for, at det indre marked og Unionens politikker i almindelighed, herunder i forhold til de sociale og miljømæssige dimensioner heraf, kan fungere tilfredsstillende. Flersprogetheden, som understøtter en sådan adgang, kan kun forvaltes på gode vilkår under denne institutions kontrol, da man ellers risikerer

en nedsat effektivitet og nogle indrømmelser, som er grundlæggende problematiske for dommerens uafhængighed.

Endelig er flersprogetheden et aktiv, en væsentlig værdi for Unionen og en grundlæggende rettighed. De europæiske folk kan kun forenes i mangfoldighed, hvis deres identitet og deres kultur, som er så centrale for den sproglige arv, respekteres fuldt ud. Hvis ligheden mellem sprogene ikke respekteres, svarer det til ikke at anerkende ligheden mellem folkene og berøve borgeren en Union, der nødvendigvis tilhører borgeren, eftersom den uden borgeren er blottet for mening. Måske bør det ligeledes anerkendes, at der ved en prioritering af et eller flere sprog vilkårligt ville være en række vindere og tabere, mens der ved en beskyttelse af flersprogetheden udelukkende er vindere, da alle borgere derved ville blive stillet lige, samtidig med at mangfoldigheden og forskellighedigheden af de kulturelle og juridiske bidrag, som vi alle, uanset sprog, beriger os med i vores daglige liv, ville være beskyttet.

Målene med udarbejdelsen af dette værk har været at gøre opmærksom på, forklare og forsvare den institutionelle flersprogethed. Flersprogethed, som går hånd i hånd med multilateralisme og integration, er imidlertid lige så vigtigt uden for EU-institutionerne. Spørgsmålet om sproglig mangfoldighed rejser sig også i medlemsstaterne med en fornyet alvor i takt med, at globaliseringen og den digitale revolution presser på for at gøre udvekslingen enklere og hurtigere.

Den »buket« af erfaringer og overvejelser, som udgør andet bind af dette værk, illustrerer med stor kraft den umistelige værdi af kulturel, sproglig og juridisk mangfoldighed.

Akkrediteringstest

Test, som freelancetolke skal gennemføre og bestå for at blive optaget på en liste over kontraktansatte konferencetolke, som er fælles for tre EU-institutioner (Kommissionen, Parlamentet og Domstolen), og for at kunne arbejde for disse.

CAST-listen

Contract Agent Selection Tool. »CAST-listerne« stammer fra en database, der forvaltes af EPSO (Det Europæiske Personaleudvælgelseskontor), som modtager ansøgninger til kontraktansættelse inden for de forskellige ansættelsesgrupper og faggrupper. En CAST-liste fungerer som en pulje af ansøgere, som institutionerne kan trække på ved rekruttering af midlertidigt personale.

Comparative multilingual legal vocabulary (VJM)

Samling af terminologiopslag til flere sprog og flere systemer, som er resultatet af et forskningsarbejde inden for komparativ ret udført af juristlingvister med speciale i udlændinge-, familie- og strafferet.

eTranslation

Neural maskinoversættelsestjeneste, der er udviklet af Europa-Kommissionen til gavn for EU-institutionerne og de nationale forvaltninger. Domstolen bidrager finansielt til at vedligeholde, tilføje ord i og videreudvikle eTranslation som led i det interinstitutionelle samarbejde. Den samarbejder direkte med Kommissionen med henblik på at udvikle oversættelsesmaskiner, der er særlig tilpasset retsinstansernes arbejde.

Euramis

Interinstitutionelt system til forvaltning af oversættelseshukommelser. Disse hukommelser, som alle institutionerne tilføjer ord i, indeholder bl.a. lovgivningsdokumenter og Unionens retspraksis.

EURêka

Intern søgemaskine, der giver en enhedsadgang til de retslige dokumenter og til institutionens juridiske, processuelle, informationsmæssige og terminologiske analysedata.

Funktionel oversættelsespakke

Hos Generaldirektoratet for Flersprogethed (DGM) en samling af filer, der er nødvendige for at oprette et oversættelsesprojekt i Trados Studio. Den »funktionelle pakke« indeholder den tekst, der skal oversættes (i et format, der kan tilgås i Studios editor), de relevante oversættelseshukommelser og de informationsmæssige og terminologiske ressourcer, der er identificeret som værende nyttige for oversættelsen. Siden 2019 har pakken tillige indeholdt forslag til neural maskinoversættelse fra det interinstitutionelle system eTranslation eller det kommercielle værktøj DeepL.

IATE

Interinstitutionel terminologidatabase, der er tilgængelig for offentligheden (<https://iate.europa.eu/home>). Siden 2020 har den juridiske terminologi, der frembringes ved Domstolen, været forvaltet direkte i IATE-databasen.

Kabine

Betegner pr. metonymi dels den del af tolketeamet, som under et retsmøde oversætter til et givet sprog, dels den administrative underenhed bestående af tolke med samme sprog.

Kildesprog

Sprog, som der oversættes eller tolkes fra.

Konsekutiv tolkning

Tolketeknik, hvor tolken oversætter, hvad taleren siger, så snart denne har afsluttet sit indlæg, i almindelighed ved hjælp af noter.

Lokale til fjerdeltagelse

Lokale udstyret med videokonferenceudstyr, hvorfra en part, der har tilladelse hertil, afgiver mundtligt indlæg på afstand. Denne part kan således deltage i forhandlingerne via videokonference. Alle partens indlæg bliver tolket, og parten kan lytte til tolkningen af forhandlingerne på vedkommendes eget sprog.

Målsprog

Sprog, som der oversættes eller tolkes til.

Oversættelseshukommelse

Sproglig database, som indeholder oversættelsesenheder. Hver oversættelsesenhed består af et tekstsegment (syntagma, sætning, afsnit) fra et dokument, som det tilsvarende segment fra samme dokument på et andet sprog er knyttet til.

Pivotsprog

Sprog, der anvendes i forbindelse med juridisk oversættelse til at fungere som mellemsprog mellem et kildesprog og de forskellige målsprog, når direkte oversættelse ikke er mulig. Generaldirektoratet for Flersprogethed anvender fem pivotsprog: tysk, engelsk, spansk, italiensk og polsk, idet hvert af disse sprog har til formål at »pivotere« en på forhånd fastlagt gruppe af sprog (f.eks. fungerer spansk som pivotsprog for lettisk, ungarsk og portugisisk). Juristlingvisterne i de såkaldte »pivot«-kontorer foretager en direkte oversættelse fra originalversionen inden for en begrænset frist, således at deres kolleger i de andre kontorer kan oversætte fra denne pivotversion, der i så fald fungerer som originalversion.

Referenceperson

Juristlingvist i kontoret for processproget, der har ansvar for at udføre forskellige opgaver med henblik på at lette behandlingen og oversættelsen af en anmodning om præjudiciel afgørelse (udeladelser, anonymisering, sammendrag, forklaringer, gennemsyn osv.).

Relæsprø

Sprog, der anvendes i forbindelse med tolkning til at fungere som mellemsprog mellem et kildesprog og et målsprog, når direkte tolkning ikke er mulig som følge af, at der ikke er en tolk til stede, som behersker den ønskede sprogkombination, eller at tolken har tjenestefri. Til forskel fra et pivotsprog er relæsproget ikke fastlagt på forhånd, men vælges ud fra de konkrete omstændigheder for retsmødet.

Retursprog

Fremmedsprog, som en tolk kan opleve at skulle tolke til fra sit modersmål.

Sammenkobling af retssale og lokaler

Teknisk indgreb bestående i at forbinde tolkekabiner, der befinder sig i det primære mødelokale eller retssal, til kabiner, der befinder sig i et sekundært lokale eller retssal. Denne teknik anvendes, når der ikke er kabiner nok i det primære lokale til at tage imod hele det tolketeam, der er tilknyttet retsmødet. Tolkene i det tilkoblede lokale varetager i så fald teletolkning med udgangspunkt i lyd og billeder, der sendes fra det primære lokale.

Simultantolkning

Tolketeknik, hvor tolken siddende i en kabine lytter til taleren gennem hovedtelefoner og gentager budskabet øjeblikkeligt på et andet sprog i en mikrofon. Den tekniske installation overfører tolkningen til tilhørernes hovedtelefoner.

Teletolkning

Arbejdsmetode, hvor tolken befinder sig et andet sted end deltagerne. Han eller hun ser taleren via en videoforbindelse og hører denne via lydtransmission af talerens indlæg.

Udeladelse

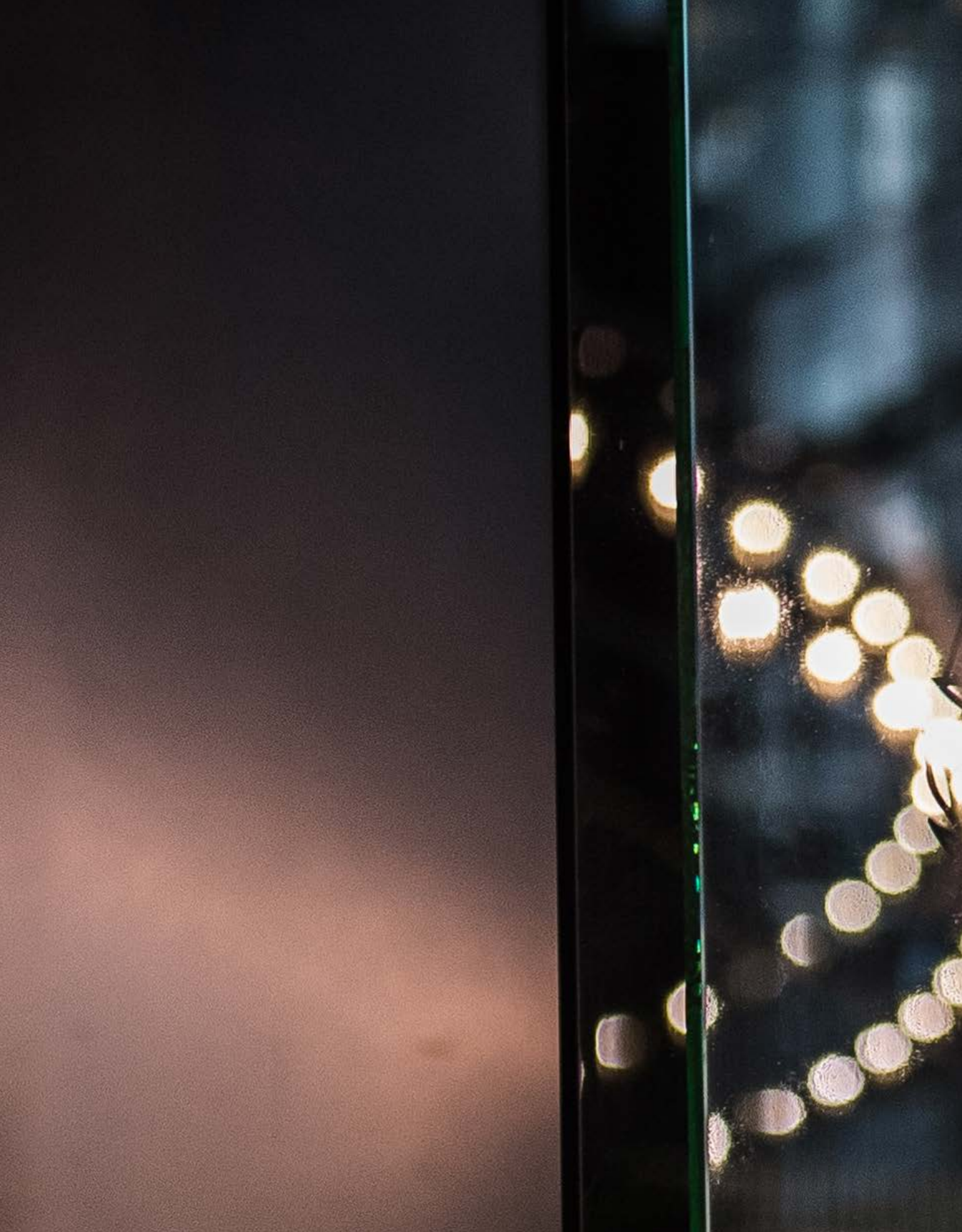
Udeladelser, som »referencepersonen« foretager i teksten til en anmodning om præjudiciel afgørelse for at mindske omfanget af oversættelsen, uden at dokumentets mening eller karakter fordrejes. Referencepersonen indsætter systematisk i firkantet parentes en kortfattet oplysning om indholdet af de udeladte tekstdele. Der foretages ingen udeladelser i selve de præjudicielle spørgsmål.

Videokonferencetolkning

Arbejdsmetode, hvor tolken befinder sig samme sted som størstedelen af deltagerne i et møde eller retsmøde. Tolken ser taleren på afstand via en videoforbindelse og hører denne takket være lydtransmissionen af dennes indlæg.

Originalbetegnelse	Almindelig betegnelse	ISO-kode
български	bulgarsk	BG
español	spansk	ES
čeština	tjekkisk	CS
dansk	dansk	DA
Deutsch	tysk	DE
eesti keel	estisk	ET
ελληνικά	græsk	EL
English	engelsk	EN
français	fransk	FR
Gaeilge	irsk	GA
hrvatski	kroatisk	HR
italiano	italiensk	IT
latviešu valoda	lettisk	LV
lietuvių kalba	litauisk	LT
magyar	ungarsk	HU
Malti	maltesisk	MT
Nederlands	nederlandsk	NL
polski	polsk	PL
português	portugisisk	PT
română	rumænsk	RO
slovenčina (slovenský jazyk)	slovakisk	SK
slovenščina (slovenski jezik)	slovensk	SL
suomi	finsk	FI
svenska	svensk	SV

137 | Oversigt udarbejdet på grundlag af Vejledning i Udformning af EU-publikationer fra Publikationskontoret.
Den originale og mere detaljerede oversigt findes på følgende websted: <https://publications.europa.eu/code/da/da-370200.htm>

DEN EUROPÆISKE UNIONS DOMSTOL

L-2925 Luxembourg
Tlf. +352 4303-1

Domstolen på internettet : curia.europa.eu

Redaktionen afsluttet i december 2022

Oplysninger pr. 31. december 2022

Hverken institutionen eller anden person, som handler på dens vegne, er ansvarlig for den brug, der kan gøres af ovennævnte oplysninger.

Luxembourg : Den Europæiske Unions Domstol | Generaldirektoratet for Flersprogethed
Generaldirektoratet for information | Direktoratet for Kommunikation
Kontoret for offentliggørelser og elektroniske medier

Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2023

Billeder : © Den Europæiske Union, 2019-2023; © Alan Xuereb, Skabende kunstner, 2023;
© Joseph Alfred Izzo Clarke, Fotografi, 2023

© Den Europæiske Union, 2023

Gengivelse tilladt med kildeangivelse.

Enhver brug af fotografier eller andre dokumenter, som Den Europæiske Union ikke er rettighedsindehaver til, er forbudt uden tilladelse fra rettighedsindehaverne.

Print	ISBN 978-92-829-3742-6	doi:10.2862/733197	QD-03-21-498-DA-C
PDF	ISBN 978-92-829-3868-3	doi:10.2862/465982	QD-03-21-498-DA-N

Flersprogetheden, der er et udtryk for »enhed i mangfoldighed« og for en dyb respekt for de kulturelle og sproglige identiteter i EU, gør det muligt for alle unionsborgere at henvende sig til EU-institutionerne og at modtage svar på deres eget sprog.

Princippet om flersprogethed og den måde, hvorpå den gennemføres i praksis, er reguleret i forskellige retsakter, navnlig i den første forordning, der blev vedtaget af EØF, nemlig forordning nr. 1/58, som stadig er i kraft. Bevarelse af flersprogetheden kræver imidlertid, at den løbende begrundes ud fra langsigtede betragtninger, således som det også er tilfældet med demokratiet. Der bliver under henvisning til tidsmæssige eller økonomiske synspunkter ofte sat spørgsmålstejn ved flersprogetheden, som om dens eksistens snarere medfører begrænsninger end fælles berigelse.

Ved Den Europæiske Unions Domstol spiller flersprogethed en særlig vigtig rolle, idet den er bestemmende for forløbet af de retslige procedurer fra det tidspunkt, hvor sagen anlægges, og til det tidspunkt, hvor retspraksis bliver tilgængelig for alle borgere på deres eget sprog. De legitime krav om effektivitet og omkostningsstyring er imidlertid fortsat af stor betydning og giver derfor løbende anledning til overvejelser og til at fokusere på, hvorledes man mest hensigtsmæssigt kan anvende den nyeste teknologi, for til stadighed at give borgerne den bedst mulige betjening.

I denne bog beskrives de historiske, juridiske og politiske aspekter, der ligger til grund for, at flersprogetheden er kommet til at spille en betydningsfuld rolle inden for Domstolen i form af et redskab til at sikre lighed, inklusion og fremskridt. I bogen gennemgås endvidere Domstolens sprogordning og den måde, hvorpå flersprogetheden anvendes ved Domstolen, navnlig inden for tolketjenesten og tjenesten for juridisk oversættelse. Der redegøres for synspunkter og argumenter, som ofte nævnes i pressen og i retslitteraturen, og på grundlag af objektive analyser tegnes en handlingsorienteret og optimistisk vision for fremtiden.

DEN EUROPÆISKE UNIONS
DOMSTOL

Thierry Lefèvre, generaldirektør for flersprogethed

Generaldirektoratet for Flersprogethed

Generaldirektoratet for information
Direktoratet for Kommunikation
Kontoret for offentliggørelser og elektroniske medier

Maj 2023

ISBN 978-92-829-3868-3

doi:10.2862/465982

QD-03-21-498-DA-N

